

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

NA LATA 2014-2020 (LSR)

Gmina
Barwice

Gmina
Grzmiąca

Gmina
Borne
Sulinowo

Gmina
Biały Bór

Gmina
Szczecinek

Powiat
Szczecinecki

przygotowana według założeń Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS)

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA POJEZIERZE RAZEM SZCZECINEK

Współfinansowana ze środków finansowych Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Programu Operacyjnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020 w zakresie inicjatywy Leader wdrażanej przez LGD

Szczecinek

Grudzień 2015 r. / Wrzesień 2016 r./ Wrzesień 2017 r./ Styczeń 2018 r. / Grudzień 2018 r. /

Kwiecień 2019 r./ Czerwiec 2019 r./ Listopad 2019 r./ Kwiecień 2020 r./ Wrzesień 2020 r./

Listopad 2020 r. / Czerwiec 2021 r./Grudzień 2021 r./ Styczeń 2023 r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
ROZDZIAŁ I - Charakterystyka Stowarzyszenia LGD POJEZIERZE RAZEM	5
1.1. Nazwa Stowarzyszenia.....	5
1.2. Opis obszaru	5
1.3. Opis procesu tworzenia partnerstwa.....	5
1.4. Opis struktury LGD i charakterystyka członków	6
1.5. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	7
1.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	7
ROZDZIAŁ II – Partycypacyjny charakter LSR	9
2.1 LSR a Innowacyjność.....	12
ROZDZIAŁ III – Diagnoza – opis obszaru i ludności LGD	14
3.1. Uwarunkowania geograficzne i demograficzne	14
3.2. Określenie grup i problemów szczególnie istotnych.....	16
3.3. Charakterystyka gospodarki/ przedsiębiorczości	17
3.4. Opis rynku pracy	19
3.5. Działalność sektora społecznego	20
3.6. Problemy społeczne.....	21
3.7. Opis dziedzictwa kulturowego, historycznego	22
3.8. Charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie	23
3.9. Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych.....	24
3.10. Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego	25
ROZDZIAŁ IV - Analiza SWOT.....	26
4.1. Zestawienie - analiza SWOT.....	27
4.2. Wnioski z analizy SWOT	29
ROZDZIAŁ V - Cele i wskaźniki	30
5.1. Wizja i misja LGD	30
5.2. Cele ogólne, szczegółowe oraz przedsięwzięcia	30
5.3. Spójność analizy SWOT i diagnozy z celami LSR	31
5.4. Wskaźniki.....	33
5.4.1. Wskaźniki realizacji przedsięwzięć – wskaźniki produktu	33
5.4.2. Wskaźniki realizacji celów szczegółowych – wskaźniki rezultatu	33
5.4.3. Wskaźniki oddziaływania.....	34
5.5 Współpraca z innymi LGD: LSR a projekty współpracy	44

ROZDZIAŁ VI - Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru	48
6.1. Formy wsparcia operacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju.....	48
6.2. Cel tworzenia procedur	48
6.3. Zakres procedur.....	48
6.4. Formułowanie kryteriów wyboru.....	49
ROZDZIAŁ VII - Plan działania.....	52
ROZDZIAŁ VIII - Budżet LSR	53
8.1 Opis powiązania budżetu z celami LSR oraz planem działania.	53
8.2 Lokalna Strategia Rozwoju a linia demarkacyjna.	57
ROZDZIAŁ IX - Plan komunikacji	57
ROZDZIAŁ X – Zintegrowanie.....	59
ROZDZIAŁ XI - Monitoring i ewaluacja LSR.....	60
11.1. Definicje pojęć	60
11.2. Planowanie i realizacja monitoringu i ewaluacji.....	61
ROZDZIAŁ XII - Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	62
Podsumowanie LSR	63
Wykaz wykorzystanej literatury.....	64
Wykaz tabel ujętych w LSR.....	64
Załączniki do LSR:.....	65
- Procedura aktualizacji LSR - załącznik numer 1 do LSR.....	65
- Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu LSR - załącznik numer 2 do LSR	65
- Procedury i zasady ustalania i zmiany kryteriów oceny - załącznik numer 3 do LSR	67
Plan działania - załącznik numer 4 do LSR.....	69
Załącznik numer 1 do Planu działania LSR LGD POJEZIERZE RAZEM	69
Budżet LSR - załącznik numer 5 do LSR	75
Załącznik numer 1 do budżetu LSR LGD POJEZIERZE RAZEM	75
- Plan komunikacji - załącznik numer 6 do LSR.....	79
Załącznik numer 1 do planu komunikacyjnego.....	81
Załącznik numer 2 do planu komunikacyjnego: ankieta badania efektów działań komunikacyjnych LGD	87
Załącznik numer 3 do planu komunikacyjnego: ankieta oceny działań Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji LSR	88

Wprowadzenie

Jednym z działań, które realizowane będzie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) jest LEADER, czyli wspierany ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS). Instrument RLKS (ang. Community-led local development-CLLD) oparty jest na metodzie LEADER stosowanej uprzednio w perspektywie finansowej Unii Europejskiej (UE) 2007-2013 w ramach:

- a) II filara wspólnej polityki rolnej jako „podejście LEADER”, czyli obowiązkowa oś 4 Leader programów rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych z EFRROW, oraz
- b) wspólnej polityki rybołówstwa jako „zrównoważony rozwój obszarów zależnych głównie od rybactwa”, w ramach osi priorytetowej 4 programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rybackiego.

RLKS jest uznawany, jako instrument, który w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020 umożliwia zastosowanie metody LEADER także w ramach polityki spójności w ramach wspólnej podstawy prawnej, czyli art. 32-35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r. str. 320). W Polsce zasady wprowadzenia i funkcjonowania na terytorium kraju instrumentu RLKS sankcjonuje ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. RLKS zachowuje podstawowe założenia metody LEADER, w szczególności:

- 1) oddolność (szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii),
- 2) terytorialność (lokalna strategia rozwoju przygotowana dla danego, spójnego obszaru),
- 3) zintegrowanie (łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpraca różnych grup interesu),
- 4) partnerstwo (lokalna grupa działania jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego),
- 5) innowacyjność (w skali lokalnej),
- 6) decentralizacja zarządzania i finansowania,
- 7) sieciowanie i współpraca (wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk).

Posiadanie wizji rozwoju, dla której realizacji są podejmowane odpowiednie działania, jest we współczesnej gospodarce koniecznością każdego podmiotu. Dotyczy to także jednostek samorządu terytorialnego i ich stowarzyszeń, które biorą udział w konkurencji globalnej o ograniczone zasoby i czynniki rozwoju.

Na poziomie społeczności lokalnej znaczenia nabiera współdziałanie i współpraca pomiędzy różnymi podmiotami reprezentującymi sektor gospodarczy/prywatny, sektor społeczny i sektor publiczny oraz mieszkańców w formie podmiotów określanych mianem Lokalnych Grup Działania (LGD). Inicjatywy oddolne podejmowane wspólnie przez te jednostki, tj. przez Lokalne Grupy Działania mają szansę realizacji tylko wówczas, gdy oparte są na solidnych podstawach zapisanych w dokumentach strategicznych. Jednym z takich dokumentów jest Lokalna Strategia Rozwoju (LSR). Jest ona dokumentem kluczowym, dokumentem strategicznym i niezbędnym dla Lokalnej Grupy Działania przy realizacji i wdrażaniu na obszarze funkcjonowania LGD założeń Osi Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

Lokalna Strategia Rozwoju bazuje na maksymalnym uwzględnieniu potencjału poszczególnych podmiotów i osób tworzących partnerstwo, jakim jest LGD. Zawiera cele i kierunki rozwoju obszaru objętego funkcjonowaniem LGD na lata 2014–2020, które wypracowane zostały w oparciu o analizę SWOT oraz szerokie konsultacje społeczne z mieszkańcami obszaru LGD. Osiągnięcie sukcesu przez realizację wytyczonych celów zależne będzie od zaangażowania poszczególnych podmiotów w budowanie wizji oraz misji funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM.

Niniejszy dokument przygotowany został dla Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM obejmującej obszar pięciu gmin położonych na terenie powiatu szczecineckiego w województwie zachodniopomorskim. W skład LGD POJEZIERZE RAZEM wchodzi: Gmina Barwice, Gmina Biały Bór, Gmina Borne Sulinowo, Gmina Grzmiąca i Gmina Wiejska Szczecinek. Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana na lata 2014–2020. Tak przyjęty przedział czasowy wynika przede wszystkim z koniecznej do zachowania zgodności z innymi dokumentami planistycznymi

i strategicznymi na poziomie województw i całego kraju. Owa zgodność daje gwarancję, że wydatkowanie przypadających środków nie będzie przypadkowe, lecz zgodne z celami polityki regionalnej Unii Europejskiej i Polski w okresie programowania na lata 2014-2020.

Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana w partnerstwie pomiędzy mieszkańcami obszaru Lokalnej Grupy Działania a Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM. W toku opracowywania i budowy strategii prowadzono badania ankietowe oraz konsultacje społeczne, w których mieszkańcy obszaru LGD mieli możliwość wyrażenia swojego zdania na temat mocnych i słabych stron obszaru, jak również problemów, z jakimi się borykają na co dzień. Na tej podstawie stwierdzić można, że Lokalna Strategia Rozwoju jest adekwatna do istniejącej sytuacji, a działania, które zostały w niej opisane, przełożą się na zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej i dynamiczny zrównoważony rozwój obszaru, uwzględniający wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD, zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu LGD oraz budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności zamieszkującej obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju.

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 dla Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM z siedzibą w Szczecinku, jako dokument kluczowy dla prawidłowego procesu realizacji założeń PROW na lata 2014-2020 w ramach inicjatywy Leader wdrażanej poprzez RLKS na obszarze pięciu Gmin Powiatu Szczecineckiego został opracowany przez LGD POJEZIERZE RAZEM w ramach poddziałania „Wsparcie przygotowawcze”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Proces koordynujący opracowywanie i budowę Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 nadzorowało Biuro LGD POJEZIERZE RAZEM w składzie: Joanna Grosicka, Izabela Urbańska i Dariusz Siubdzia.

Liderem projektu oraz podmiotem wdrażającym i realizującym opracowane założenia Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 jest Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM.

Dnia 14 września 2016r. Walne Zebranie Członków LGD POJEZIERZE RAZEM uchwaliło numer: 54/IX/2016/WZ dokonało aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dostosowując jej zapisy w zakresie prawidłowego wdrażania i realizacji założeń inicjatywy Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 realizowanej poprzez Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) na mocy i w oparciu o Wytyczne nr 2/1/2016 z dnia 30 sierpnia 2016r. w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz na mocy Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 sierpnia 2016r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Dnia 27 września 2017 r. Zarząd Stowarzyszenia LGD POJEZIERZE RAZEM na mocy uchwały 60/III/2017/WZ Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie: upoważnienia Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM do dokonywania zmian i korygowania zapisów w Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) Stowarzyszenia LGD POJEZIERZE RAZEM na lata 2014-2020, Regulaminu Rady LGD POJEZIERZE RAZEM i w innych dokumentach na potrzeby prawidłowego wdrażania Programu Operacyjnego PROW na lata 2014-2020; uchwaliła nr 93/IX/2017/Z dokonała aktualizacji LSR dostosowując jej zapisy w zakresie prawidłowego wdrażania i realizacji założeń inicjatywy Leader w ramach PROW na lata 2014-2020 realizowanej poprzez Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) w oparciu o Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020; Wytyczne nr 3/1/2017 w zakresie niektórych zasad dokonywania wyboru operacji przez LGD; Wytyczne nr 4/2/2017 w zakresie weryfikacji poprawności realizacji zobowiązań lokalnej grupy działania określonych w umowie o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020; Wytyczne nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020; Ustawę z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o zasadach realizacji

programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz niektórych innych ustaw.

ROZDZIAŁ I - Charakterystyka Stowarzyszenia LGD POJEZIERZE RAZEM

1.1. Nazwa Stowarzyszenia

Formą prawną partnerstwa jakim jest lokalna grupa działania w okresie programowania 2014 – 2020 jest stowarzyszenie „specjalne” posiadające osobowość prawną. W stowarzyszeniu oprócz osób fizycznych członkami zwyczajnymi są osoby prawne w tym jednostki samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województw a nadzór nad nim sprawuje marszałek województwa. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji LSR.

W stowarzyszeniu obok walnego zebrania członków, zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej funkcjonuje dodatkowy organ jakim jest rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach LSR.

Pełna nazwa Stowarzyszenia brzmi: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM, zwana w dalszej części LGD POJEZIERZE RAZEM. Siedziba Stowarzyszenia mieści się w Szczecinku przy ulicy Warcisława IV 16, 78 – 400 Szczecinek.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM zostało powołane do życia stosowną uchwałą Walnego Zebrania Członków w dniu 10 kwietnia 2015 r., zaś wpis do Krajowego Rejestru Sądowego nastąpił w dniu 23 czerwca 2015 r., pod numerem KRS: **0000563877**.

1.2. Opis obszaru

Lokalna Strategia Rozwoju przygotowana przez LGD POJEZIERZE RAZEM obejmować będzie obszar pięciu gmin: Barwice, Biały Bór oraz Borne Sulinowo jako trzy gminy miejsko-wiejskie oraz Grzmiąca i Szczecinek jako dwie gminy wiejskie. Jest to obszar powiatu szczecineckiego z wyłączeniem miasta Szczecinek, które na dzień 31.12.2013 r. zamieszkiwało 40 620 osób.

Źródło: opracowanie własne LGD

1.3. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Stowarzyszenie, jako Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, partnerstwem publiczno-prywatnym w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 487).

Stowarzyszenie jest partnerstwem na rzecz wzrostu zatrudnienia i spójności społecznej.

Celem Stowarzyszenia jako Lokalnej Grupy Działania (LGD), jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich gmin wchodzących w skład LGD POJEZIERZE RAZEM, a w szczególności:

- 1) działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM;
- 2) aktywizowanie i integracja społeczności zamieszkujących obszar LGD;
- 3) wspieranie rozwoju gospodarczego obszaru objętego LSR, w tym m.in.: rozwój produktów regionalnych, turystyki, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich, społeczeństwa obywatelskiego

i informacyjnego, poprawę estetyki miejscowości na obszarze działania LGD, edukację estetyczną i artystyczną mieszkańców, aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i patologiom społecznym, poprawę bezpieczeństwa mieszkańców, propagowanie zdrowego trybu życia oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego na obszarze działania LGD;

- 4) działania na rzecz rozwoju produktów lokalnych, rozwoju rynków zbytu itp.

Inicjatorem utworzenia Lokalnej Grupy Działania w celu dystrybucji środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego PROW na lata 2014-2020 w zakresie inicjatywy Leader był Zarząd Lokalnej Grupy Rybackiej „Partnerstwo Drawy” w Szczecinku pod przewodnictwem Prezesa LGR Krzysztofa Lisa, Starosty Szczecineckiego i doświadczonego działacza samorządowego.

Nowo utworzona Lokalna Grupa Działania powstała na bazie funkcjonującej Lokalnej Grupy Rybackiej, która w okresie programowania 2007 – 2013 realizowała Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR) na podstawie umowy ramowej o warunkach i sposobie realizacji LSROR numer:9/1/MRiRW-LGR/2010 z dnia 9 listopada 2010 r., na obszarze dziewięciu gmin: Barwice, Borne Sulinowo, Grzmiąca, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Wierzchowo, Ostrowice, Czaplunek oraz Złocieniec.

Osoby i podmioty, które były członkami LGR „Partnerstwo Drawy” w okresie programowania 2007 – 2013 aktualnie są członkami LGD POJEZIERZE RAZEM i stanowią blisko 40 % z 101 wszystkich członków.

Członkami Zarządu LGD POJEZIERZE RAZEM są głównie wójtowie i burmistrzowie pięciu gmin członkowskich.

Doświadczenie Zarządu niezbędne do zarządzania LGD jest olbrzymie.

Wszystkie gminy które są członkami nowopowstałej LGD wcześniej były członkami innych LGD i uczestniczyły w realizacji LSR wdrażając na swoim obszarze środki w ramach podejścia LEADER programu PROW 2007-2013.

Gmina Barwice, Borne Sulinowo, Grzmiąca oraz gmina wiejska Szczecinek należały do Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo Drawy” z siedzibą w Złocińcu, natomiast gmina Biały Bór do Środkowopomorskiej Grupy Działania z siedzibą w Koszalinie.

Poza tym gmina Barwice, Borne Sulinowo oraz Grzmiąca należały do Lokalnej Grupy Rybackiej „Partnerstwo Drawy” w Szczecinku, która wdrażała na ich obszarze środki z PO RYBY 2007 – 2013. Ogółem, dzięki pozyskanym dotacjom o które ubiegali się przedstawiciele trzech sektorów obszar tych gmin doinwestowany został kwotą ponad 4 824 000,00 PLN. Środki te przyczyniły się do podniesienia atrakcyjności obszaru, rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, rozwoju działalności gospodarczych i wzrostu zatrudnienia oraz do podniesienia jakości życia mieszkańców.

1.4. Opis struktury LGD i charakterystyka członków

LGD jest partnerstwem trójsektorowym. Budowanie takiego partnerstwa oraz tworzenie strategii polega na stopniowym włączaniu nowych grup interesów, środowisk społecznych i zawodowych.

Na dzień 16.12.2015 r. LGD POJEZIERZE RAZEM liczy 101 członków. W skład LGD wchodzi 7 podmiotów reprezentujących sektor publiczny. Są to gminy: Barwice, Biały Bór, Borne Sulinowo, Grzmiąca i Szczecinek, Powiat Szczecinecki oraz Powiatowy Zarząd Dróg.

Sektor społeczny reprezentuje 11 stowarzyszeń, których głównym profilem działalności jest wspieranie grup potrzebujących, wykluczonych społecznie, wyrównywanie szans życiowych mieszkańców, sport i edukacja, integracja, podejmowanie inicjatyw lokalnych oraz rozwój turystyczny obszaru.

Sektor gospodarczy reprezentowany jest przez 17 podmiotów o różnym profilu działalności.

Na uwagę zasługuje fakt, iż wśród nich są 3 gospodarstwa rolne oraz rodzinna firma usługowa „Chleb Gwdowski wyrób tradycyjny Lech Szlaz”. Firma zajmuje się wyrobem produktu tradycyjnego jakim jest *Chleb gwdowski*, który 05.09.2013 r. wpisany został na listę produktów tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy. Są to osoby zamieszkujące obszar objęty strategią - 45 mieszkańców oraz osoby z poza obszaru objętego LSR – 21 mieszkańców.

Część osób reprezentuje jednocześnie dwa sektory np. mieszkaniac i przedstawiciel sektora społecznego lub mieszkaniac i przedsiębiorca.

Partnerstwo wielosektorowe ma niebagatelny wpływ na niwelowanie głównych problemów z jakimi borykają się grupy defaworyzowane zdefiniowane na podstawie badania ankietowego oraz analizy SWOT.

Badania wykazały, iż na obszarze objętym LSR grupą defaworyzowaną ze względu na dostęp do rynku pracy są głównie osoby po 50 roku życia, osoby do 25 roku życia oraz osoby chore i niepełnosprawne jak również mieszkańcy wsi.

Dodatkowo zdefiniowano grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do innych dóbr. Badanie potwierdziło, iż grupę tę stanowią osoby długotrwale bezrobotne, osoby młode, osoby po 50 roku życia jak również osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

LGD jako inicjator działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania grup defaworyzowanych przygotowuje i przeprowadza spotkania oraz analizy. Zebrane w ten sposób informacje stanowią podstawę do konstruowania planów działań na kolejne okresy.

Oprócz operacji ukierunkowanych głównie na tworzenie miejsc pracy, LGD dedykuje tym grupom również inne operacje, których konsekwencją będzie zminimalizowanie barier w dostępie do innych dóbr.

Szczególną rolę w tym zakresie pełnić będą partnerzy reprezentujący podmioty ekonomii społecznej.

1.5.Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Rada jako organ decyzyjny, o którym mowa w art. 32 ust.2 lit. b rozporządzenia 1303/2013 odpowiedzialna jest za wybór operacji na poziomie lokalnym i ma zapewnić, że wybrane operacje są zgodne ze strategią.

Rada LGD jest organem składającym się z 11 osób, członków LGD wybranych do pełnienia tej funkcji przez Walne Zebranie Członków LGD na podstawie stosownej uchwały. W Radzie zachowany jest parytet sektorowy. Jej przedstawiciele reprezentują sektor publiczny społeczny, gospodarczy oraz mieszkańców obszaru LGD przy czym na poziomie podejmowania decyzji ani władze publiczne – określone zgodnie z przepisami krajowymi - ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu.

Dodatkowe rekomendacje w zakresie zapewnienia wyboru operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu w organie decyzyjnym jak również w zakresie prawidłowości wyboru dokonywanego przez członków organu decyzyjnego szczegółowo opisane zostały w Regulaminie Rady LGD.

LGD POJEZIERZE RAZEM udostępnia procedury mające na celu zagwarantowanie prawidłowości wyboru operacji w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa oraz w ramach projektów grantowych do wiadomości publicznej w formie elektronicznej na swojej stronie internetowej www.lgd.szczecinek.pl oraz stronach internetowych gmin członkowskich, natomiast w formie papierowej w biurze LGD.

W celu zapewnienia prawidłowości wyboru dokonywanego przez Radę LGD przewidziano szkolenia dla członków organu decyzyjnego w zakresie oceny wniosków w celu podniesienia ich wiedzy i kompetencji oraz ustalono zasady weryfikowania ich wiedzy w zakresie zapisów LSR.

Dodatkowo ustanowiono osoby tzw. „Mężów Zaufania”, którzy zostali powołani uchwałą Walnego Zebrania Członków, a których zadaniem jest czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru oraz poprawności dokumentacji.

1.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Działania LGD POJEZIERZE RAZEM regulują dokumenty wewnętrzne.

Głównym dokumentem wewnętrznym jest Statut, którego szczegółowość decyduje o wprowadzeniu dokumentów niższego rzędu.

Dokumentami niższego rzędu są regulaminy, które uszczegóławiają zakres uprawnień i obowiązków Organów LGD:

1. Zarządu LGD POJEZIERZE RAZEM
1. Komisji Rewizyjnej LGD POJEZIERZE RAZEM
2. Rady LGD POJEZIERZE RAZEM
3. Obrad Walnego Zebrania Członków LGD POJEZIERZE RAZEM

Uchwalanie i zmiany wyżej wymienionych dokumentów należą do wyłącznej dyspozycji Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.

Dodatkowo w stowarzyszeniu funkcjonuje Regulamin Biura LGD. Regulamin ten uchwalany jest oraz zmieniany przez Zarząd LGD zgodnie z zapisami w Regulaminie Zarządu.

Wszystkie osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD zgodnie z zasadą podejścia RLKS stanowiącą, że to partnerstwo jest odpowiedzialne za wybór operacji posiadają odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Wiedza i doświadczenie osób pełniących funkcje w organach stowarzyszenia jak również w biurze, odpowiadają zakresowi merytorycznemu LSR.

Szczegółowe informacje dotyczące wymaganych kompetencji na poszczególnych stanowiskach w biurze LGD, wskazanie rozwiązań jakie będą stosowane przez LGD dla zapewnienia spełnienia tych wymagań oraz podział zadań pracowników zawarte zostały w Regulaminie Organizacyjnym Biura LGD.

W celu zachowania prawidłowego i sprawnego procesu wdrażania LSR, LGD wyznaczyła zadania w zakresie:

- a) animacji lokalnej i współpracy z lokalną społecznością wraz z metodą pomiaru – ankieta;
- b) udzielanego doradztwa w biurze LGD wraz z określeniem sposobu pomiaru jakości udzielanego doradztwa – ankieta i karta doradztwa.

ROZDZIAŁ II – Partycypacyjny charakter LSR

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014 - 2020, stanowi dokument wypracowany przy aktywnym udziale lokalnej społeczności, gwarantując jej oddolny charakter.

Przy tworzeniu LSR na wstępnym etapie wykorzystano:

- doświadczenie pracowników biura LGD POJEZIERZE RAZEM, którzy w poprzednim okresie programowania w latach 2007-2013 zajmowali się wdrażaniem Programu Operacyjnego RYBY w ramach Lokalnej Grupy Rybackiej „Partnerstwo Drawy” w Szczecinku;
- wyniki kolejno przeprowadzonych ewaluacji wdrażania LSROR;
- analizę charakteru projektów złożonych w toku konkursów na wdrażanie LSROR w latach 2007-2013;
- wyniki spotkań i konsultacji społecznych z mieszkańcami obszaru LGD, które dostarczyły informacji nt. potrzeb i oczekiwań w zakresie nowej LSR.

W ramach zapewnienia oddolnego charakteru strategii LGD POJEZIERZE RAZEM zorganizowało szereg spotkań ze społecznością lokalną na obszarze wszystkich pięciu gmin członkowskich. Spotkania były otwarte dla wszystkich zainteresowanych. Zaproszenia zamieszczone zostały na stronie www Lokalnej Grupy Działania oraz stronach wszystkich gmin, na tablicach informacyjnych w biurze LGD oraz w Urzędach Gmin. Dodatkowo do wszystkich członków LGD rozesłano informacje e-mailowe. Sposoby te okazały się być efektywne, gdyż frekwencja była zaskakująco wysoka. Ogółem zorganizowano 13 spotkań, po 2 spotkania w gminach Barwice, Biały Bór, Borne Sulinowo i Grzmiąca oraz 5 spotkań w gminie wiejskiej Szczecinek. Spotkania te odbywały się zgodnie z poniższym harmonogramem, co ukazuje tabela nr 2.1:

Tabela nr 2.1 – harmonogram spotkań z lokalną społecznością

Lp.	Data	Godzina	Miejscowość	Miejsce spotkania
1.	21.07.2015 r.	15 ⁰⁰	Parsęcko - wieś	Sala wiejska
2.	23.07.2015 r.	15 ⁰⁰	Borne Sulinowo	Urząd Miejski sala narad
3.	27.07.2015 r.	15 ⁰⁰	Biały Bór	Urząd Miejski sala narad
4.	28.07.2015 r.	11 ⁰⁰	Barwice	Urząd Miejski sala narad
5.	30.07.2015 r.	15 ³⁰	Grzmiąca	Urząd Gminy sala narad
6.	03.08.2015 r.	15 ³⁰	Wierzchowo	Sala wiejska
7.	04.08.2015 r.	15 ³⁰	Turowo	Sala wiejska
8.	05.08.2015 r.	15 ³⁰	Gwda Wielka	Sala wiejska
9.	02.12.2015 r.	15 ⁰⁰	Szczecinek	Urząd Gminy sala narad
10.	03.12.2015 r.	11 ⁰⁰	Barwice	Urząd Miejski sala narad
11.	03.12.2015 r.	13 ³⁰	Grzmiąca	Urząd Gminy sala narad
12.	07.12.2015 r.	13 ⁰⁰	Borne Sulinowo	Urząd Miejski sala narad
13.	08.12.2015 r.	13 ⁰⁰	Biały Bór	Urząd Miejski sala narad

Źródło: opracowanie własne LGD

Prace nad budowaniem strategii podzielono na 5 kluczowych etapów:

1. diagnoza i analiza SWOT ,
2. określenie celów, wskaźników, planu działania,
3. zasad wyboru operacji i ustalenia kryteriów wyboru,
4. zasad monitorowania i ewaluacji,
5. planu komunikacyjnego.

Na każdym z tych etapów zastosowano co najmniej po 4 metody partycypacyjne. Patrz tabela nr 2.2:

Tabela nr 2.2 – wykaz metod partycypacyjnych zastosowanych w pracach nad LSR

Kluczowy moment tworzenia LSR				
Diagnoza i analiza SWOT	Określenie celów, wskaźników, planu działania	Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalenia kryteriów wyboru	Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji	Przygotowanie planu komunikacyjnego
Metoda wykorzystana w pracy				
Kawiarnia Obywatelska	Otwarta przestrzeń	Otwarta przestrzeń	Otwarta przestrzeń	Otwarta przestrzeń
World Cafe	World Cafe	World Cafe	World Cafe	World Cafe

Warsztaty Przyszłościowe	Charette	Charette	Charette	Charette
Ankieta wśród mieszkańców (wersja papierowa)	Opracowanie fiszek projektowych	Punkt konsultacyjny – biuro LGD	Punkt konsultacyjny - biuro LGD	Punkt konsultacyjny – biuro LGD
Spotkanie informacyjne dla przedstawicieli sektora gospodarczego w Szczecinku	Punkt konsultacyjny – biuro LGD	Zespół ds. Kryteriów oceny	Zespół ds. LSR	Zespół ds. LSR
Zespół ds. LSR	Zespół ds. LSR

Źródło: opracowanie własne LGD

W pracach nad definiowaniem problemów i potrzeb mieszkańców oraz analizą SWOT obszaru oraz w pracach nad pozostałymi kluczowymi etapami bezpośrednio brało udział 200 osób, mieszkańców obszaru. Grupy reprezentowali przedstawiciele sektorów: społecznego (67), publicznego (57), gospodarczego (32) oraz mieszkańcy (44).

Zastosowywanie metody **Kawiarni Obywatelskiej**.

Metoda nastawiona na dialog. W czasie dyskusji obowiązuje 6 podstawowych zasad: otwartość, akceptacja, ciekawość, odkrycia, szczerłość i więźność.

Metoda wykorzystana podczas prac nad diagnozą oraz analizą SWOT obszaru.

Zakres prac:

1. przedstawienie się obecnych oraz udzielenie informacji o swojej osobie;
2. swobodne wypowiadanie się na temat problemów obszaru;
3. wymiana opinii w zakresie oceny działań podejmowanych na obszarze gminy oraz w zakresie potrzeb wszystkich grup społecznych.

Wnioski wypracowane podczas prac metodą Kawiarni Obywatelskiej wykorzystano w kolejnych rozdziałach LSR.

Zastosowywanie metody **Warsztatów Przyszłościowych**

Celem metody jest wypracowanie wspólnej wizji wraz z działaniami ją realizującymi przez osoby pochodzące z różnych grup społecznych. Warsztaty mają ściśle ustrukturyzowany przebieg i składają się z 4 głównych faz: faza przygotowawcza, faza krytyki, faza utopii oraz faza realizacji.

Metoda wykorzystana podczas prac nad diagnozą oraz analizą SWOT obszaru.

Zakres prac:

1. podział uczestników na grupy;
2. praca w grupach nad przygotowaniem analizy SWOT obszaru;
3. referowanie wniosków.

Wnioski wypracowane podczas prac metodą Warsztatów Przyszłościowych wykorzystano w kolejnych rozdziałach LSR.

Zastosowywanie metody **Word Cafe**

Metoda polegająca na pracy w kilkusobowych grupach a jej celem jest generowanie pomysłów, uświadcianie wiedzy i wymiana informacji jak również pobudzanie kreatywnego myślenia. Metodę wykorzystano na etapie diagnozowania obszaru LGD w zakresie 4 głównych dziedzin: społeczeństwo, kultura, gospodarka i środowisko oraz na wszystkich kolejnych kluczowych etapach tworzenia strategii.

Zakres prac:

1. podział uczestników na grupy;
2. dyskusja w grupach (przy stolikach) na wskazany temat;
3. spisanie istotnych uwag;
4. zmiana miejsc członków grup (poza gospodarzami, którzy referują i spisują wszystkie uwagi) oraz dyskusja na temat obowiązujący przy drugim i kolejnym stoliku;
5. zreferowanie ostatecznych wniosków.

Kolejne zmiany miejsc uczestników przy stolikach powodują, że każdy wypowiada się na wszystkie opracowywane tematy.

Wnioski wykorzystano w kolejnych rozdziałach LSR.

Zastosowywanie **kwestionariusza ankiet**

W celu określenia grup defaworyzowanych przeprowadzono wśród uczestników badanie metodą kwestionariusza ankiet. W badaniu tym oprócz uczestników spotkań brały udział również inne osoby, które wyraziły swoje zainteresowanie zdiagnozowaniem obszaru i określeniem grup defaworyzowanych.

Ostatecznie do podsumowania wykorzystano 100 ankiet, które wypełnione zostały bezbłędnie w sposób czytelny.

Mieszkańcy obszaru reprezentowali trzy sektory: społeczny (42), publiczny (32) i gospodarczy (26). Badani wyrazili zadowolenie z warunków życia w gminach które zamieszkują lecz zwrócili uwagę na duży problem jakim jest migracja młodych ludzi do większych ośrodków lub poza granice kraju w poszukiwaniu pracy.

Chętnie biorą oni udział w różnych imprezach organizowanych na obszarze gmin oraz angażują się w działalność organizacji społecznych czy grup nieformalnych.

Czas wolny spędzają głównie uprawiając aktywność fizyczną we własnym zakresie.

Uważają, że najbardziej defaworyzowaną grupą ze względu na dostęp do miejsc pracy są osoby po 50 roku życia oraz do 25 roku życia. Natomiast ze względu na dostęp do innych dóbr wskazują na osoby długotrwale bezrobotne, młode oraz osoby chore i niepełnosprawne.

Do największych problemów tych osób zaliczają przede wszystkim brak pracy, brak ofert spędzania czasu wolnego w tym brak dostępu do kultury i oświaty. Respondenci bardzo zdecydowanie zwracają uwagę na potrzebę tworzenia miejsc pracy, rozwój turystyki rekreacji oraz zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców.

Zastosowanie metody **Otwarta przestrzeń**

Metoda polegająca na pracy grupowej wokół jakiegoś wiodącego tematu. Spotkania, często nazywane antykonferencjami oparte są o technikę otwartej przestrzeni. Celem metody jest wymiana wiedzy, znalezienie rozwiązań, planowanie działań na przyszłość.

Metoda wykorzystana podczas prac nad czterema kluczowymi etapami tworzenia strategii.

Zakres prac:

1. podział uczestników na grupy;
2. zgłaszanie przez uczestników propozycji poszczególnych wątków rozmowy (etapów tworzenia LSR);
3. praca w grupach dyskusyjnych nad wybranym tematem;
4. wypracowanie wniosków i podsumowanie prac.

Wnioski z prac metodą Otwartej przestrzeni wykorzystano w kolejnych rozdziałach LSR.

Zastosowanie metody **Charette**

Metoda pozwala na zebranie w początkowej fazie procesu planowania praktycznych pomysłów i przedstawienie różnych punktów widzenia. Zachęca także do włączania się i współpracy uczestników pochodzących z różnych środowisk, do tej pory ze sobą niewspółpracujących do przedstawienia swoich potrzeb oraz do poznania i zrozumienia potrzeb pozostałych.

Metoda wykorzystana podczas prac nad czterema kluczowymi etapami tworzenia strategii.

Zakres prac:

1. podzielenie głównego przedmiotu namysłu na mniejsze elementy - tematy do dyskusji;
2. praca w grupach nad wybranym tematem;
3. wymiana uwag i sugestii (informacji o rozpatrywanym temacie) między uczestnikami grup;
4. kolejna runda prac w grupach;
5. wypracowanie wniosków i podsumowanie prac.

Wnioski z prac metodą Charette wykorzystano w kolejnych rozdziałach LSR.

Dokumentami potwierdzającymi przeprowadzone spotkania i partycypacyjny charakter LSR są ankiety, ogłoszenia, listy obecności, listy konsultacji, dokumentacja fotograficzna/zdjęcia itd. Skutki i wyniki zastosowania tych metod znalazły się w dalszych rozdziałach LSR.

Ponadto, Stowarzyszenie powołało odpowiednio dwa Zespoły robocze: Zespół ds. LSR i Zespół ds. Kryteriów oceny i Regulaminu Rady LGD. Zespoły te, tworząc partnerstwo trójsektorowe spotykały się na każdym etapie tworzenia LSR, a ich uczestnicy brali czynny udział w procesie powstawania dokumentu.

Podkreślić należy iż Biuro LGD bardzo mocno zostało włączone w proces tworzenia LSR. To właśnie Biuro LGD koordynowało działania oraz przeprowadzało konsultacje ze społecznością lokalną. W biurze prowadzone były również konsultacje indywidualne dla mieszkańców obszaru.

Informacje o punkcie konsultacji społecznych zamieszczono na stronie internetowej LGD oraz gmin wchodzących w skład LGD. Prowadzono rejestr udzielonych konsultacji „Kartę udzielonego doradztwa w ramach punktu konsultacji społecznych”. Mieszkańcy chętnie korzystali z tej formy. Odnotowano 31 wpisów. Wnioski wykorzystano do opracowania zasad wyboru operacji i ustalenia kryteriów wyboru, opracowania zasad monitorowania i ewaluacji oraz przygotowania planu komunikacyjnego.

Na etapie określania celów, wskaźników i planu działania, w biurze LGD przyjmowane były fizyki projektowe opracowane przez potencjalnych beneficjentów programu.

Informacja o przyjmowaniu fiszek rozpowszechniona została na stronie internetowej LGD oraz gmin wchodzących w skład LGD. W ramach tej formy partycypacji społecznej do biura LGD wpłynęły 44 fiszki projektowe, złożone przez przedstawicieli 3 sektorów.

Wszystkie wnioski z prowadzonych konsultacji dokładnie przeanalizowano i przyjęto te, które mają ściśle powiązania z profilem działalności LGD . Odrzucono natomiast te, które nie będą w żadnej mierze korespondować z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie inicjatywy Leader.

2.1. LSR a Innowacyjność

Innowacyjność jest jedną z siedmiu cech podejścia LEADER. Nie jest celem głównym działań LEADER a raczej pochodną jego zastosowania, oczekiwaną składową wartością dodaną, przyczynia się bowiem do „rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”.

„Innowacja ” - *to wdrażanie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem. Przyjęto, że minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda organizacyjna były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla firmy. Zalicza się tu produkty, procesy i metody, które dana firma opracowała jako pierwsza, oraz te, które zostały przyswojone od innych firm lub podmiotów.*

LGD POJEZIERZE RAZEM wspiera innowacyjność co znajduje swój wyraz w przedsięwzięciach oraz w kryteriach wyboru, jak również w samym sposobie przygotowania LSR.

Przedsięwzięcia oparte na lokalnych zasobach, głównie unikalnych i charakterystycznych przewidują wykorzystanie rozwiązań innowacyjnych poprzez ich niestandardowe wykorzystanie i promocję.

Obszar LGD jest obszarem unikatowym pod względem walorów krajobrazowych oraz możliwości turystycznych. Każda inwestycja jest ważna, jednak aby zyskać markę zbliżoną do marki „Mazur” należy poszukiwać takich produktów, które będą szczególne, wyjątkowe, innowacyjne i sprawią, że turyści z każdego zakątka kraju wybierając miejsce urlopu chętnie wybiorą powiat szczeciński. Do pozytywnych zmian na obszarze przyczyniają się nowatorskie sposoby działań służących włączeniu społecznemu – „integracji społecznej”.

Przykładem operacji w ramach których mogą zostać wykorzystane innowacyjne rozwiązania w przypadku celu ogólnego pierwszego - *Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu* – może być np. projekt związany z rozwojem turystyki a mianowicie polegający na opracowaniu i wyznaczeniu np. trasy rowerowo - kajakowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, która połączy najciekawsze miejsca na obszarze LGD oraz stworzenie kompleksowej oferty turystycznej uwzględniającej wykorzystanie infrastruktury turystycznej oraz zasoby dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu.

W zakresie drugiego celu głównego - *Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności* - zaplanowane są działania mające na celu głównie integrację społeczną. Czerpanie z wiedzy i doświadczenia osób starszych posiadających unikatowe, zanikające umiejętności np. rzemieślnicze, powoduje, że wartości i tradycje mogą być przekazywane młodemu pokoleniu. Poprzez realizację projektów międzypokoleniowych stworzone zostaną warunki do zachowania dziedzictwa lokalnego. Innowacyjnością dla tego celu mogą być np. przedsięwzięcia polegające na podniesieniu poziomu wiedzy i świadomości proekologicznej mieszkańców.

W zakresie celu trzeciego - *Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD* – przewiduje się realizację zadań w zakresie tworzenia podmiotów gospodarczych, jak też wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości z zastosowaniem rozwiązań innowacyjnych polegających np. na stworzeniu nowej usługi lub wprowadzeniu nowego produktu

Większość projektów będą stanowiły przedsięwzięcia nowe na obszarze LGD. Rozwijanie idei partnerstwa trzech sektorów, wiązanie celów społecznych z gospodarczymi, może zaowocować wieloma innowacyjnymi rozwiązaniami służącymi podnoszeniu poziomu życia mieszkańców obszaru objętego LSR oraz integracji i budowaniu partnerstwa lokalnego. Takie podejście będzie promować wspólne działania przedstawicieli różnych środowisk i sektorów i próbę wiązania w kompleksowe i spójne dotychczas rozproszone działania, inicjatywy, inwestycje. Możliwość celowego planowania przedsięwzięć gospodarczych w oparciu o różnorodne wykorzystanie zasobów przyczyni się do poprawy stanu niedostatecznej infrastruktury turystycznej, poszerzenia dostępnego na miejscu wachlarza usług, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprawę infrastruktury społecznej. Wdrożenie LSR zwiększy poczucie wartości i odpowiedzialności mieszkańców za rozwój obszaru i swój własny, a uzupełniające się przedsięwzięcia rzutować będą na wzrost jakości życia

każdej jednostki i całej wspólnoty. Zaproponowane rozwiązania innowacyjne wiążą się z szerokim wykorzystaniem wszystkich zasobów, tj. ludzkich, przyrodniczych, kulturowych, historycznych i finansowych.

LGD POJEZIERZE RAZEM stosuje kryterium „innowacyjności” w ramach wyboru operacji do dofinansowania podczas oceny wniosku przez członków organu decyzyjnego.

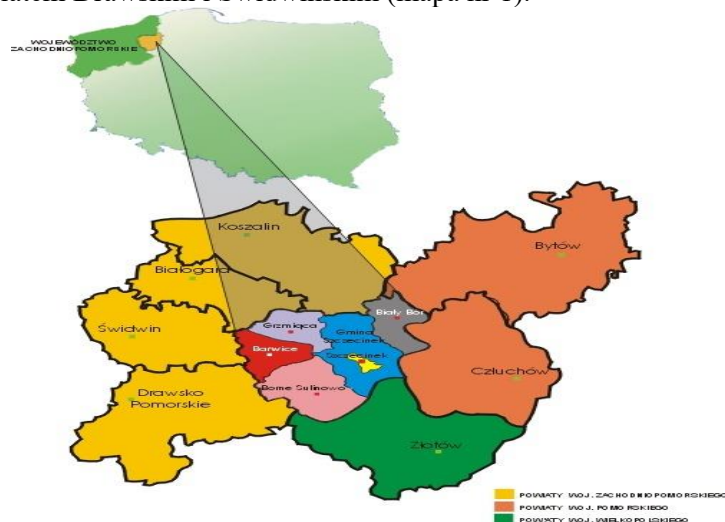
Sposób ten opisano wcześniej w rozdziale VI **Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru.**

Przypomnieć jednak należy, że ocena ta jest oceną subiektywną, różne osoby mogą mieć różną ocenę tego czy dana operacja jest nową na danym obszarze w zależności od stopnia zastosowanych nowych rozwiązań. Istotne jest przyjęcie przez członków organu decyzyjnego wspólnego podejścia oraz sporządzanie uzasadnień dokonywanych ocen. Podejście do oceny innowacyjności jest powszechnie znane potencjalnym beneficjentom, ponieważ definicja oraz wyjaśnienie pojęcia zamieszcza się na stronie internetowej stowarzyszenia w *Poradniku dla potencjalnego beneficjenta* jak również publikuje się każdorazowo przy ogłoszeniu naboru wniosków o udzielenie wsparcia. Innowacyjność przejawia się również w zakresie przygotowania dokumentu LSR na każdym etapie prac w zakresie budowy i tworzenia LSR, w tym poprzez zastosowanie nowych i skutecznych metod partycypacji społecznej.

ROZDZIAŁ III – Diagnoza – opis obszaru i ludności LGD

3.1. Uwarunkowania geograficzne i demograficzne

Dużym atutem Powiatu Szczecineckiego jest położenie geograficzne w środkowo wschodniej części Województwa Zachodniopomorskiego na Pojezierzu Drawskim i Szczecineckim, na granicy Województwa Zachodniopomorskiego z dwoma województwami: Pomorskim i Wielkopolskim. Sąsiaduje z następującymi powiatami: od północy z Powiatem Białogardzkim, Koszalińskim, Bytowskim; od wschodu z Powiatem Człuchowskim; od południa z Powiatem Złotowskim, a od zachodu z Powiatem Drawskim i Świdwińskim (mapa nr 1).

Źródło: opracowanie własne LGD

W skład powiatu wchodzi sześć gmin: Barwice, Biały Bór, Borne Sulinowo, Grzmiąca, Szczecinek i miasto Szczecinek, jako centrum powiatu. Jedna gmina ma charakter miejski: Szczecinek, trzy mają status miejsko-wiejski: Barwice, Biały Bór, Borne Sulinowo, dwie zaś wiejskie: Grzmiąca i Szczecinek.

Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM swoją działalnością obejmuje 5 gmin, z czego 3 gminy są miejsko – wiejskie: Barwice, Biały Bór i Borne Sulinowo natomiast 2 gminy są wiejskie: Grzmiąca, Szczecinek.

Szczecinek jako miasto, które zamieszkuje ponad 20000 mieszkańców nie będzie objęte Lokalną Strategią Rozwoju. Na dzień 31.12.2013 r. miasto zamieszkiwało 40620 osób.

Obszar powiatu stanowi integralną część Pojezierza Drawskiego, które wyróżnia urozmaicona rzeźba terenu. Wynika to z tego, iż położony jest na terenach polodowcowych, będących dziełem ostatniego skandynawskiego lodowca sprzed 10 tysięcy lat. Pozostawił on po sobie imponujące pasma moreny czołowej, wzgórza, pagórki, głębokie doliny, jary i wąwozy. W zagospodarowaniu terenu przeważają lasy i użytki rolne, co warunkuje rolniczo-leśny charakter powiatu.

Przez centralną i północną część Pojezierza przebiega rozległe pasmo wzniesień moreny czołowej. Obok wzgórz morenowych drugim charakterystycznym elementem krajobrazu polodowcowego są jeziora, których na obszarze planowanym do objęcia LSR jest 87 o łącznej powierzchni 7302,9942 ha.

Tabela nr 3.1 - ilość jezior wraz z ich powierzchnia występujących na terenie gmin objętych LSR

Nazwa gminy	Ilość jezior	Łączna pow. [ha]
Gmina Barwice	3	85,6100
Gmina Biały Bór	14	597,5341
Gmina Borne Sulinowo	31	2874,9480
Gmina Grzmiąca	2	62,6434
Gmina Szczecinek	37	3682,2587

(Źródło: RZGW Poznań, ZZMiUW)

Przeważają jeziora rynnowe, o charakterystycznym wydłużonym kształcie, nie brakuje też jezior moreny dennej, tzw. oczek polodowcowych. Na Pojezierzu Drawskim swe źródła mają rzeki Przymorza: Rega i Parsęta. Stąd też wypływają dwa największe dopływy Noteci: Gwda i Drawa, znane jako atrakcyjne szlaki wodne.

Klimat regionu należy do umiarkowanych, o przewadze wiatrów zachodnich, północno - zachodnich i północnych. Charakteryzuje go duża wilgotność powietrza. Średnie opady roczne to 600-700 mm, średnia roczna temperatura to 7,4 °C.

Powierzchnia obszaru objętego LSR czyli powierzchnia 5 gmin bez miasta Szczecinek wynosi 1.718 km². Obszar zamieszkuje 38484 mieszkańców (stan na 31.12.2013 r.).

Strukturę mieszkańców przedstawiają poniższe zestawienia.

Tabela nr 3.2 - dane statystyczne na dzień 31.12.2013 r.

Gmina	Powierzchnia (km ²)	Ludność			Gęstość zaludnienia (ludność na km ²)
		ogółem	w miastach	% ludności miejskiej	
Barwice	259	8858	3851	43,47	34
Biały Bór	270	5345	2229	41,70	20
Borne Sulinowo	484	9856	4905	49,77	20
Grzmiąca	205	5007	0	0	24
Szczecinek	500	9418	0	0	19
Razem obszar LSR	1718	38484	10985	28,54	22,4
Województwo zachodniopomorskie	22892	1718861	1179690	68,60	75

(Źródło: www.staw.gov.pl)

Tabela nr 3.3 - struktura według wieku. Dane statystyczne na dzień 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Do 19 roku życia	Od 20 do 29 roku życia	Od 30 do 39 roku życia	Od 40 do 49 roku życia	Od 50 do 59 roku życia	Od 60 do 69 roku życia	Powyżej 70 roku życia
Województwo	344618	247160	282440	212754	263198	210841	157850
Powiat	16731	11773	12088	9869	12077	9487	7079
Barwice	2010	1454	1294	1093	1379	919	709
Biały Bór	1151	884	719	691	917	517	466
Borne Sulinowo	2123	1448	1357	1301	1339	1226	1062
Grzmiąca	1148	791	741	603	767	542	415
Gmina Szczecinek	2312	1584	1434	1199	1374	905	610
Obszar LGD	8744	6161	5545	4887	5776	4109	3262
% województwa	2,5	2,5	2	2,3	2,2	2	2,1

(Źródło: www.staw.gov.pl)

Tabela nr 3.4 - struktura według płci. Dane statystyczne na dzień 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Województwo	1718861	881908	836953
Powiat	79104	40545	38559
Barwice	8858	4434	4424
Biały Bór	5345	2655	2690
Borne Sulinowo	9856	5034	4822
Grzmiąca	5007	2466	2541
Gmina Szczecinek	9418	4662	4756
Obszar LGD	38484	19251	19233
% województwa	2,2	2,1	2,3

(Źródło: www.staw.gov.pl)

Tabela nr 3.5 - struktura według wykształcenia. Dane statystyczne na dzień 31.12.2011 r.

Wyższe	Średnie policealne	Średnie Zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	Wyższe
8539/13,2%	1652/2,6%	11937/12,8%	8294/18,5%	14170/21,9%	4142/6,4%	14255/22,1%	1570/2,4%	Powiat szczecinecki

(Źródło: www.staw.gov.pl)

Gminy: Grzmiąca, Barwice i Borne Sulinowo graniczą administracyjnie z gminą wiejską Szczecinek, natomiast gmina wiejska Szczecinek graniczy administracyjnie z gminą Biały Bór. W konsekwencji, gminy tworzą jeden spójny przestrzennie obszar (mapa nr 2). Zakłada się, że spójność terytorialna jest zarówno narzędziem, jak i efektem osiągania spójności ekonomicznej i społecznej.

Źródło: opracowanie własne LGD

Na terenie województwa zachodniopomorskiego w latach 2007-2013 aż 1 262 059 osób objętych było strategiami, w tym Lokalną Strategią Rozwoju oraz Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Rybackich. LSR wdrażane były przez 15 Lokalnych Grup Działania, natomiast LSROR przez 7 Lokalnych Grup Rybackich. Średnia liczba mieszkańców objętych LSR/LSROR w latach 2007-2013 w województwie zachodniopomorskim to 57 366 osób.

Obszar realizacji LSR LGD POJEZIERZE RAZEM obejmuje 38 484 mieszkańców, co stanowi liczbę mniejszą niż średnia liczba mieszkańców objętych LSR/LSROR w latach 2007-2013 w województwie zachodniopomorskim.

3.2. Określenie grup i problemów szczególnie istotnych

Obszar LGD POJEZIERZE RAZEM zasiedlony został po II wojnie światowej. Napływowa ludność to przesiedleńcy zza Buga i Polski centralnej, repatrianci, autochtoni i od 1947 r. grupa kilku tysięcy Ukraińców z akcji „Wisła”.

Pomimo wielu lat niektórzy mieszkańcy wciąż poszukują swojej tożsamości (identyfikacji z obszarem).

Wiele grup boryka się z problemami i odczuwa defaworyzację w różnych dziedzinach życia.

Pomimo rozwijającej się infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej, mieszkańcy wsi wciąż borykają się z problemem braku lub niskim standardem miejsc integracji, rekreacji i sportu. Wskazują oni na niewykorzystane lecz istniejące sale i świetlice wiejskie pełniące rolę jedynych instytucji kultury oraz na brak możliwości realizacji swoich potrzeb kulturalnych. Istotną sprawą jest dla nich również poprawa stanu infrastruktury drogowej.

Mieszkańcy miast Biały Bór, Borne Sulinowo i Barwice wskazują głównie na potrzebę tworzenia miejsc pracy, rozwój turystyki kwalifikowanej oraz aktywizację mieszkańców przy wykorzystaniu tkwiącego w nich potencjału społecznego.

Najliczniejsze grupy wiekowe na obszarze LGD POJEZIERZE RAZEM stanowią: dzieci i młodzież do 19 roku życia, osoby w przedziale wiekowym 20-29 lat oraz 50-59 lat.

Edukacja dzieci i młodzieży odbywa się w 21 szkołach podstawowych, 10 gimnazjach oraz 3 szkołach ponadgimnazjalnych. Najmłodszą opiekę zapewniają 23 placówki wychowania przedszkolnego w tym również przedszkola. (Dane na dzień 31.12.2013 r.).

Mieszkańcy oraz kadra nauczycielska wskazuje na problem braku lub zbyt małą ilość zajęć pozalekcyjnych, które mogłyby przyczyniać się do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży.

Sporą grupę stanowią osoby chore i niepełnosprawne, które poza problemem z dostępem do miejsc pracy wskazują na wciąż jeszcze istniejący problem barier funkcjonalnych oraz brak dostępu do dóbr kultury.

3.3. Charakterystyka gospodarki/ przedsiębiorczości

Wszystkie gminy charakteryzują się niskim stopniem uprzemysłowienia. Głównymi branżami identyfikującymi ten obszar jest rolnictwo i leśnictwo a przebiegające przez tereny powiatu szlaki komunikacyjne i kolejowe nie mają większego wpływu na rozwój gospodarki. Powiat szczecinecki łączy rozwój społeczno-gospodarczy z rozwojem turystyki. Charakterystyczną cechą obszaru są liczne miejsca możliwe do wykorzystania jako tereny inwestycyjne. W widoczny sposób rozwija się rzemiosło i drobna wytwórczość na bazie produktów lokalnych, a warunki dla powstawania podmiotów gospodarczych są sprzyjające.

Gminy wiejskie: Grzmiąca i Szczecinek są gminami typowo rolniczymi.

Dochód podatkowy gmin, w przeliczeniu na jednego mieszkańca na obszarze LSR w 2013 roku (obliczony jako średnia z gmin tworzących obszar LSR), tzw. wskaźnik G, stanowił wartość 1158,79 PLN i był niższy niż średni obliczony dla województwa zachodniopomorskiego, również w przeliczeniu na jednego mieszkańca o 435,12 PLN.

Tabela nr 3.6 - dochody podatkowe, wskaźnik G. Stan na 2013 r.

Wyszczególnienie	Dochód na jednego mieszkańca ogółem w PLN	Dochód podatkowy na jednego mieszkańca Wskaźnik G w PLN
Barwice	3621,48	970,88
Biały Bór	4547,56	1246,24
Borne Sulinowo	3361,03	1476,28
Grzmiąca	3489,21	1078,31
Szczecinek	2993,79	1022,23
Średnio na jednego mieszkańca obszaru objętego LSR	3602,41	1158,79
Średnio na jednego mieszkańca województwa zachodniopomorskiego	3496,29	1593,91

(Źródło: Ministerstwo Finansów, Budżet jednostek samorządu terytorialnego, Wskaźniki dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin, powiatów i województw na 2015 r.)

Najwyższe dochody budżetów dla gmin, przynoszą dochody od osób prawnych i osób fizycznych, co obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela nr 3.7 - dochody budżetów gmin według działów. Stan na 2013 r.

LP	Dział	Dochody ogółem wyrażone w %				
		Barwice	Borne Sulinowo	Biały Bór	Grzmiąca	Szczecinek
1.	Rolnictwo i łowiectwo	1,7	1,4	1,6	2,7	2,8
2.	Transport i łączność	3,8	0,7	1,5	0,5	1,0
3.	Gospodarka mieszkaniowa	1,5	3,5	1,8	1,0	1,8
4.	Administracja publiczna	1,8	0,5	2,8	0,4	0,2
5.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona pożarowa	0,3	0,4	14,7	1,6	---
6.	Różne rozliczenia	37,7	35,2	29,5	38,3	39,4

7.	Oświata i wychowanie	0,3	0,4	3,8	0,8	0,4
8.	Pomoc społeczna i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej	20,4	16,2	16,7	20,3	24,6
9.	Edukacyjna opieka wychowawcza	1,0	0,5	0,8	1,0	1,2
10.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,0	1,5	2,2	0,3	0,4
11.	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,2	----	0,6	0,1	0,1
12.	Kultura fizyczna	0,1	0,3	0,3	0,0	0,7
13.	Dochody od osób prawnych i osób fizycznych	26,2	37,7	23,5	31,9	27,4
14.	Pozostałe	0	1,7	0,2	1,1	0
Razem		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie)

Z danych GUS wynika, iż w 2013 roku na obszarze objętym LSR do rejestru REGON wpisanych było ogółem 2 656 podmiotów Gospodarki Narodowej, z czego 1 923 podmioty prowadzone były przez osoby fizyczne. W tym samym czasie zarejestrowano w rejestrze REGON (na 10 tys. ludności) 313 nowych jednostek. Natomiast w roku 2014 zarejestrowano w rejestrze REGON (na 10 tys. ludności) 371 nowych jednostek.

Tabela nr 3.8 - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie LSR. Stan na 2013 r.

Według PKD 2007	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 2013r.				
	Barwice	Biały Bór	Borne Sulinowo	Grzmiąca	Szczecinek
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37	39	28	22	44
Górnictwo i wydobywanie	1
Przetwórstwo przemysłowe	48	20	38	22	36
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	3
Budownictwo	77	52	92	49	79
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	122	68	137	79	129
Transport i gospodarka magazynowa	20	34	17	15	33
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	12	21	28	9	16
Informacja i komunikacja	7	1	9	5	5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	18	9	21	5	17
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	4	2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12	17	33	11	16
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	13	5	23	7	16

Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Edukacja	5	6	4	1	7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	34	18	32	17	18
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	5	10	1	4
Pozostała działalność usługowa, organizacje i zespoły eksterytorialne, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	19	8	21	8	14
Razem	428	305	497	254	439

(Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych)

Z zestawienia wynika, iż najwięcej bo aż 535 podmiotów działało w zakresie handlu hurtowego i detalicznego. Natomiast 349 podmiotów działało w zakresie budownictwa. Dane te wskazują, że wyżej wymienione branże wiążą się z potencjalnym rozwojem obszaru.

Reasumując, szansą dla obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM jest rozwój sektora usług.

3.4. Opis rynku pracy

W gminach dominuje mała i średnia przedsiębiorczość. Spora grupa mieszkańców znajduje zatrudnienie w turystyce, głównie w licznych ośrodkach wypoczynkowych, jest to jednak praca która charakteryzuje się sezonowością. Na obszarze planowanym do objęcia LSR na przestrzeni lat obserwuje się mały, lecz jednak spadek bezrobocia. Wielu młodych, wykształconych i ambitnych ludzi z olbrzymim potencjałem, wyjeżdża w poszukiwaniu pracy do większych aglomeracji lub poza granice kraju.

Tabela nr 3.9 – struktura stopnia bezrobocia na terenie LSR. Stan na 31.12.2013 r. oraz 31.12.2014 r.

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych ogółem		W tym kobiety		Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku		W tym kobiety		Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym)	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Barwice	Ogółem	1196	1103	600	584	230	206	90	95	20,4%	19,1%
	Miasto	444	399	227	209	83	83	36	38		
	Wieś	752	704	373	375	147	123	54	57		
Biały Bór	Ogółem	579	559	314	298	123	122	64	57	16,2%	16,0%
	Miasto	170	176	89	95	42	53	28	33		
	Wieś	409	383	225	203	81	69	36	24		
Borne Sulinowo	Ogółem	853	750	478	406	192	144	89	59	14,1%	12,4%
	Miasto	340	282	204	159	74	57	43	27		
	Wieś	513	468	274	247	118	87	46	32		
Grzmiąca		622	539	352	303	125	92	61	41	19,3%	16,7%
Szczecinek		1109	958	637	567	204	170	78	87	17,9%	15,5%
Ogółem		4359	3909	2381	2158	874	734	382	339	17,6%	

(Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku)

W grupie osób bezrobotnych są też osoby niepełnosprawne. W 2013 roku w PUP w Szczecinku zarejestrowanych było 484 osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności.

Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LSR znacznie przekracza liczbę bezrobotnych w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym w województwie o 7,58%.

Dane te przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3.10 - stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym. Stan na 31.12.2013 r.

Obszar	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób w wieku produkcyjnym ogółem	Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym
Obszar objęty LSR	4 359	24 772	17,6%
Województwo zachodniopomorskie	111 063	1 107 824	10,02%

(Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych)

Stopa bezrobocia natomiast, jako liczba bezrobotnych do liczby ludności czynnej zawodowo w grudniu roku 2013 dla całego powiatu wynosiła 26,5 %.

Osoby pracujące, według podziału innego niż PKD stanowiły grupę 3096 osób.

Tabela nr 3.11 – ilość osób pracujących na obszarze LSR wg. podziału innego niż PKD. Stan na 2013 r.

Wyszczególnienie	Pracujący ogółem	W tym kobiety	W tym mężczyźni
Barwice	758	349	409
Biały Bór	630	309	321
Borne Sulinowo	954	522	432
Grzmiąca	340	158	182
Szczecinek	414	190	224
Razem	3 096	1 528	1 568

(Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych)

Z bilansu sporządzonego przez Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku (2013 rok) wynika, że w szczególnej sytuacji na rynku pracy pozostają:

1. osoby długotrwale bezrobotne,
2. osoby bez wykształcenia średniego,
3. osoby bez kwalifikacji zawodowych oraz doświadczenia zawodowego,
4. osoby powyżej 50 roku życia,
5. do 25 roku życia.

Analiza SWOT wykazała, że głównym problemem obszaru jest brak miejsc pracy, natomiast szansą i priorytetem jest zwiększenie zatrudnienia oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.

3.5. Działalność sektora społecznego

Nie do przecenienia jest istnienie i działalność organizacji pozarządowych na obszarze planowanym do objęcia LSR. Coraz częściej tzw. III sektor staje się partnerem dla JST w tworzeniu planów działania i rozwoju gmin i powiatów.

Jeszcze kilkanaście lat temu określenie „III sektor” znane było tylko nielicznym.

Społeczeństwo coraz bardziej oswaja się z istnieniem i funkcją organizacji pozarządowych, których zadania określa ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Sektor ten tworzą głównie lokalni liderzy, którzy często bezinteresownie angażują się w mniejsze lub większe przedsięwzięcia, które służą dobru wspólnemu. To właśnie Stowarzyszenia, fundacje, koła terenowe, kluby sportowe oraz grupy nieformalne są „najbliższymi ludźmi”.

Często podmioty te borykają się z problemami, które głównie dotyczą procesu rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz brakiem środków finansowych na realizację celów statutowych lub regulaminowych.

Są jednak takie organizacje, które skutecznie pozyskują środki na realizację swoich założeń z różnych, możliwych źródeł. Dzięki pozyskanym środkom aktywizują lokalną społeczność, przyczyniają się do powstania wielu korzystnych inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych, sportowych oraz do poprawy wyglądu i estetyki wielu miejscowości.

Na obszarze LGD funkcjonują łącznie 103 organizacje (stan na 2013 rok). Wśród nich dominują kluby i zespoły sportowe, które działają głównie na rzecz rozwoju różnych dyscyplin sportowych i bez których uprawianie sportu przez dzieci, młodzież i dorosłych byłoby właściwie niemożliwe. Nadmienić należy, że kluby sportowe poszczycić się mogą licznymi osiągnięciami na arenie krajowej oraz międzynarodowej.

Stowarzyszenia natomiast dzielą się na takie, które zrzeszają i wspierają konkretną grupę społeczną jak np. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Białym Borze czy funkcjonujące przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Turowie Stowarzyszenie „Droga”. Inne zrzeszają i wspierają mieszkańców i sympatyków konkretnych miejscowości jak np. Stowarzyszenie Mieszkańców i Sympatyków Wsi Nosibądy „Nasze Nosibądy” czy Stowarzyszenie Miłośników Miejscowości Radacz. Są też takie, które ukierunkowują swoje działania na rzecz wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju mieszkańców jak i całych miejscowości i gmin, jak np. Barwickie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „Razem” czy Borneńskie Centrum Inicjatyw Społecznych „Uniwersum”.

Na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju obserwuje się wzrost świadomości mieszkańców na temat stowarzyszeń i możliwości jakie one tworzą.

Analiza SWOT wykazała jednak, że obszar ten wciąż jest obszarem deficytowym pod względem ilości działających organizacji pozarządowych. Wskazała też problem niedoinwestowania wielu z nich.

Realizacja LSR przyczyni się do poprawy tej sytuacji, do wzmocnienia III sektora poprzez wspieranie grup inicjatywnych oraz samych inicjatyw, działań i projektów podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności.

3.6. Problemy społeczne

Na obszarze LGD POJEZIERZE RAZEM zaobserwować możemy wiele problemów społecznych. Do najczęściej występujących negatywnych zjawisk społecznych można zaliczyć:

1. rozwarstwienie społeczne – dychotomiczny podział na wygrani - przegrani, biedni-bogaci, pracujący-bezrobotni, itp.,
2. marginalizacja (wykluczenie) – wielu jednostek i dużych grup społecznych,
3. rosnąca pauperyzacja – znaczne (długotrwałe) obniżenie standardu życia rodzin,
4. nierówności społeczne w dostępie do pracy, edukacji, kultury, lecznictwa, uczestnictwa w podziale dochodu narodowego i inne.

Powyższe zjawiska występują w różnej skali i w różnym natężeniu.

Podstawową na nie receptą jest polityka społeczna państwa i samorządu terytorialnego.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz życia w godnych warunkach. Podstawowym zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Na terenie Powiatu Szczecineckiego znajduje się wiele instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej na rzecz między innymi osób bezrobotnych, bezdomnych, chorych i niepełnosprawnych, osób starszych, uzależnionych oraz znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. Instytucje publiczne wykonują zadania zgodnie z określonymi ustawami, których działania skierowane są do mieszkańców całego powiatu. Są to np.:

1. Wielofunkcyjna Placówka Pomocy Rodzinie,
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
3. Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich,
4. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Szczecinku,
5. Powiatowy Urząd Pracy.

Poza instytucjami wiele organizacji pozarządowych działa w obszarze pomocy społecznej wspierając różne grupy społeczne.

Oto kilka z nich:

1. Polski Związek Niewidomych Okręg Zachodniopomorski Koło w Szczecinku,
2. Stowarzyszenie Fundusz „Tratwa”,
3. Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych i Ich Rodziców „Promyk Nadziei”,
4. Szczecinecka Fundacja Osób Poszkodowanych w Wypadkach Komunikacyjnych.

Wszystkie te instytucje wzajemnie ze sobą współpracują działając na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie często pełni rolę koordynatora

realizacji podejmowanych działań. Niestety nie wszystkie potrzeby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ubogich są zaspokajane.

Głównie pomocą dla ubogich zajmują się Miejsko – Gminne i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej. Ośrodki proponują szeroki zakres wsparcia finansowego oraz środowiskowego dla rodzin i osób głównie z niższym dochodem niż ustalone kryterium dochodowe. Wiele gospodarstw domowych korzysta z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego. Takie dane obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela nr 3.12 – ilość gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. Stan na 2013 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej
Barwice	484
Biały Bór	478
Borne Sulinowo	561
Grzmiąca	321
Szczecinek	711
Razem	2 555

(Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych)

Wskaźnik depriwacji lokalnej, liczony jako liczba korzystających z pomocy społecznej (beneficjentów) na 1000 mieszkańców jest przestrzennie zróżnicowany, a jego przeciętna wartość w powiecie szczecineckim oscylowała w 2013 roku wokół liczby 161 beneficjentów.

W województwie zachodniopomorskim przeciętna wartość tego wskaźnika oscylowała wokół liczby 104 (na podstawie danych z OZPS).

Gminy realizują politykę społeczną a realizowane zadania przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców. Placówki wsparcia socjalnego na obszarze LSR obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela nr 3.13 – wykaz placówek wsparcia socjalnego na terenie LSR

Wyszczególnienie	Środowiskowe Domy Samopomocy	Warsztaty Terapii Zajęciowej	Miejsko Gminne i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	Domy Pomocy Społecznej
Barwice	tak	tak	Tak	
Biały Bór			tak	
Borne Sulinowo	tak		tak	tak
Grzmiąca			tak	
Szczecinek	tak		tak	
Razem	3	1	5	1

(Źródło: badania własne LGD)

Na terenie Barwic działa jedyna na obszarze planowanym do objęcia LSR społeczna wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego.

Ważnym elementem infrastruktury społecznej są świetlice, kluby dla dzieci i młodzieży, placówki kulturalne.

Analiza SWOT wykazała, że pomimo dobrze funkcjonującego systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych wciąż istnieje potrzeba zwiększania oferty dla tej właśnie grupy osób jak również dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.

Innym ważnym problemem społecznym jest zbyt mała oferta szkoleń zawodowych i aktywizujących, działań integrujących i edukacyjnych ukierunkowanych na kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych oraz zdrowego stylu odżywiania się.

3.7. Opis dziedzictwa kulturowego, historycznego

Dziedzictwo kulturowe jest dobrem narodowym i stanowi fragment działalności społeczeństwa obywatelskiego. Tworzy i rozwija poczucie narodowej tożsamości i bezpośredniego związku człowieka z krajem, regionem, miejscowością.

Obszar LGD POJEZIERZE RAZEM zasiedlony ludnością napływową oraz przesiedleńcami stanowi zlepek wielu kultur.

Osadnicy zastali na tych ziemiach wiele pamiątek i reliktyw przeszłości. Starsze pokolenie doskonale pamięta, że teren obfitował w liczne pałace i dwory wraz z pięknymi parkami.

Dziś dziedzictwo kulturowe obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM to przede wszystkim liczne zabytki oraz kultura ludowa. Funkcjonują też Izby muzealne i ośrodki kultury.

Zabytki stanowią głównie obiekty sakralne, które w przeciwieństwie do pałaców i dworów nie uległy zniszczeniu w tak dużej skali.

Na szczególną uwagę zasługuje usytuowany w Białowasie, gmina Barwice Kościół szachulcowy z 1689 r. W krypcie pod kościołem znajdują się rzeźbione barokowe trumny z lat 1647-1710 ze zmumifikowanymi zwłokami członków rodziny Glasenappów.

Od pewnego czasu na obszarze obserwuje się rozwój folkloru regionalnego. Aktualnie działa 13 zespołów ludowych, w tym Chór Ukraiński w gminie Biały Bór. Kilka razy w roku organizowane są i cieszą się coraz większą popularnością przeglądy twórczości tych zespołów, jako sposób krzewienia tradycji ludowej.

Ważnym aspektem kultywowania dziedzictwa są wydarzenia, podczas których promuje się artykuły i prace wytworzone przez lokalnych wytwórców.

Każdego roku podczas gminnych Świąt planów, sołectwa i gminy prezentują swój dorobek w różnych dziedzinach a dekoracje stoisk korespondują z kierunkiem rozwoju danego sołectwa lub gminy.

Ważnym wydarzeniem są również obchodzone corocznie w Bornem Sulinowie *Targi miodu i chleba*. Stoiska na których zaopatrzyć się można w najlepsze, wytwarzane przez lokalnych producentów gatunki miodu i chleba, licznie oblegają smakosze z całego regionu.

Istotne znaczenie dla obszaru ma Borne Sulinowo z wieloma historycznymi pamiątkami, głównie militarnymi oraz Biały Bór jako wspólnota dwóch kultur.

Niestety analiza SWOT wykazała, że istniejąca baza kulturalna według mieszkańców nie jest wystarczająca, często wymaga modernizacji i doposażenia a działalność instytucji kultury nie zapewnia właściwych form spędzania czasu wolnego dla lokalnej społeczności.

Tabela nr 3.14 - wykaz głównych instytucji kultury na obszarze objętym LSR

Gmina	Nazwa instytucji kultury
Barwice	1. Ośrodek Kultury i Turystyki w Barwicach
Biały Bór	1. Białoborskie Centrum Kultury i Rekreacji 2. Biblioteka Miejska w Białym Borze
Borne Sulinowo	1. Centrum Kultury i Rekreacji 2. Miejska Biblioteka Publiczna
Grzmiąca	1. Biblioteka Gminna w Grzmiącej
Szczecinek	1. Świetlice wiejskie

Źródło: opracowanie własne LGD

Kultywowanie tradycji i kultury jest nieodzownym elementem życia aktualnych i przyszłych pokoleń. Należy zatem dołożyć wszelkich starań aby pobudzać w mieszkańcach identyfikację z obszarem, chronić wszystkie obiekty i miejsca ważne historycznie, wspierać kulturę ludową, wydarzenia i produkty lokalne oraz rozwijać infrastrukturę kultury w taki sposób, który zapewni mieszkańcom dostęp do tych dóbr.

3.8. Charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie

Obszar charakteryzuje się bogatą ofertą turystyczną. Naturalne ukształtowanie terenu, położenie i walory krajobrazowe pozwalają na czynne spędzenie wolnego czasu. Liczne ścieżki i trasy piesze, trasy Nordic Walking, rowerowe oraz konne sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej. Do atrakcji turystycznych obszaru zaliczamy: linię niemieckich umocnień zwaną WAŁEM POMORSKIM (bunkry, schrony, jazy itp.) zabytkowe pałace, dwory, kościoły i cmentarze, liczne akweny z wysokiej klasy infrastrukturą przybrzeżną, lasy bogate w zwierzyńę i zasoby naturalne. W ostatnim czasie obserwuje się również gwałtowny rozwój turystyki wodnej a głównie kajakowej. Warunki do jej uprawiania tworzą atrakcyjne rzeki: Piława, Parsęta, Płynica i Gwda oraz jeziora, których jest tu ponad 70. Atrakcje turystyczną niewątpliwie stanowią jeziora: Pile, Komorze, Wierzchowo, Wielimie, Koprzywno oraz Łobez. Innym istotnym dla obszaru akwenem są Zalewy Nadarzyckie, utrzymywane w dzikim i naturalnym stanie, tworząc doskonałe warunki do życia wielu chronionych gatunków roślin, zwierząt i ptaków. Jeziora tworzą jednocześnie wyśmienite warunki do uprawiania turystyki wędkarskiej. Wędkarze mogą też oddawać się swojej pasji na dwóch zasobnych w ryby zbiornikach wodnych – Baczynie i Baczynku, które zostały utworzone na przełomie XIX i XX

wieku w ramach dużego kompleksu hydrotechnicznego zbudowanego w celach melioracyjnych na rzece Łozicy.

Na szczególną uwagę zasługują zabytki, tzw. „perełki”, które stanowią swego rodzaju wizytówkę gminy lub obszaru. Niewątpliwie na takie miano zasługuje pałac w Luboradzy z XVIII/XIX wieku funkcjonujący jako Ośrodek Konferencyjno – Wypoczynkowy „Dwór Pomorski”, gmina Barwice, neogotycki pałac w Trzebiechowie, gmina wiejska Szczecinek oraz greckokatolicka cerkiew projektu prof. J. Nowosielskiego w Białym Borze.

Osobliwością obszaru jest Borne Sulinowo często nazywane potocznie „leśnym miastem”. W latach 1945 - 1992 miasto i tereny przyległe zajmowała Armia Czerwona tworząc doskonale strzeżoną bazę Północnej Grupy Wojsk. Armia ta ostatecznie opuściła Borne Sulinowo w październiku 1992r. Borne Sulinowo formalnie otrzymało status miasta 15 września 1993 roku. Przylegający do miasta rozległy obszar poligonu z jedynymi w swoim rodzaju budowlami oraz pozostałościami umocnień, stanowią podstawę do coraz popularniejszej turystyki militarnej. Na obszarze gminy znajdują się największe w Polsce Wrzosowiska Kłomińskie, na terenie których utworzono florystyczny rezerwat przyrody „Diabelskie Pustacie” o powierzchni 932,53 hektarów. Cały obszar charakteryzuje się wielością miejsc ważnych ze względów historycznych i przyrodniczych. Rezerwat przyrody to między innymi: „Jezioro Kiełpino” oraz „Dęby Wilczkowskie”, natomiast pomniki przyrody to głównie występujące tu dęby szypułkowe.

Inną ciekawostką obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM jest Białý Bór jako jeden z najbardziej aktywnych ośrodków kultury ukraińskiej. Wyjątkowa i niespotykana pod względem architektonicznym greckokatolicka cerkiew rokrocznie przyciąga wielu znawców i miłośników sztuki, to miejsce odbywających się festiwali i przeglądów muzyki sakralnej z udziałem wybitnych i znanych chórów. Siłą Białego Bóru jest funkcjonująca tu wspólnota dwóch kultur, które wzajemnie się wzbogacają – Polacy i Ukraińcy – Sąsiedzi i obywatele.

Wszystkie gminy stawiają na swój rozwój turystyczny. W ramach działań zmierzających do promocji obszaru organizują szereg wydarzeń cyklicznych, które przyciągają gości i turystów z obszarów sąsiednich, województwa, kraju a nawet z zagranicy. I tak każdego roku w Barwicach spotykają się sygnaliści myśliwscy z całego kraju biorąc udział w Zachodniopomorskim **Przeglądzie Sygnałów Myśliwskich**, Borne Sulinowo natomiast w miesiącu sierpniu staje się militarną stolicą kraju. Wtedy to odbywa się tutaj **Międzynarodowy Zlot Pojazdów Militarnych „Gąsienice i podkowy”**. Tysiące ludzi oraz setki pojazdów militarnych i sprzęt wojskowy tworzą niepowtarzalny klimat, który identyfikuje to miasto z jego przeszłością.

Białý Bór rokrocznie jest miejscem rozgrywanych międzynarodowych zawodów we **Wszechstronnym Konkursie Konia Wierzchowego**. Nowoczesny plac ujeżdżeniowy oraz niespotykane w Europie tereny crossowe tworzą tu niepowtarzalną atmosferę jeździecką zarówno dla zawodników jak i dla turystów oraz amatorów jazdy konnej.

Rozwojowi turystyki towarzyszy rozwój bazy noclegowej oraz gastronomicznej. Popularne stają się gospodarstwa agroturystyczne, które oferują swoim gościom możliwość mieszkania wraz z rodziną wiejską, poznania jej obyczajów i codziennych zajęć, bezpośredniego kontaktu ze zwierzętami i produkcją rolną. Gospodarstwa oferują zdrową i świeżą żywność, którą głównie wytwarzają sami właściciele. Według danych pozyskanych z gmin członkowskich w 2013 r. na obszarze funkcjonowało ogółem 56 gospodarstw agroturystycznych. Aktualnie funkcjonuje ich 60.

Turystyka na obszarze LGD POJEZIERZE RAZEM jest najważniejszą dziedziną rozwoju gmin. Działania podejmowane przez gminy oraz podmioty społeczne i gospodarcze w kierunku poprawy warunków do jej uprawiania wymagają ciągłego wsparcia.

Mieszkańcy obszaru jednoznacznie zdefiniowali potrzebę rozbudowy i doposażenia infrastruktury turystycznej łącznie z bazą noclegową i gastronomiczną. Wskazali również na potrzebę tworzenia całorocznych produktów turystycznych.

3.9. Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych

Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne pełnią niebagatelną rolę w promocji regionu. Coraz częściej, konsumenci wybierają produkty, które mają uznaną markę, na co składa się wysoka jakość, walory smakowe i zdrowotne oraz tradycyjne metody wytwarzania. Województwo zachodniopomorskie nie wytworzyło wielu produktów tradycyjnych ze względu na swoją specyfikę. Wiele przywiezionych receptur przemieszało się ze sobą, wiele zaginęło i wiele trzeba tworzyć od nowa. W wielu wsiach i małych miasteczkach rodzi się jednak lokalna tradycja. W naszym regionie najwcześniej, bo już w 2001 roku, rozpoczęła się akcja promocyjna miódów drahimskich, produkowanych na tym terenie od niepamiętnych czasów. Jednak na listę produktów tradycyjnych

Miody drahimskie zostały wpisane dopiero w 2006 roku staraniem Grzegorza Fajarskiego, właściciela pasiek położonych w samym sercu Pojezierza Drawskiego.

Miód drahimski, jako jedyny produkt z województwa zachodniopomorskiego w czerwcu 2011r. został zarejestrowany w systemie ochrony regionalnych produktów rolnych w Unii Europejskiej (Chronione Oznaczenie Geograficzne). Produktem, który jest swego rodzaju mieszanką tradycji i współczesności jest *Chleb razowy koprzywieński*, wpisany na listę w 2008 roku na wniosek Kazimierzy Kuli. Od wielu lat (ok. 50) chleb ten wypiekany jest w oparciu o tę samą recepturę, w piecach chlebowych z 1909 i 1926 roku w miejscowości Koprzywno, gmina Barwice.

W lipcu 2013 roku na listę produktów tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wpisana została *Sielawa wędzona z Pojezierza Drawskiego*, jako pierwszy przysmak rybny z tego obszaru. Wniosek o jej wpis złożyła Lokalna Grupa Rybacka "Partnerstwo Drawy" w Szczecinku. Źródłem tego przysmaku są dwa jeziora sielawowe w obrębie gminy Borne Sulinowo: Pile oraz Komorze.

Po niedługim czasie, również w 2013 r. na listę trafił *Chleb gwdowski* wytwarzany w miejscowości Gwda Wielka, gmina wiejska Szczecinek. Wniosek o wpis chleba złożyli Państwo Danuta i Lech Szlaz, którzy na etapie przygotowania wniosku korzystali z pomocy i wsparcia Lokalnej Grupy Rybackiej „Partnerstwo Drawy”. Wspaniałe walory zapachowe i smakowe chleba są konsekwencją niezmienną, pochodzącą z czasów I Wojny Światowej receptury wypieku oraz olbrzymiemu zaangażowaniu w sam proces tworzenia produktu jego wytwórców.

Aktualnie Krówka SZCZECINECKA jako kolejny produkt oczekuje na wpis na listę produktów tradycyjnych. Tym razem wniosek o wpis również tworzony był przy współpracy LGR „Partnerstwo Drawy” a następnie LGD POJEZIERZE RAZEM.

Wiele produktów lokalnych nie posiada statusu produktu tradycyjnego, jednak ich długa i niezmienna tradycja wytwarzania stwarza możliwości ubiegania się o taki status.

Jednym z zamierzeń Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM jest kontynuacja prac nad wspieraniem lokalnych wytwórców.

Grupa dążyć będzie do rozszerzenia listy produktów tradycyjnych pochodzących z obszaru objętego LSR oraz do promocji tych produktów jako dziedzictwa kulinarnego.

3.10. Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego

Na obszarze przeważają gleby lekkie bielcowe o kwaśnym odczynie. Na uwagę zasługuje występowanie gleb torfowych z grupy gleb bagiennych. Dominują gleby klasy IV 24463 ha, w tym IV a -11365, IV b - 13098, klasy V 20079 i VI 10573. Słabej jakości gleb towarzyszy niekorzystne ukształtowanie terenu i duża zmienność stanów pogody. W przebiegu opadów, z roku na rok, zaznaczają się bardzo duże wahania sum opadów powodując nadmierne lub niedostateczne uwilgotnienie gleby. Prawie 40% obszaru LGD stanowią użytki rolne z czego grunty orne stanowią 80,71%, 18,65% łąki i pastwiska oraz 0,64% sady.

Tabela nr 3.15 – struktura według typu użytków rolnych. Dane statystyczne na 2005 r.

Wyszczególnienie	Ogółem powierzchnia w ha	Użytki rolne w ha	Grunty orne w ha	Łąki i pastwiska w ha	Sady w ha
Barwice	25889	14349	11996	2286	67
Biały Bór	27023	10276	8639	1583	54
Borne Sulinowo	48424	10495	8550	1929	16
Grzmiąca	20449	10903	8478	2412	13
Gmina Szczecinek	51021	22680	17785	4606	289
Obszar LGD	172 806	68 703	55 448	12 816	439
% udział	100%	39,76	80,71% UR	18,65 UR	0,64 UR

(Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie)

Dominującym kierunkiem produkcji zwierzęcej na terenie powiatu jest hodowla trzody chlewnej. Czynnikiem wspomagającym rolnictwo są płatności rolnośrodowiskowe udzielane w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE, która ma za zadanie zwiększenie wydajności produkcji rolnej, zapewnienie odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej, stabilizację rynków oraz zapewnienie odpowiednich cen dla konsumentów i wreszcie zagwarantowanie bezpieczeństwa żywnościowego.

Atutem rolnictwa powiatu jest struktura obszarowa gospodarstw, która należy do najlepszych w kraju; średnia wielkość gospodarstw z dzierżawcami gruntów Skarbu Państwa wynosi 24,12 ha użytków

rolnych, średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 23,93 ha. Dominują gospodarstwa małe, do 7 ha.

W sumie w 2012 roku w powiecie funkcjonowało 1541 gospodarstw z czego 1305 gospodarstw funkcjonowało na obszarze objętym LSR.

Tabela nr 3.16 – struktura obszarowa gospodarstw na terenie LSR

Gmina	1,00 ÷ 5,00 ha	5,01 ÷ 10,00 ha	10,01 ÷ 20,00 ha	20,01 ÷ 30,00 ha	30,01 ÷ 40,00 ha	40,01 ÷ 50,00 ha	50,01 ÷ 100,00 ha	>100,00 ha
Barwice	66	63	84	33	13	8	21	11
Biały Bór	51	30	49	15	11	8	19	14
Borne Sulinowo	53	52	36	14	5	8	21	15
Grzmiąca	66	29	40	15	10	8	12	8
Szczecinek	131	68	89	46	16	19	27	21
Razem	367	242	298	123	55	51	100	69

(Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Szczecineckiego do 2015 roku)

Liczba ta do roku 2014 zwiększyła się o 27. Na koniec roku 2014 na obszarze powiatu szczecineckiego funkcjonowało 1 568 gospodarstw. Szczegółowe dane ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 3.17 – ilość gospodarstw na koniec 2014 roku w powiecie szczecineckim

	>0 <=10 ha	>10< =20 ha	>20< =30 ha	>30< =50 ha	>50< =100 ha	>100< =300 ha	>300< =500 ha	>500< =1000h a	>1000 0 <=3000ha	>3000 ha	Suma
Powiat szczecinecki	760	351	137	117	120	73	6	1	3	0	1 568

(Źródło: Biuro Powiatowego ARiMR w Szczecinku 2014 r.)

W indywidualnych gospodarstwach rolnych podstawowym kierunkiem, biorąc pod uwagę produkcję towarową, jest produkcja roślinna.

Przemysł rolno-spożywczy w powiecie szczecineckim jest słabo rozwinięty. Zakłady, które istnieją nie zaspakajają potrzeb tego terenu. Rolnicy sprzedają swoje produkty w większości do zakładów znajdujących się poza jego obrębem. Duże zasoby leśne, jakie istnieją na tym terenie sprawiają, że jest on bogaty nie tylko w surowiec drzewny, ale również w zwierzynę łowną i runo leśne. Nie znajdują one jednak możliwości przerobu na terenie powiatu (poza surowcem drzewnym), gdyż brak jest odpowiedniego przemysłu przetwórczego.

Szansą dla obszaru może być się rozwój gospodarstw produkujących żywność ekologiczną.

Związek diagnozy z celami oraz przedsięwzięciami planowanymi do zrealizowania szczegółowo opisano w rozdziale **V Cele i wskaźniki**.

ROZDZIAŁ IV - Analiza SWOT

Bazując na diagnozie obszaru dokonano analizy silnych i słabych stron obszaru jak również szans i zagrożeń.

Silne i słabe strony traktowane są jako cechy wewnętrzne obszaru zależne od mieszkańców LGD, na które można wpływać i je zmieniać. Szanse i zagrożenia opisują otoczenie zewnętrzne, na które mieszkańcy LGD nie mają wpływu ale mają one bezwzględny związek z obecną sytuacją obszaru i mają lub mogą mieć w przyszłości znaczenie dla jego sytuacji.

Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

S - Strengths - silne strony, atuty danego obszaru, cechy wyróżniające obszar LSR;

W - Weaknesses - słabe strony obszaru, będące konsekwencją ograniczeń zasobów;

O - Opportunities - szanse, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym danego obszaru, które właściwie wykorzystywane mogą stanowić impuls rozwojowy;

T - Threats – zagrożenia, niekorzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym, które mogą być barierą dla rozwoju obszaru.

W analizę SWOT obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM zaangażowana została lokalna społeczność. W spotkaniach odbywających się kolejno we wszystkich gminach członkowskich, na równych zasadach udział brali przedstawiciele wszystkich sektorów: publicznego, gospodarczego oraz społecznego jak również mieszkańcy obszaru. Poprzez wykorzystanie metod partycypacyjnych wszystkie uwagi, opinie, rekomendacje przeniesiono na arkusze papieru. Praca odbywała się w grupach. Kolejnym etapem była prezentacja wypracowanej analizy oraz wnioski, które kolejno przedstawiciele poszczególnych grup przedstawiali przed wszystkimi obecnymi uczestnikami spotkań. Sporządzona analiza SWOT określa priorytety rozwoju obszaru

4.1. Zestawienie - analiza SWOT

Analizę SWOT obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM przeprowadzono w 4 dziedzinach:

1. GOSPODARKA I TURYSTYKA

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijająca się turystyka kwalifikowana 2. Istniejące produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym (np. Złot Militarny) 3. Liczne ośrodki wypoczynkowe 4. Miejsca pod tereny inwestycyjne 5. Sprzyjające warunki dla powstawania podmiotów gospodarczych 6. Funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne 7. Produkty lokalne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczne połączenia komunikacyjne 2. Niska klasa ziem rolnych 3. Słabo wykorzystane możliwości produkcji i przetwórstwa 4. Migracja ludzi do większych ośrodków miejskich i zagranicę 5. Oddalenie od aglomeracji miejskich 6. Zbyt mała ilość całorocznych produktów i atrakcji turystycznych 7. Zbyt mała ilość zakładów usługowych i przedsiębiorstw 8. Zbyt słabo rozwinięty dostęp do Internetu 9. Niedostateczna promocja turystyczna obszaru oraz terenów inwestycyjnych 10. Niski poziom wykształcenia i kwalifikacji części mieszkańców, wysokie bezrobocie, niechęć do zmiany kwalifikacji zawodowych 11. Defaworyzacja grup wiekowych: po 50 roku życia oraz do 25 roku życia ze względu na dostęp do miejsc pracy 12. Niedoinwestowana infrastruktura turystyczna (np. noclegowa, gastronomiczna, szlaki turystyczne itp.) 13. Brak silnej organizacji wspierającej turystykę 14. Wymagająca modernizacji infrastruktura drogowa 15. Brak środków na wkład własny do projektów
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaangażowanie władz w nowe inicjatywy społeczno-gospodarcze 2. Wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy 3. Szkolenia zawodowe i aktywizujące 4. Zwiększenie zatrudnienia 5. Rozbudowa i doinwestowanie infrastruktury turystycznej 6. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej 7. Wykorzystanie potencjału turystycznego i gospodarczego regionu (promocja głównych atrakcji, tworzenie całorocznych produktów turystycznych) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczający poziom współpracy między sektorami i grupami społecznymi 2. Niskie płace 3. Niekorzystne regulacje prawne uniemożliwiające korzystanie z funduszy zewnętrznych 4. Zawile przepisy, ustawy itp. 5. Niewłaściwa gospodarka gruntami rolnymi 6. Obszary NATURA 2000

8. Realizacja wspólnych przedsięwzięć (partnerskich)	
9. Umiejętne pozyskiwanie środków z UE	
10. Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych	
11. Rozwój sektora usług	
12. Wspieranie promocji obszaru LGD oraz promocji produktów lokalnych	

Źródło: opracowanie własne LGD

2. KULTURA

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża ilość zabytków i obiektów sakralnych 2. Rozwijająca się infrastruktura sportowa i rekreacyjna i turystyczna 3. Potencjał endogeniczny (dziedzictwo kulturowe, historyczne) 4. Baza kulturalna i oświatowa (np. ośrodki kultury, biblioteki, szkoły, świetlice, sale wiejskie i Izby muzealne) 5. Produkty tradycyjne (np. miody drahimskie, chleb koprzywieński, gwdowski) 6. Liczne imprezy promujące region 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Istniejąca baza kulturalna i oświatowa (np. obiekty sakralne, ośrodki kultury, biblioteki, szkoły, świetlice, sale wiejskie itd.) wymaga modernizacji oraz doposażenia 2. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna wymaga modernizacji oraz doposażenia 3. Niewystarczająca ilość ofert spędzania czasu wolnego oraz zajęć pozalekcyjnych 4. Słabe wykorzystanie potencjału endogenicznego 5. Ograniczony dostęp do wydarzeń kulturalnych
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej 2. Możliwe remonty zabytków i obiektów sakralnych 3. Możliwość organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych o zasięgu lokalnym, regionalnym oraz ponadregionalnym 4. Zatrudnienie animatorów kultury i sportu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczające środki finansowe na przedsięwzięcia 2. Likwidacja małych placówek oświatowych

Źródło: opracowanie własne LGD

3. SPOŁECZEŃSTWO

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Potencjał ludzki 2. Istniejące organizacje pozarządowe 3. Różnorodność kulturowa 4. Aktywność społeczna mieszkańców 5. Dobrze funkcjonujący system wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych 6. Przychylność władz lokalnych 7. Duże osiągnięcia klubów sportowych 8. Deklaracja współpracy między sektorami 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wciąż zbyt mała ilość funkcjonujących organizacji pozarządowych 2. Brak mechanizmu współpracy oraz integracji między sektorami 3. Niedoinwestowane kluby sportowe i organizacje społeczne 4. Problemy z przekazem informacji 5. Starzenie się społeczeństwa 6. Niedostateczna dostępność do usług medycznych 7. Słaba motywacja i marazm społeczny 8. Niewystarczające wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych 9. Zbyt mała ilość szkoleń aktywizujących mieszkańców w tym osób niepełnosprawnych 10. Uzależnienia 11. Niski poziom identyfikacji mieszkańców z obszarem 12. Ubożenie społeczeństwa
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost aktywności społecznej 2. Podejmowanie działań edukacyjnych, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słaby przekaz informacji 2. Zbyt małe zaangażowanie społeczne

aktywizujących i integrujących na rzecz mieszkańców	3. Starzenie się społeczeństwa
3. Szansa na rozwój infrastruktury społecznej	4. Słabe wzorce
4. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych	5. „Euro sieroty”
5. Tworzenie ofert wsparcia osób niepełnosprawnych	6. Niechęć społeczności do zmian
6. Pobudzenie identyfikacji z obszarem	7. Wyludnienie terenów wiejskich
7. Wspieranie działalności organizacji społecznych i grup nieformalnych	8. Niż demograficzny
	9. Patologie społeczne
	10. Brak integracji społecznej
	11. Nieumiejętne wykorzystanie środków zewnętrznych

Źródło: opracowanie własne LGD

4. ŚRODOWISKO

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
1. Położenie, walory krajobrazowe	1. Niska świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska w tym ochrony przed zaśmiecaniem
2. Zasoby naturalne	2. Wciąż słabo wykorzystana energia odnawialna
3. Rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna	3. Niewystarczająca infrastruktura wodna i kanalizacyjna
4. Brak przemysłu uciążliwego	
5. Liczne akweny	
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
1. Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców	1. Zanieczyszczenie środowiska
2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	2. Zmniejszający się poziom wód i zwiększające się zanieczyszczenie
3. Rozwój gospodarstw produkujących żywność ekologiczną	3. Nielegalne wysypiska śmieci
4. Promowanie zdrowego stylu życia	4. Rozbudowa ferm zwierząt
	5. Zła gospodarka rybna

Źródło: opracowanie własne LGD

4.2. Wnioski z analizy SWOT

Przeprowadzona analiza SWOT oraz diagnoza obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM, w ramach tzw. spotkań w zakresie włączenia lokalnej społeczności w proces budowy i opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) dla potrzeb LGD, pozwala na wysunięcie wniosku że jakość życia mieszkańców obszaru zarówno wsi jak i miasteczek wciąż jest niezadawalająca.

Analizę SWOT przeprowadzono z podziałem na 4 dziedziny.

Dokonując analizy w zakresie gospodarki i turystyki, badani wskazali głównie problem braku miejsc pracy, słabo wykorzystane możliwości produkcji i przetwórstwa, oddalenie od aglomeracji miejskich. Wskazując problem braku dostępu do miejsc pracy podkreślano, że w szczególnie trudnej sytuacji pozostają osoby po 50 roku życia oraz do 25 roku życia.

Zdefiniowano, że zaniedbania występują również w sferze komunikacji (niedostateczne połączenia komunikacyjne, wymagająca modernizacji infrastruktura drogowa, zbyt słabo rozwinięty dostęp do Internetu).

Mieszkańcy wskazali na możliwości tworzenia miejsc pracy poprzez wspieranie przedsiębiorczości oraz podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych poprzez organizację szkoleń zawodowych i aktywizujących.

Z analizy wynika, że olbrzymi problem stanowi niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego. Doskonałe walory krajobrazowe sprawiają, iż obszar ten jest bardzo atrakcyjny turystycznie i należy dokonać starań aby tworzyć całoroczne produkty turystyczne, inwestować w infrastrukturę oraz intensywnie promować główne atrakcje obszaru.

W zakresie kultury natomiast, badani wskazali na problem ograniczonego dostępu do wydarzeń kulturalnych oraz niewystarczającą ilość ofert spędzania czasu wolnego i zajęć pozalekcyjnych. Propozycją zminimalizowania deficytu kulturowego jaki odczuwają mieszkańcy może być doinwestowanie bazy kulturalnej i oświatowej poprzez jej modernizację, doposażenie oraz zatrudnienie animatorów kultury. Natomiast modernizacja i doposażenie bazy sportowej i rekreacyjnej przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców poprzez tworzenie nowych ofert spędzania czasu oraz poprawy wizerunku miejscowości poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej. Obszar LGD POJEZIERZE RAZEM charakteryzuje się dużym potencjałem ludzkim, potencjałem nie do końca zagospodarowanym i wykorzystanym.

Szansą na wykorzystanie wysokich kompetencji oraz doświadczenia mieszkańców jest rozwój infrastruktury społecznej, podejmowanie działań edukacyjnych, aktywizujących oraz integracyjnych, skierowanych do wielu grup społecznych, w tym do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Określając problemy społeczeństwa uczestnicy spotkań wskazali na wciąż niski poziom identyfikacji mieszkańców z obszarem. Niestety problem ten jest konsekwencją historii tego osadniczego obszaru. Z analizy wynika, że szansą dla obszaru mogą być nowo powstałe organizacje pozarządowe, które wspierać będą działalność ustawową instytucji publicznych i realizować między innymi działania integrujące, aktywizujące i pobudzające identyfikację mieszkańców z obszarem ze szczególnym uwzględnieniem walorów wielokulturowości.

Mieszkańcy obszaru LGD widzą możliwości doinwestowania klubów sportowych, grup śpiewaczych oraz organizacji społecznych dzięki funduszom zewnętrznym, które są olbrzymią szansą. Omawiając środowisko uczestnicy warsztatów zwrócili uwagę głównie na słabe wykorzystanie energii odnawialnej, problem niewystarczającej infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej jak również zanieczyszczenie środowiska i niską świadomość ekologiczną mieszkańców.

Działania w ramach LSR przewidują wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturalnych, turystycznych, gospodarczych i ludzkich tkwiących w obszarze, natomiast analiza SWOT stanowi podstawę do określenia celów ogólnych i szczegółowych LSR, które zawarte zostały w kolejnym rozdziale.

ROZDZIAŁ V - Cele i wskaźniki

Lokalna Strategia Rozwoju stanowi podstawowe narzędzie LGD POJEZIERZE RAZEM służące efektywnemu zarządzaniu procesem rozwoju na obszarze gmin wchodzących w skład obszaru LGD. Została ona opracowana z udziałem lokalnej społeczności i uwzględnia punkty widzenia wszystkich podmiotów mających możliwość istotnego oddziaływania na rozwój obszaru.

5.1. Wizja i misja LGD

Pierwszym krokiem prowadzącym do opracowania strategii było zidentyfikowanie głównych ograniczeń i barier rozwojowych. Na tej podstawie określono główne problemy strategiczne i sformułowano podaną niżej wizję i misję określającą pożądany stan docelowy.

WIZJA

LGD POJEZIERZE RAZEM – to region znany z unikalnych walorów historyczno-kulturowych i przyrodniczych, które są racjonalnie wykorzystywane do rozwoju usług turystycznych i działalności pozarolniczej oraz promocji obszaru objętego LSR.

MISJA

LGD POJEZIERZE RAZEM – jest realizatorem wspólnej strategii podnoszącej jakość życia i aktywizację mieszkańców do działania na rzecz regionu.

Wnioski z analizy SWOT stały się podstawą do określenia celów głównych i szczegółowych LSR. W konsekwencji sformułowano trzy cele główne, a następnie sformułowano cele szczegółowe.

5.2. Cele ogólne, szczegółowe oraz przedsięwzięcia

Cele LSR jako sprecyzowane, pożądane przez daną społeczność stany, osiągnąć będą w określonej perspektywie czasowej.

Realizacja celu głównego wynikającego z diagnozy obszaru, który stanowi efekt szerszego oddziaływania rezultatu osiągnięty jest dzięki realizacji celu szczegółowego.

Cel szczegółowy natomiast odnosi się do precyzyjnie zdefiniowanego problemu, stanowi jego odzwierciedlenie a osiągnięty jest, poprzez wykorzystanie bezpośredniego efektu dostaw, robót i usług czyli poprzez przedsięwzięcie.

Pomiarem osiągnięcia celu jest wskaźnik.

Pierwszym etapem procesu budowania celów będzie identyfikacja problemów ludzi i standardu ich życia.

Na podstawie analizy SWOT zdefiniować można następujące problemy społeczności lokalnej:

1. niedostateczna ilość działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki;
2. brak dostępności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej;
3. niedostateczna ilość działań integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności;
4. niedostateczna ilość działań w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych;
5. utrudnione warunki do rozwoju gospodarczego obszaru;
6. niedostateczne wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości.

Na podstawie zdefiniowanych problemów, diagnozy obszaru oraz informacji zebranych w trybie konsultacji społecznych zdefiniowano cele ogólne, szczegółowe oraz przedsięwzięcia.

1. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu

Odpowiednio cele szczegółowe:

- 1.1 Wspieranie działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocja turystyki
- 1.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej

Przedsięwzięcia:

Dziedzictwo lokalne – promocja

- 1.1.1 realizacja działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki

Przestrzeń publiczna

- 1.2.1 budowa, modernizacja i wyposażenie bazy m.in.: kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz infrastruktury turystycznej i drogowej

2. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności

Odpowiednio cele szczegółowe:

- 2.1 Wspieranie działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności
- 2.2 Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych

Przedsięwzięcia:

Edukacja - animacja

- 2.1.1 realizacja działań integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności

Przedsiębiorcza społeczność

- 2.2.1 realizacja działań, w tym edukacyjnych w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych

3. Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD

Odpowiednio cele szczegółowe:

- 3.1 Poprawa warunków dla rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie podmiotów gospodarczych
- 3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Przedsięwzięcia:

Zwiększenie zatrudnienia

- 3.1.1 tworzenie podmiotów gospodarczych i miejsc pracy

Silna gospodarka

- 3.2.1 realizacja działań w zakresie podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw.

Wszystkie cele główne i szczegółowe przewidziane do osiągnięcia i realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM wpisują się w cel główny PROW 2014 – 2020 jakim jest zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich oraz 6 priorytet wyznaczony dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie: *Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.*

5.3. Spójność analizy SWOT i diagnozy z celami LSR

Wszystkie przedstawione cele operacyjne i szczegółowe zaplanowane do realizacji w nowej perspektywie czasowej, mają swoje odzwierciedlenie i uzasadnienie w przeprowadzonej analizie SWOT obszaru, która obejmuje nie tylko czynniki społeczne, gospodarcze i infrastrukturalne

ale również elementy położenia geograficznego, uwarunkowań historycznych i przyrodniczych, potencjału turystycznego i krajobrazowego, funkcjonowania gospodarki i otoczenia biznesu, spójność działań lokalnych z inicjatywami społecznymi czy też walorów lokalnych w zakresie produktów i dziedzictwa. Cele są ściśle ze sobą powiązane, wynikają z przeprowadzonych spotkań i konsultacji lokalnych zapewniając tym samym ich spójność ze specyfiką obszaru LGD, a ich osiągnięcie jest zależne od wzajemnego przenikania się, uzupełniania i oddziaływania na siebie. Prezentowane cele są zgodne z obszarami tematycznymi i wskaźnikami dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, z którego w całości finansowana będzie LSR.

Związek celów szczegółowych oraz przedsięwzięć względem przeprowadzonej diagnozy i analizy oraz przyjętej strategii przedstawia się następująco:

Cel ogólny 1 - Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu

<i>1.1. Wspieranie działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocja turystyki</i>	Odniesienie do diagnozy (rozdział/podrozdział)
MOCNE STRONY	
1. Rozwijająca się turystyka kwalifikowana	3.8.
2. Duża ilość zabytków i obiektów sakralnych	3.7.
3. Potencjał endogeniczny (dziedzictwo kulturowe, historyczne)	3.7.
4. Produkty tradycyjne (np. miody drahimskie, chleb koprzywieński, gwdowski)	3.9.
5. Położenie, walory krajobrazowe	3.1.
6. Liczne imprezy promujące region	3.8.
SZANSE	
1. Wykorzystanie potencjału turystycznego i gospodarczego regionu (promocja głównych atrakcji, tworzenie całorocznych produktów turystycznych)	3.8.
2. Wspieranie promocji obszaru LGD oraz promocji produktów lokalnych	3.9.
3. Remonty zabytków i obiektów sakralnych	3.7.
4. Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych o zasięgu lokalnym, regionalnym oraz ponadregionalnym	3.8.
5. Pobudzenie identyfikacji z obszarem	3.2.
<i>1.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej</i>	
MOCNE STRONY	
1. Baza kulturalna i oświatowa (np. ośrodki kultury, biblioteki, szkoły, świetlice, sale wiejskie i Izby muzealne)	3.2.
2. Rozwijająca się infrastruktura sportowa, rekreacyjna i turystyczna	3.2.
SZANSE	
1. Rozbudowa i doinwestowanie infrastruktury turystycznej	3.8.
2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej	3.2.
3. Możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej	3.2.
4. Szansa na rozwój infrastruktury społecznej	3.6.

Źródło: opracowanie własne LGD

Cel ogólny 2 - Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności

<i>2.1. Wspieranie działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności</i>	Odniesienie do diagnozy (rozdział/podrozdział)
MOCNE STRONY	
1. Istniejące organizacje pozarządowe	3.5.
2. Różnorodność kulturowa	3.8.
3. Aktywność społeczna mieszkańców	3.5.
4. Duże osiągnięcia klubów sportowych	3.5.
5. Dobrze funkcjonujący system wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych	3.6.
SZANSE	
1. Wspieranie działalności organizacji społecznych i grup nieformalnych	3.5.
2. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych	3.5.
3. Podejmowanie działań edukacyjnych, aktywizujących i integrujących na rzecz mieszkańców	3.6.

4. Wzrost aktywności społecznej	3.5.
5. Tworzenie ofert wsparcia osób niepełnosprawnych	3.6.
<i>2.2. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych</i>	
<i>MOCNE STRONY</i>	
1. Potencjał ludzki	3.5.
2. Rozwijająca się drobna wytwórczość	3.3.
<i>SZANSE</i>	
1. Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców	3.6.
2. Szkolenia zawodowe i aktywizujące	3.6.
3. Promowanie zdrowego stylu życia	3.6.

Źródło: opracowanie własne LGD

Cel ogólny 3 - Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD

<i>3.1. Poprawa warunków dla rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie podmiotów gospodarczych</i>	Odniesienie do diagnozy (rozdział/podrozdział)
<i>MOCNE STRONY</i>	
1. Sprzyjające warunki dla powstawania podmiotów gospodarczych	3.3.
2. Produkty lokalne, rozwijająca się drobna wytwórczość	3.3.
<i>SZANSE</i>	
1. Zwiększenie zatrudnienia	3.4.
2. Rozwój sektora usług	3.3.
<i>3.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości</i>	
<i>MOCNE STRONY</i>	
1. Liczne ośrodki wypoczynkowe	3.4.
2. Miejsca pod tereny inwestycyjne	3.3.
3. Rozwijająca się turystyka kwalifikowana	3.8.
4. Funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne	3.8.
<i>SZANSE</i>	
1. Rozwój gospodarstw produkujących żywność ekologiczną	3.10.
2. Wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy	3.3.
3. Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych	3.3.

Źródło: opracowanie własne LGD

5.4. Wskaźniki

Wskaźniki zawarte w strategii mają za zadanie mierzyć postępy w realizacji LSR, zarówno w odniesieniu do przedsięwzięć, celów szczegółowych jak i celów ogólnych. Poprawnie sformułowane wskaźniki stanowią podstawowy warunek dla prawidłowej realizacji LSR, zwłaszcza jej poprawnej ewaluacji i rozliczenia się z wyników. Wskaźniki ujęte w LSR Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM są zrozumiałe, mierzalne z określoną perspektywą czasową. Pomiar wskaźników dokonywany jest w oparciu o dostępne źródła takie jak: badania ankietowe, oficjalne dane statystyczne itp.

5.4.1. Wskaźniki realizacji przedsięwzięć – wskaźniki produktu

Wskaźnik produktu – mierzy fizyczne efekty (produkty usług, dostaw lub robót budowlanych) będące wynikiem realizacji pojedynczych operacji składających się na przedsięwzięcia. Fizyczny efekt (produkt) pojawia się natychmiast po zrealizowaniu każdego pojedynczego projektu np. boisko, plac zabaw, szkolenie dla mieszkańców, wyremontowana świetlica itp. Wskaźnik produktu stanowi „liczba”. Wskaźniki osiągane są systematycznie i ostatecznie zrealizowane najpóźniej do końca realizacji LSR. Mierzone są w odstępach 3 i 2 letnich. Stan początkowy wskaźnika produktu wynosi „0”.

5.4.2. Wskaźniki realizacji celów szczegółowych – wskaźniki rezultatu

Rezultat to miara osiągania celów szczegółowych poprzez wykorzystanie produktów (dóbr, usług dostarczonych w związku z realizacją przedsięwzięć) przez grupę docelową. Zatem wskaźnikami rezultatu są bezpośrednie i natychmiastowe efekty operacji, zmiany jakie nastąpiły w wyniku wdrażania operacji. Wskaźnik rezultatu mierzymy poprzez:

1. stan statyczny – np. liczba osób korzystających z nowo wybudowanego obiektu itp.
2. stan dynamiczny – (postęp, dynamika) np. wzrost liczby turystów odwiedzających odrestaurowany zabytek itp.

LGD zastosowuje formę miary rezultatu poprzez pomiar stanu statycznego.

5.4.3. Wskaźniki oddziaływania

Wskaźniki oddziaływania dotyczą co do zasady zmian w danych makroekonomicznych i makrospołecznych i pokazują poprawę stanu lub zmniejszenie zjawisk negatywnych w obrębie całej LGD, a nie wyłącznie w grupie docelowej. Zadaniem wskaźników oddziaływania jest dokonanie oceny osiągnięcia celów ogólnych strategii. Wskaźnik ten mierzony jest głównie dzięki zastosowanej technice badania ankietowego. Monitorowanie wskaźników produktu i rezultatu możliwe będzie dzięki informacjom zawartym we wnioskach o płatność ostateczną lub w sprawozdaniach końcowych składanych do SW (lub LGD w przypadku projektów grantowych).

Tabela nr 5.1 - cele i wskaźniki Lokalnej Strategii Rozwoju w zakresie wzajemnych powiązań.								
1.0	CEL OGÓLNY	Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu						
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Wspieranie działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocja turystyki						
1.2		Zwiększenie dostępności do infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej						
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych, sposób pomiaru		
W 1	Wzrost zadowolenia z warunków życia w Gminie		Opinie mieszkańców / ankiety na grupie 100 osób	61% opinii pozytywnych	80% opinii pozytywnych	Dane gmin/LGD		
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych, sposób pomiaru		
W 1.1	Liczba osób biorących udział w działaniach w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki		osoba	0	1000	Dane LGD/dane JST		
	Liczba osób przeszkolonych		osoba	0	40	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).		
W 1.2	Liczba osób korzystających z nowopowstałej i zmodernizowanej bazy kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz infrastruktury drogowej i turystycznej		osoba	0	5000	Dane beneficjentów/ ogólnie dostępnych źródeł/ dane JST		
	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby		sztuka	0	3	Dane własne LGD		
	Liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych		sztuka	0	3	Dane własne LGD		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych, sposób pomiaru
						2015 rok	2023 rok	
1.1.1 Dziedzictwo lokalne – promocja	Realizacja działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz	Mieszkańcy obszaru w tym JST/NGO	Projekty grantowe/konkursowe/projekty własne	1. Liczba wydarzeń/imprez	sztuka	0	7	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).
		Mieszkańcy obszaru w tym JST/NGO	Projekty grantowe/konkursowe	2. Liczba szkoleń	sztuka	0	2	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów.
		Mieszkańcy obszaru w tym LGD/JST/NGO	Projekty grantowe/konkursowe/projekty własne	3. Liczba operacji polegających na wydaniu publikacji materiałów promocyjnych / gadżetów	sztuka	0	3	Dane LGD na podstawie zrealizowanych projektów /dane SW

	promocji turystyki	Mieszkańcy obszaru w tym JST/ NGO	Projekty grantowe/ konkursowe	4. Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim.	sztuka	0	3	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).
1.2.1 Przestrzeń publiczna	Realizacja działań polegających na budowie, modernizacji i wyposażeniu bazy kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz infrastruktury turystycznej i drogowej	Mieszkańcy obszaru w tym LGD/ JST/ NGO	Projekty grantowe/ konkursowe	1. Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	26	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).
		Mieszkańcy obszaru w tym LGD/ JST/ NGO	Projekty grantowe/ konkursowe	2. Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	23	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).
		Mieszkańcy obszaru w tym JST/ NGO	Projekty grantowe/ konkursowe	3. Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego.	sztuka	0	5	Dane własne LGD (wnioski o przyznanie pomocy) oraz informacje o zrealizowanych operacjach
		Mieszkańcy obszaru w tym JST/ NGO	Projekty grantowe/ konkursowe/ projekt współpracy	4. Liczba podmiotów wspartych w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego.	sztuka	0	5	Dane własne LGD, dane dotyczące zrealizowanych operacji
		LGD	Projekt współpracy	5. Liczba przygotowanych projektów współpracy	sztuka	0	3	Dane własne LGD
		LGD	Projekt współpracy	6. Liczba zrealizowanych projektów współpracy	sztuka	0	3	Dane własne LGD
		LGD	projekt współpracy	7. Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	12	Dane własne LGD
		LGD	projekt współpracy	8. Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	1	Dane własne LGD
		Suma				0	93	

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

2.0	CEL OGÓLNY	Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności						
2.1	CELE	Wspieranie działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności						
2.2	SZCZEGÓŁOWE	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych						
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych, sposób pomiaru		
W 2	Wzrost aktywności i integracji społecznej mieszkańców obszaru LGD poprzez tworzenie nowych organizacji pozarządowych		Ilość funkcjonujących organizacji	151	157	Dane gmin objętych LGD/ dane LGD		
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych, sposób pomiaru		
W 2.1	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach i działaniach integracyjnych, edukacyjnych i aktywizujących itp.		osoba	0	1000	Dane LGD na podstawie zrealizowanych projektów/ informacje od beneficjentów/ dane JST		
	Liczba osób przeszkolonych		osoba	0	30	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).		
W 2.2	Liczba osób biorących udział w działaniach edukacyjnych w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych		osoba	0	1000	Dane LGD na podstawie zrealizowanych projektów/ informacje od beneficjentów/ dane JST		
	Liczba osób przeszkolonych		osoba	0	70	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).		
	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby		sztuka	0	1	Dane własne LGD		
	Liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych		sztuka	0	1	Dane własne LGD		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				Źródło danych, sposób pomiaru
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		
2015 rok	2023 rok							
2.1.1	Realizacja działań integrujących, aktywizujących	Mieszkańcy obszaru w tym LGD/ JST/ NGO	Projekty grantowe/ konkursowe/ animacja	1. Liczba szkoleń	sztuka	0	2	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów.

	i edukacyjnych dla lokalnej społeczności	Mieszkańcy obszaru w tym LGD/ JST/ NGO	Projekty grantowe/ konkursowe/ animacja/projekt współpracy	2. Liczba wydarzeń/imprez	sztuka	0	6	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).
2.2.1 Przedsiębiorcza społeczność	Realizacja działań, w tym edukacyjnych w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych	Mieszkańcy obszaru w tym LGD/ JST/ NGO grupy defaworyzowane	Projekty grantowe/ konkursowe/projekt własny	1. Liczba szkoleń	sztuka	0	3	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów.
		Mieszkańcy obszaru w tym LGD/ JST/ NGO grupy defaworyzowane	Projekty grantowe/ konkursowe/ projekt własny	2. Liczba wydarzeń/imprez	sztuka	0	3	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (wnioski o płatność).
		Mieszkańcy obszaru w tym LGD/ JST/ NGO grupy defaworyzowane	Projekty grantowe/ konkursowe/ projekt własny	3. Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	sztuka	0	2	Dane z wniosków o przyznanie pomocy, dane dotyczące zrealizowanych operacji.
		LGD	Projekt współpracy	4. Liczba przygotowanych	sztuka	0	1	Dane własne LGD
		LGD	Projekt współpracy	5. Liczba zrealizowanych	sztuka	0	1	Dane własne LGD
		LGD	Projekt współpracy	6. Liczba szkoleń	sztuka	0	1	Dane własne LGD
		Suma				0	19	

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

3.0	CEL OGÓLNY	Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD						
3.1	CELE	Poprawa warunków dla rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie podmiotów gospodarczych						
3.2	SZCZEGÓŁOWE	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości						
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych, sposób pomiaru		
W 3	Wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tyś. mieszkańców liczona jako średnia dla gmin		Zarejestrowane jednostki	140,7	146,7	GUS		
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych, sposób pomiaru		
W 3.1	Liczba utworzonych miejsc pracy		Pełny etat średnioroczny	0	50	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (informacja po realizacji operacji).		
W 3.2	Liczba utworzonych miejsc pracy		Pełny etat średnioroczny	0	15	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (informacja po realizacji operacji).		
	Liczba utrzymanych miejsc pracy		Pełny etat średnioroczny	0	15	Dane własne LGD, dane przekazane przez beneficjentów (informacja po realizacji operacji).		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych, sposób pomiaru
						2015 rok	2023 rok	
3.1.1 Zwiększenie zatrudnienia	Tworzenie podmiotów gospodarczych i miejsc pracy	Osoby fizyczne, grupy defaworyzowane	konkursy	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Sztuka	0	50	Dane o zakończonych projektach (zrealizowane płatności końcowe), dane z wniosków, dane otrzymane od beneficjentów
3.2.1 Silna gospodarka	Realizacja działań w zakresie podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw	Przedsiębiorcy/ Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, grupy defaworyzowane	konkursy	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Sztuka	0	15	Dane o zakończonych projektach (zrealizowane płatności końcowe).
Suma					0	65		

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

Tabela nr 5.2 - matryca celów, przedsięwzięć i wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju

Zidentyfikowane problemy	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia		Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Niedostateczna ilość działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki	<u>1. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu</u>	1.1 Wsparcie działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocja turystyki	Dziedzictwo lokalne – promocja Realizacja działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki	Liczba wydarzeń/imprez	Liczba osób biorących udział w działaniach w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki	<u>Wzrost zadowolenia z warunków życia w Gminie</u>	Możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej	
Liczba szkoleń				Możliwe remonty zabytków i obiektów sakralnych				
Publikacje/ materiały promocyjne/ gadżety				Wciąż zbyt mała ilość funkcjonujących organizacji pozarządowych				
Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim.				Wykorzystanie potencjału turystycznego regionu (promocja głównych atrakcji, tworzenie całorocznych produktów turystycznych)				
Brak dostępności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej		1.2 Zwiększenie dostępności do infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej	Infrastruktura przestrzenna Realizacja działań polegających na budowie, modernizacji i wyposażeniu bazy kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz infrastruktury turystycznej i drogowej	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba osób korzystających z nowopowstałej i zmodernizowanej bazy kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz infrastruktury drogowej i turystycznej		Niewystarczające środki finansowe na przedsięwzięcia	
				Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej			Szansa na rozwój infrastruktury społecznej	
				Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego.			Szansa na pozyskiwanie środków zewnętrznych	
								Zatrudnienie animatorów kultury i sportu

					<i>Liczba podmiotów wspartych w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego.</i>	<i>Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby</i>		
					<i>Liczba przygotowanych projektów współpracy</i>	<i>Liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych</i>		<i>Wspieranie działalności organizacji społecznych i grup nieformalnych</i>
					<i>Liczba zrealizowanych projektów współpracy</i>			
<i>Niedostateczna ilość działań integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności;</i>	<u>2. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności</u>	2.1. <i>Wspieranie działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności</i>	Edukacja - animacja	<i>Realizacja działań integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności</i>	<i>Liczba szkoleń</i>	<i>Liczba osób przeszkolonych</i>	<u>Wzrost aktywności i integracji społecznej mieszkańców obszaru LGD poprzez tworzenie nowych organizacji pozarządowych</u>	<i>Możliwość organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych o zasięgu lokalnym, regionalnym oraz ponadregionalnym</i>
					<i>Liczba wydarzeń/imprez</i>	<i>Liczba uczestników biorących udział w wydarzeniach integrujących, edukacyjnych i aktywizujących itp.</i>		<i>Zbyt małe zaangażowanie społeczne</i>
<i>Niedostateczna ilość działań w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych</i>		2.2. <i>Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych</i>	Przedsiębiorcza społeczność	<i>Realizacja działań, w tym edukacyjnych w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych</i>	<i>Liczba szkoleń</i>	<i>Liczba osób przeszkolonych</i>		<i>Niechęć społeczności do zmian</i>
					<i>Liczba wydarzeń/imprez</i>			

					<i>Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje</i>	<i>Liczba uczestników biorących udział w działaniach edukacyjnych w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych</i>		
					<i>Liczba przygotowanych projektów współpracy</i>	<i>Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby</i>		
					<i>Liczba zrealizowanych projektów współpracy</i>	<i>Liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych</i>		<i>Promowanie zdrowego stylu życia</i>
<i>Utrudnione warunki do rozwoju gospodarczego obszaru</i>	3. Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD	3.1. Poprawa warunków dla rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie podmiotów gospodarczych	Zwiększenie zatrudnienia	<i>Tworzenie podmiotów gospodarczych i miejsc pracy</i>	<i>Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa</i>	<i>Liczba utworzonych miejsc pracy</i>	Wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców liczonego jako średnia dla gmin	<i>Umiejętne pozyskiwanie środków z UE</i>
<i>Niedostateczne wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości</i>		3.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i	Silna gospodarka	<i>Realizacja działań w zakresie podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw</i>	<i>Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa</i>	<i>Liczba utworzonych miejsc pracy</i>		<i>Rozwój sektora usług</i> <i>Zawile przepisy, ustawy itp.</i>
								<i>Wykorzystanie potencjału gospodarczego</i>
								<i>Wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy</i>

						<i>Liczba utrzymanych miejsc pracy</i>		
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

5.5 Współpraca z innymi LGD: LSR a projekty współpracy

Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM realizować będzie przedsięwzięcia w zakresie współpracy, o których mowa w art. 35 ust.1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. zakresie:

1. wzmocnienia kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych;
2. realizacji działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki;
3. zachowania dziedzictwa lokalnego;
4. rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej;
5. promowania obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w rozumieniu art. 2 pkt 19 rozporządzenia nr 1303/2013, w tym produktów lub usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości.

Projekty te zgodne są ze wszystkimi Lokalnymi Strategiami Rozwoju realizowanymi przez lokalne grupy działania będące stroną umowy ramowej jako „LGD krajowe” i przyczyniają się do realizacji celów szczegółowych określonych w LSR wszystkich tych grup.

LGD POJEZIERZE RAZEM na lata 2016-2018 zaplanowała realizację 3 projektów współpracy, z czego dwa regionalne i jeden międzynarodowy określając szczegółowo cele i wskaźniki LSR jakie te projekty będą realizować. Ponadto przynajmniej 1 z tych projektów będzie miał charakter inwestycyjny, co opisano w tabeli poniżej. LGD na dzień złożenia dokumentacji konkursowej w sprawie wyboru lokalnej strategii rozwoju deklaruje wraz z Partnerami projektów współpracy określonych w tabeli poniżej gotowość ich realizacji. Realizacja kolejnych projektów współpracy jest przewidziana przez LGD POJEZIERZE RAZEM po roku 2018.

Tabela nr 5.3 - wykaz projektów współpracy zaplanowanych w ramach LSR.					
L.P.	Zakres projektu współpracy	Partnerzy projektu	Koszt projektu po stronie LGD	Cele projektu współpracy	Wskaźniki projektu
1.	PROJEKT WSPÓŁPRACY REGIONALNEJ - „Promocja obszarów objętych LSR i ich walorów turystyczno-krajoznawczych poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej w zakresie małej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej”.	LGD POJEZIERZE RAZEM oraz LGD “Powiatu Świdwińskiego” – list intencyjny pomiędzy Partnerami projektu- podpisany.	80 000,00 PLN/20 000,00 EURO	Celem projektu współpracy będzie promocja walorów turystycznych obszarów objętych LSR w zakresie Lokalnych Grup Działania, promocja PROW 2014-2020, wzajemna wymiana doświadczeń, promowanie oraz kultywowanie spędzania wolnego czasu. Termin realizacji operacji: czerwiec 2017 r. - czerwiec 2018 r. Koszt projektu współpracy po obu stronach LGD: 180 000,00 zł . Wskaźnik realizacji projektu: 11 szt. małej infrastruktury rekreacyjno - turystycznej.	<u>Wskaźnik produktu:</u> liczba nowych lub przebudowanych obiektów lub miejsc infrastruktury kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej 5 sztuk <u>Wskaźnik rezultatu:</u> liczba osób korzystających z obiektów lub miejsc infrastruktury i kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej 500 osób
2.	PROJEKT WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ - „Akademia dzieci i młodzieży”	Lokalne Grupy Działania: Województwo Zachodniopomorskie: LGD „Lider Pojezierza”, LGD WIR, LGD Partnerstwo Drawy i Lider Wałecki, LGD Szanse Bezdroży, LGD Pojezierze Razem. Plus Partnerzy LGD z Województwa Lubuskiego oraz LGD z Czech: MAS: Opawsko	20 000,00 PLN/ 5 000,00 EURO	Inicjatywy związane z projektem: Projekt przeznaczony dla grupy defaworyzowanej + 25. Wspólne działania partnerów projektu z zakresu szkolenia dzieci i młodzieży z zakresu prac dziennikarskich. Zorganizowanie warsztatów dla uczestników projektu. Zaangażowanie grup społecznych przy realizacji projektu. Spotkania z mieszkańcami obszarów LGD biorących udział w projekcie. Spotkania z przedsiębiorcami i rzemieślnikami. Spotkania z wójtami, burmistrzami (sektor publiczny) Wspólne warsztaty teatralne i sportowe. Udział uczestników w wydarzeniach turystycznych oraz historycznych realizowanych przez partnerów LGD.	<u>Wskaźnik produktu:</u> Liczba LGD biorących udział w projekcie – 10 (umowa partnerska) <u>Wskaźnik rezultatu:</u> Liczba projektów współpracy międzynarodowej – 1 (sprawozdanie z projektu)

				<p>Cele Akademii: - umożliwienie wszechstronnej ekspresji własnych, poglądów, oczekiwań, wizji świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznanie walorów własnego otoczenia - określanie własnych możliwości, silnych i słabszych punktów, - nauka pracy w zespole - edukacja audiowizualna - rozwijanie umiejętności interkulturowych, komunikacyjnych i społecznych, w tym asertywności i empatii, - zwiększenie wiary we własne możliwości 	
--	--	--	--	---	--

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

LGD planuje w LSR zrealizować w/w projekty współpracy do limitu zgodnie z wytycznymi MRiRW, to jest na poziomie 5%. W związku z tym w planie działania uwzględniliśmy cele i wskaźniki dla podwyższonej kwoty, natomiast budżet zawiera jedynie kwotę z limitu 2% na „Wdrażanie LSR”, czyli 100 000 PLN. LGD planuje zrealizować kolejne projekty współpracy po 2018 roku, tj. ponad gwarantowany limit i zaraz po wyborze zamierza wystąpić z wnioskiem o przyznanie pomocy w pełnej kwocie 5 % wsparcia, na poziomie 312 500 PLN. Planowane przez LGD międzynarodowe projekty współpracy po 31.12.2018 r. - to m.in.: FestWIK – szerzej o tym projekcie poniżej w tabeli nr 5.4.

Tabela nr 5.4 – projekty współpracy jakie LGD planuje realizować po roku 2018

1.	<p>Nazwa projektu: Festiwal Wiejskiej Innowacyjności i Kreatywności.</p> <p>Wspólne działania partnerów projektu z zakresu promocji innowacyjnego i kreatywnego podejścia do przedsiębiorczości w różnych dziedzinach, turystyce, gastronomii, informatyce, tworzenie klastrów producenckich.</p> <p>Zorganizowanie warsztatów dla uczestników projektu.</p> <p>Zaangażowanie grup społecznych przy</p>	<p>W zależności od lokalnych możliwości każda LGD wybierze obszar, w którym widzi największy potencjał innowacyjności i kreatywności, zacznie w tym obszarze poszukiwać ciekawych rozwiązań, najlepszych pomysłów i wspierać je, w dalszej kolejności będą one stopniowo rywalizować w rozgrywkach konkursowych odbywających się przed profesjonalnym jury na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Elementami projektu będą wyjazdy biznesowe (business trips) dla przedstawicieli firm, biur podróży, instytucji kultury i sportu, które powinny przyczynić się do koordynowania kontaktów pomiędzy autorami ciekawych i kreatywnych pomysłów a ewentualnymi inwestorami.</p> <p>W ramach projektu planowane jest przeprowadzenie trzech festynów przedsiębiorczości powstałej podczas realizacji projektu opartej o</p>	<p>Wskaźnik produktu Liczba LGD uczestnicząca w projekcie współpracy - 10;</p> <p>Wskaźnik rezultatu-</p> <p>Liczba projektów współpracy międzynarodowej – 1 (sprawozdanie z projektu)</p>
-----------	--	--	--

<p>realizacji projektu.</p> <p>Spotkania z mieszkańcami obszarów LGD biorących udział w projekcie.</p> <p>Spotkania z przedsiębiorcami i rzemieślnikami.</p> <p>Przygotowanie spotkań targowych FestWIK w miejscach wyznaczonych przez partnerów w okręgach (lubuskie, zachodniopomorskie i północne Czechy)</p> <p>Udział uczestników w wydarzeniach organizowanych przez partnerów projektu LGD.</p>	<p>wskaźniki innowacyjne i kreatywne.</p> <p>Projekt skierowany jest do mieszkańców obszarów partnerów projektu.</p>	
---	--	--

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

W związku ze zmianą wysokości limitu przyznawanej pomocy na „nie więcej niż 10%”, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM będzie miało możliwość realizacji dodatkowego projektu współpracy. LGD planuje w LSR zrealizować projekt współpracy do limitu zgodnie z wytycznymi MRiRW, to jest na poziomie 10%. W planie działania zostały więc uwzględnione cele i wskaźniki dla podwyższonej kwoty. Wszystkie planowane do realizacji projekty współpracy zostały zawarte w planie działania LGD POJEZIERZE RAZEM jako zał. do LSR. LGD, planując zrealizować projekt współpracy, zamierza wystąpić z wnioskiem o przyznanie pomocy w pełnej kwocie 10 % wsparcia, na poziomie 555 000 PLN. Do projektu współpracy zamierzają przystąpić LGD POJEZIERZE RAZEM, LGD „Powiatu Świdwińskiego”, Centrum Inicjatyw Wiejskich i Lokalna Grupa Działania „Gryflandia”. Cel projektu wpisuje się w następujące zakresy: budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD; transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD; aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LSR; wzmocnienie potencjału obszaru poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów oraz promocję obszaru objętego LSR; wzmocnienie kapitału ludzkiego, w tym podnoszenie świadomości o konieczności ochrony środowiska na obszarze objętym LSR; rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej; promocja walorów rekreacyjnych, przyrodniczych oraz dziedzictwa kulturowego i obszaru LSR; aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LSR; promocja zasobów lokalnych obszaru LSR; zwiększenie dostępności do infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej; działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności; rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby; promocja atrakcji turystycznych obszaru.

ROZDZIAŁ VI - Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru

Do zadań LGD należy opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury wyboru operacji oraz obiektywnych kryteriów wyboru operacji, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów, gwarantując, że co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi i umożliwiają wybór w drodze procedury pisemnej.

6.1. Formy wsparcia operacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju

Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM jako realizator poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”, zwanego dalej „działaniem LEADER” objętego PROW 2014-2020 realizuje następujące typy operacji:

1. operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa;
2. „projekty grantowe”
Projektem grantowym – zgodnie z art. 14 ust. 5 ustawy o rozwoju lokalnym jest operacja, której beneficjent będący LGD udziela innym podmiotom wybranym przez LGD, zwanym „grantobiorcami”, grantów będących środkami finansowymi programu, powierzonymi przez LGD na realizację zadań służących osiągnięciu celów tej operacji. Zakres projektów grantowych przyczynia się do realizacji celów głównych, szczegółowych jak również przedsięwzięć LSR. LGD POJEZIERZE RAZEM realizuje trzy projekty grantowe i przeznacza na realizację PG kwotę 900 000,00 PLN;

LGD odpowiada w szczególności za:

- 1) realizację projektu grantowego zgodnie z założonym celem,
- 2) przygotowanie i przekazanie właściwej instytucji propozycji kryteriów wyboru grantobiorców,
- 3) dokonywanie, w oparciu o określone kryteria, wyboru grantobiorców,
- 4) zawieranie z grantobiorcami umów o powierzenie grantu,
- 5) rozliczenie wydatków poniesionych przez grantobiorców,
- 6) monitorowanie realizacji zadań przez grantobiorców,
- 7) kontrolę realizacji zadań przez grantobiorców,
- 8) odzyskiwanie grantów w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z celami projektu;
3. „operację własną LGD”

Operacją własną LGD - jest operacja, która została zaplanowana przez LGD. Wsparcie na jej realizację może być jednak udzielone pod warunkiem, że nikt inny uprawniony do wsparcia, w terminie 30 dni od dnia zamieszczenia przez LGD na jej stronie internetowej informacji o planowanej do realizacji operacji własnej, nie zgłosił LGD zamiaru realizacji takiej operacji.

LGD POJEZIERZE RAZEM realizuje trzy projekty własne i przeznacza na realizację tych projektów maksymalnie możliwą kwotę 150 000,00 PLN.

6.2. Cel tworzenia procedur

LGD POJEZIERZE RAZEM tworzy swoje procedury wyboru operacji jako rozwiązania formalne regulujące proces wyboru wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD, jak również projektów grantowych, własnych i wybieranych przez organ decyzyjny (Radę LGD). Głównym celem tworzenia procedur jest:

1. sprawny i transparentny wybór operacji,
2. skuteczne funkcjonowanie organu jakim jest Rada LGD,
3. monitorowane osiągnięcie w strategii celów i wskaźników,
4. realizacja samej LSR.

6.3. Zakres procedur

Prawodawstwo unijne i krajowe wprowadza podstawowe wymogi w stosunku do tworzenia procedur wyboru operacji, natomiast zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. b Rozporządzenia 1303/2013 grupom pozostawia się dużą swobodę i dowolność w zakresie ich przygotowania.

Procedury stanowią kontynuację poprzednich rozdziałów LSR i zakładają:

1. kwestie mające na celu zagwarantowanie prawidłowości wyboru operacji;
2. kwestie w zakresie niedyskryminującego, przejrzystego i pozwalającego uniknąć ryzyka wystąpienia konfliktu interesu procesu decyzyjnego;
3. kwestie procedur związanych z realizacją PG;
4. kwestie procedur związanych z realizacją projektu własnego.

Wszystkie kwestie proceduralne szczegółowo opisano w załączniku do wniosku o wybór LSR „PROCEDURY NABORU, OCENY I WYBORU OPERACJI”.

W dokumencie przewidziano:

1. Zakres procedur gwarantujących prawidłowość wyboru operacji, który obejmuje:
 - 1) sposób udostępniania procedur mających na celu zagwarantowanie prawidłowości wyboru operacji do wiadomości publicznej;
 - 2) zapewnienie parytetu w poszczególnych głosowaniach organu decyzyjnego gwarantując, że co najmniej 50% głosów podczas wyboru wniosków o udzielenie wsparcia pochodzi od partnerów niebędących przedstawicielami sektora publicznego oraz żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu;
 - 3) przejrzysty podział zadań w procesie oceny i wyboru operacji jak również w procesie podejmowania decyzji w sprawie zasadności protestów i odwołań;
 - 4) zapewnienie stosowania tych kryteriów oceny w całym procesie wyboru operacji;
 - 5) opis organizacji naborów wniosków;
 - 6) opis sposobu oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji do dofinansowania;
 - 7) zasady w zakresie określenia kwoty wsparcia dla danej operacji;
 - 8) zasady w zakresie systemu głosowania;
 - 9) sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu;
 - 10) wzory pisemnych deklaracji i oświadczeń o zachowaniu bezstronności członków Rady LGD;
 - 11) zasady publikacji protokołów z posiedzeń Rady LGD.
2. Procedury w zakresie niedyskryminującego, przejrzystego i pozwalającego uniknąć ryzyka wystąpienia konfliktu interesu procesu decyzyjnego, które obejmują:
 - 1) pisemne deklaracje i oświadczenia o zachowaniu bezstronności;
 - 2) rejestr interesów członków organu decyzyjnego;
 - 3) wyłączenia z procesu oceny wniosków;
 - 4) publikowanie protokołów z posiedzeń organu decyzyjnego zawierających informacje o włączeniach z procesu decyzyjnego ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy.
3. Procedury związane z realizacją PG, które obejmują:
 - 1) zasady weryfikacji wykonania zadań przez grantobiorców;
 - 2) zasady rozliczania realizacji zadań przez grantobiorców;
 - 3) zasady sprawozdawczości z realizacji zadań przez grantobiorców;
 - 4) zasady monitoringu i kontroli PG;
 - 5) zasady ustalania kwoty wsparcia dla grantobiorców;
 - 6) opis sposobu zabezpieczenia się LGD przed niewywiązaniem się grantobiorców z warunków umowy;
 - 7) zasady wnoszenia i rozpatrywania odwołań od decyzji organu decyzyjnego;
 - 8) zasady wnoszenia wkładu rzeczowego przez grantobiorców.
4. Procedury związane z realizacją operacji własnej, które przede wszystkim obejmują:
 - 1) sposób udostępnienia informacji wraz z przewidywanymi terminami;
 - 2) zasady postępowania w przypadku gdy inny podmiot zgłosi zamiar realizacji tej operacji;
 - 3) zasady postępowania w przypadku gdy nikt nie zgłosił zamiaru realizacji tej operacji.

6.4. Formułowanie kryteriów wyboru

Punktowe karty oceny - kryteria wyboru operacji do poszczególnych przedsięwzięć, zostają opracowane na podstawie diagnozy i analizy SWOT. W pracach nad ich konstruowaniem biorą udział mieszkańcy obszaru z którymi prowadzone są konsultacje społeczne z wykorzystaniem metod partycypacyjnych oraz powołany Zespół ds. kryteriów oceny i Rada LGD. Tak przygotowane kryteria wyboru zatwierdza Zarząd LGD a następnie uchwałą przyjmuje Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia.

W razie zaistnienia potrzeby wprowadzenia zmian w kryteriach wyboru, stosuje się tę samą procedurę.

LGD opracowuje cztery rodzaje kart oceny – punktowych kryteriów wyboru:

1. dla operacji realizowanych w ramach następujących zakresów wsparcia:
 - wzmocnienie kapitału społecznego.....;
 - zachowanie dziedzictwa lokalnego;
 - rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej;
 - budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych;
 - promowanie obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych;
2. dla operacji realizowanych w ramach następujących zakresów wsparcia:
 - 1) rozwój przedsiębiorczości na obszarze wiejskim przez:
 - podejmowanie działalności gospodarczej;
 - tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego
 - rozwijanie działalności gospodarczej;
 - podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie w lit. a – c;
 - 2) wspieranie współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR:
 - w ramach krótkich łańcuchów dostaw
 - w zakresie świadczenia usług turystycznych, lub
 - w zakresie rozwijania rynków zbytu produktów lub usług lokalnych;
 - 3) rozwoju rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk
3. dla operacji grantowych;
4. dla operacji własnych.

Kryteria wyboru opracowane przez LGD POJEZIERZE RAZEM są:

1. obiektywne – bezstronne, wolne od uprzedzeń,
2. niedyskryminujące – nie ograniczają praw żadnej grupy społecznej,
3. przejrzyste – łatwe do zrozumienia,
4. powiązane z diagnozą obszaru,
5. bezpośrednio przyczyniające się do wyboru operacji, które natomiast przyczyniają się do osiągnięcia określonych w LSR wskaźników produktu i rezultatu,
6. są mierzalne, a w przypadku kryteriów jakościowych zawierają pisemne uzasadnienie, dodatkowo zawierają szczegółowe wyjaśnienie lub definicję pojęć;
7. sposób przyznawania wag nie budzi wątpliwości, punktacja całościowa z uwzględnieniem dwóch możliwości (odpowiedź „tak” jednoznaczna jest z przyznaniem punktów określonych w danym kryterium, natomiast odpowiedź „nie” jednoznaczna jest z nieprzyznaniem punktów), w niektórych przypadkach istnieje możliwość wyboru sposobu jego realizacji a wtedy oceniający przyznaje punkty wskazując tylko na jedną możliwość;
8. określono w nich minimalne i maksymalne wartości wraz z opisem zasad przyznawania punktów.

Premiowane przez LGD będą operacje w szczególności:

- generujące nowe miejsca pracy,
- innowacyjne – kryterium jakościowe wymagające uzasadnienia oceniającego

Dla potrzeb oceny innowacyjności przyjęto następującą jej definicję:

„Innowacja” - to wdrażanie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem. Przyjęto, że minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda organizacyjna były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla firmy. Zalicza się tu produkty, procesy i metody, które dana firma opracowała jako pierwsza, oraz te, które zostały przyswojone od innych firm lub podmiotów.

Ocena innowacyjności jest oceną subiektywną w związku z czym oceny poszczególnych członków Rady mogą się nieznacznie różnić. Ważne aby oceniający uzasadnił swoją decyzję.

- przewidujące zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu,
- realizowane przez podmioty zakładające działalność, której podstawę będą stanowiły lokalne produkty rolne wytwarzane na obszarze objętym LSR,
- ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb grup defaworyzowanych ze względu na dostęp do rynku pracy, określonych w LSR.

Dodatkowe punkty przyznaje się operacjom zakładającym utworzenie większej liczby miejsc pracy niż zakładane minimum.

Natomiast w przypadku operacji w zakresie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej lub drogowej gwarantującej spójność terytorialną w zakresie włączenia społecznego przewidziano preferencje dla operacji realizowanych w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 5 tys. mieszkańców.

Kryteria wyboru ściśle korespondują z diagnozą obszaru LGD POJEZIERZE RAZEM, z opracowaną analizą SWOT obszaru oraz wskaźnikami. Przykładem są kryteria odnoszące się do tworzenia na obszarze LGD całorocznego produktu turystycznego, zakładające realizację działań w ramach zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru, czy też realizujące działania w ramach aktywizacji mieszkańców w tym osób niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Natomiast te, które odnoszą się do promocji obszaru LGD, zachowania dziedzictwa lokalnego czy też premiujące podejmowanie działalności gospodarczej ściśle korespondują z przyjętymi wskaźnikami produktu i rezultatu. Dodatkowo w każdej karcie uwzględniono kryterium w ramach którego punktowana jest realizacja wskaźników.

ROZDZIAŁ VII - Plan działania

Plan działania – plan realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM ściśle powiązany jest z logiką realizacji celów i wskaźników.

Plan działania dotyczy każdego celu ogólnego z osobna. Zawiera on szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu dla określonych przedsięwzięć.

LSR zakłada realizację i osiąganie wskaźników etapowo w przedziałach czasowych (ze wskazaniem roku) w których wskaźnik zostanie osiągnięty w całości.

Dla zachowania przejrzystego układu, plan działania dotyczy każdego celu ogólnego z osobna. Cel podany jest informacyjnie. Realizacja w czasie dotyczy poziomu przedsięwzięć. Cele ogólne i szczegółowe osiągane będą w dłuższym okresie, a wskaźniki produktu będą mierzone bezpośrednio po zrealizowaniu operacji.

Plan działania ściśle powiązany jest z budżetem, celami i przedsięwzięciami LSR.

Plan działania, przedstawiony w tabeli w tym rozdziale zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu dla określonych w LSR przedsięwzięć, co w konsekwencji przełoży się na osiąganie celów ogólnych oraz celów szczegółowych w poszczególnych przedziałach czasowych.

Opisane w niniejszej LSR wskaźniki będą realizowane etapowo, dlatego w danym przedziale czasowym wskazano poziom jaki zostanie osiągnięty w poszczególnych latach oraz poziom ostatecznie zrealizowanego wskaźnika, jak i poziom budżetu, jaki został przeznaczony na realizację tej części wskaźnika.

Szacując możliwości realizacji poszczególnych wskaźników produktu w poszczególnych przedziałach czasowych uwzględniono okresy tzw.: „kamieni milowych”, określonych na poziomie przepisów krajowych.

Plan działania ściśle koresponduje z harmonogramem naborów wniosków jaki opracowała LGD, uwzględniając w nim uwolnienie do końca 2017 roku ponad 60% środków co bezpośrednio przełoży się na realizację ponad 60% wskaźników do końca 2018 roku.

Zasady dokonywania zmian w planie działania są określone w umowie ramowej.

Szczegółowy opis planu działania stanowi załącznik numer 4 do LSR

ROZDZIAŁ VIII - Budżet LSR

Budżet Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) dla Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM opracowano z uwzględnieniem zasad finansowania wsparcia na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji oraz ustalania alokacji środków na lokalną strategię rozwoju w ramach inicjatywy LEADER objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie działania wdrażanego poprzez Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). Budżet LSR na lata 2016 – 2023 Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM będzie opierał się na wsparciu finansowym z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. LGD nie zakłada udziału funduszy pochodzących z innych programów operacyjnych poza PROW współfinansowanego z EFRROW. Funduszem EFSI stanowiącym źródło finansowania LSR LGD POJEZIERZE RAZEM w latach 2014-2020 jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Lokalna Strategia Rozwoju zawiera planowany budżet na poszczególne zakresy wsparcia tj. realizację LSR, współpracę, koszty bieżące i aktywizację.

1. Stan prawny oraz zapisy programowe

Zgodnie z art. 32 ust. 1 rozporządzenia UE nr 1303/2013 rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jest wspierany ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), określany nazwą LEADER, i może być wspierany ze środków EFRR, EFS lub EFMR, zwanych łącznie właściwymi EFSI. W myśl art. 32 ust. 2 lit. a i c rozporządzenia UE nr 1303/2013 - RLKS jest kierowany przez LGD i prowadzony na podstawie LSR. Zgodnie z art. 33 ust. 2–5 rozporządzenia UE nr 1303/2013 - LSR są wybierane, a w decyzji zatwierdzającej LSR - określa się alokację każdego z właściwych EFSI, stąd możliwy jest wybór zarówno LSR wspieranych przez jeden z EFSI (LSR jednofunduszowe), np. LSR współfinansowane tylko ze środków EFRROW, jak i LSR wspieranych przez więcej niż jeden EFSI (LSR wielofunduszowe), np. LSR współfinansowane ze środków EFRROW i EFMR albo ze środków EFRROW, EFRR i EFS. Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM w ramach PROW 2014-2020 będzie wdrażać mono-funduszową LSR współfinansowaną z EFRROW, który będzie jednocześnie funduszem wiodącym dla LGD.

PROW na lata 2014-2020 zakłada wspieranie RLKS w ramach działania LEADER wdrażanego w ramach 4 poddziałań, takich jak:

1. Wsparcie przygotowawcze (poddziałanie 19.1 PROW 2014-2020, tj. wsparcie z art. 35 ust. 1 lit. a współfinansowane ze środków EFRROW);
2. Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach LSR (poddziałanie 19.2 PROW 2014-2020, tj. wsparcie z art. 35 ust. 1 lit. b współfinansowane ze środków EFRROW);
3. Przygotowanie i realizacja działań oraz projektów w zakresie współpracy LGD (poddziałanie 19.3 PROW 2014-2020, tj. wsparcie z art. 35 ust. 1 lit. c współfinansowane ze środków EFRROW);
4. Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji (poddziałanie 19.4 PROW 2014-2020, tj. wsparcie z art. 35 ust. 1 lit. d i e współfinansowane ze środków EFRROW).

Konstrukcja budżetu przedstawionego do części opisowej w postaci załącznika nr 1 do budżetu LSR została oparta o następujące założenia:

- Przeznaczenia **50%** budżetu LSR na realizację poddziałania 19.2 „Wsparcie wdrażania operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez lokalną społeczność” przeznaczone jest na przedsięwzięcia związane z tworzeniem miejsc pracy (§4 ust. 2 pkt. 2 Regulaminu Konkursu na wybór LSR w ramach RLKS);
- Premia w wysokości **50tys. PLN (12 500 EUR)** na podejmowanie działalności gospodarczej wypłacana jest na podstawie biznesplanu w dwóch transzach:
 1. transza **80%** kwoty przyznanej pomocy,
 2. transza **20%** kwoty przyznanej pomocy, jeżeli operacja została zrealizowana;
- Intensywność pomocy na operację w zakresie innym niż podejmowanie działalności gospodarczej jest przyznawana w wysokości:
 - A) dla projektów grantowych:
 1. dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowalnych,
 2. 10% kosztów kwalifikowalnych, które może stanowić wkład rzeczowy w postaci pracy wolontariuszy na rzecz operacji,
 3. w zakresie wsparcia projektów grantowych LGD premiuje projekty w przedziale od 5 000,00 PLN (1 250 EUR) do 15 000,00 PLN (3 750 EUR);
 - B) dla projektów własnych:
 1. wysokość wsparcia na projekty własne uwzględnia udział i wniesienie wkładu własnego na poziomie 5% wartości projektu. Operacja własna jest odpowiedzialnością na potrzeby zgłaszane podczas konsultacji

społecznych, opisane szerzej w Rozdziale: Diagnozie LSR. Proponowany poziom wsparcia wynosi do 95% kosztów kwalifikowanych, a 5% udział własny w formie finansowej;

C) dla projektów konkursowych, indywidualnych, forma wsparcia w ramach LGD wynosi:

1. do 90% wartości kosztów kwalifikowanych,
2. co najmniej 10% wkładu własnego – finansowego,
3. refundacja poniesionych kosztów;

D) Wsparcie dla podmiotów jednostek sektora finansów publicznych (JSFP) LGD ustala na poziomie nie wyższym niż **63,63%** (nie dotyczy projektów grantowych) kosztów kwalifikowanych w formie refundacji;

E) Wsparcie dla podmiotów w zakresie poszerzenia i rozwoju działalności gospodarczej – dofinansowanie na poziomie do 60 % kosztów kwalifikowanych.

■ LGD wyznaczyła zasady premiowania projektów, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w PROW 2014-2020 – co opisuje stosowne kryterium wyboru operacji zawarte w procedurach.

Prowizorium budżetowe LSR dla LGD POJEZIERZE RAZEM uwzględnia założenia przyznawania pomocy w ramach PROW 2014-2020 wynikające z podstawy § 18. 1 ust 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. (Dz. U. z dnia 9 października 2015 r., poz.1570), w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 w świetle art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 349), gdzie jest mowa o wysokości przyznawania pomocy dla określonych beneficjentów w zależności od sektora, który reprezentują.

Maksymalne kwoty środków działania LEADER w ramach PROW 2014-2020 przewidzianych na wsparcie operacji realizowanych w ramach LSR (poddziałanie 19.2) są uzależnione od liczby ludności wiejskiej zamieszkałej na obszarze objętym LSR. W przypadku Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM w Szczecinku zgodnie ze stanem określonym na dzień 31 grudnia 2013 r. według danych GUS z Banku Danych Lokalnych ludność zamieszkała na obszarach wiejskich na terenie objętym LSR kształtuje się na poziomie 38 484 mieszkańców. Taki poziom ludności obszaru LGD wskazuje, że kwota środków finansowych w ramach PROW 2014-2020 na wsparcie operacji realizowanych w ramach LSR w zakresie poddziałania 19.2 wynosi 5 000 000,00 PLN (1 250 000 EUR).

Wielkość wkładu środków finansowych pochodzących z EFROW w ramach PROW 2014 - 2020 wynosi 63,63%. Wkład EFROW obliczany jest na podstawie kwalifikowalnych wydatków publicznych. W przypadku podmiotów jednostek sektora finansów publicznych (JSFP) poziom pomocy EFROW wynosi maksymalnie do 63,63% kosztów kwalifikowalnych, a wymagany krajowy wkład środków publicznych wynosi co najmniej 36,37 % kosztów kwalifikowalnych danego projektu czy też operacji (kwota pochodzi ze środków własnych wnioskodawcy/beneficjenta).

Ogólna suma budżetu w zakresie wydatków do refundacji z programu PROW 2014-2020 w zakresie inicjatywy LEADER na lata 2014 – 2020 zamyka się na dzień złożenia dokumentu, jakim Lokalna Strategia Rozwoju w kwocie 6 460 000,00 PLN (1 615 000 EUR) która jest wynikiem przyjęcia wskaźników obowiązujących w nowym okresie programowania w zakresie środków pochodzących z Unii Europejskiej w programie LEADER, tj. liczby ludności obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju na dzień 31.12.2013 r. oraz limitów kwotowych dla poszczególnych działań czy przedsięwzięć w ramach LSR, czyli:

- a) Liczba ludności – 38 484 mieszkańców;
- b) Wsparcie przygotowawcze (poddziałanie 19.1) – 110 000,00 PLN (27 500 EUR);
- c) Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach LSR (poddziałanie 19.2) – 5 000 000,00 PLN (1 250 000 EUR);
- d) Przygotowanie i realizacja działań oraz projektów w zakresie współpracy LGD (poddziałanie 19.3), na dzień złożenia LSR w ramach konkursu na wybór strategii – 100 000,00 PLN (25 000 EUR);
- e) Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji (poddziałanie 19.4) – 1 250 000,00 PLN (312 500 EUR).

Wielkość środków finansowych pochodzących z PROW 2014-2020 w zakresie poddziałań 19.1, 19.2 i 19.4 w świetle wytycznych jest uwarunkowana od liczby mieszkańców obszaru objętego działaniem Lokalnej Grupy Działania. Z kolei kwota środków finansowych na poddziałanie 19.3 stanowi na dzień złożenia LSR wartość 2 % środków finansowych określonych w poddziałaniu 19.2. Po roku 2018 określa się i ustala dodatkowo wzrost środków finansowych na poddziałania 19.3 o 3% co stanowi dodatkową wartość 150 000,00 PLN (37 500 EUR). W 2020 roku określa się i ustala dodatkowo wzrost środków finansowych na poddziałanie 19.3 do limitu 10%, a łączna wartość tych środków na poddziałania 19.3 wynosić będzie wówczas 555 000,00 PLN (138 000,00 EUR). Działania w zakresie dodatkowych projektów współpracy po roku 2018 określone zostały w Lokalnej Strategii Rozwoju. Łączna wartość budżetu na poddziałanie 19.3 wynosić będzie 10 % wartości środków finansowych określonych dla poddziałania 19.2, tj. wartość 555 000,00 PLN (138 000,00 EUR).

Istotnym elementem części opisowej budżetu jest załącznik numer 1 do budżetu LSR, który jest zestawieniem tabelarycznym, zawierającym wykaz czterech kolejnych tabel o numerach:

- 1) Tabela nr 8.2 - budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia.
- 2) Tabela nr 8.3 - wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań.
- 3) Tabela nr 8.4 - plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020.
- 4) Tabela nr 8.5 Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia uwzględniający wkład własny w ramach poszczególnych poddziałań.

Budżet LSR jest opracowany w powiązaniu z harmonogramem planowanych naborów wniosków o udzielenie wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) w zakresie inicjatywy Leader, jak też uwzględnia zadania wynikające z realizacji przez LGD założonych projektów współpracy oraz zadania wynikające z aktywizacji lokalnej społeczności poprzez ich włączenie w proces budowy społeczeństwa obywatelskiego w zakresie rozwoju oddolnych inicjatyw lokalnych.

8.1 Opis powiązania budżetu z celami LSR oraz planem działania.

Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM w ramach budżetu na lata 2016-2023 planuje osiągnąć zaplanowane cele opisane w rozdziale 5 niniejszej strategii. Koszty bieżące i aktywizacja zostaną poniesione w ramach celu szczegółowego 2.1. Wspieranie działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności, w tym edukacja na rzecz silnego III sektora. Koszty związane z realizacją projektu współpracy będą realizowane w ramach celu szczegółowego 1.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej. Projekt własny realizowany będzie w ramach celu szczegółowego 1.1. Wspieranie działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocja turystyki. Realizacja LSR: konkursy i projekty grantowe będą realizowały określone dwa pierwsze cele główne i zawarte w nich wszystkie cele szczegółowe LSR.

Budżet LSR stanowi główne źródło finansowania działań zaplanowanych do realizacji w LSR, jest on ściśle powiązany z jej celami i przedsięwzięciami. LGD POJEZIERZE RAZEM w ramach budżetu na lata 2016 -2023 planuje osiągnąć zaplanowane cele i wskaźniki opisane w rozdziale 5 niniejszej strategii.

W ramach celu ogólnego 1 – Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu zaplanowano kwotę 1 750 000,00 PLN (43 750 EUR) na przedsięwzięcia związane z realizacją budowy, modernizacji i wyposażenia bazy kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej oraz infrastruktury turystycznej oraz realizacją i promocją działań związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego oraz promocją obszaru objętego LSR.

W ramach celu ogólnego 2 - Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności zaplanowano kwotę 750 000,00 PLN (187 500 EUR) na przedsięwzięcia związane z realizacją działań społecznych, integrujących, aktywizujących, edukacyjnych i kulturalnych dla lokalnej społeczności oraz realizację działań w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych.

W ramach celu ogólnego 3 – Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD zaplanowano kwotę 2 500 000,00 PLN (62 500 EUR) na przedsięwzięcia związane z realizacją działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości, w tym podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczej oraz tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego.

lub rozwijanie działalności gospodarczej oraz tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego.

LGD POJEZIERZE RAZEM będzie realizowało budżet LSR w oparciu o plan działania opisany w rozdziale VII niniejszej strategii i zawarty, jako załącznik nr 4 do niniejszej LSR. Szczegółowe powiązanie

celów LSR z budżetem wygląda następująco, zgodnie z zestawieniem określonym poniżej w tabeli nr 8.1 Ponadto założenia planu działania w powiązaniu z budżetem LSR wynikają wprost z matrycy celów i wskaźników opisanej w tabeli nr 5.2 Lokalnej Strategii Rozwoju.

Realizacja zarówno celi głównych, jak i celi szczegółowych opisanych w LSR poprzez zadania w ramach budżetu Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM wpisuje się w cel główny PROW 2014 – 2020 jakim jest zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich oraz 6 priorytet wyznaczony dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie: *Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.*

Tabela nr 8.1 - szczegółowe powiązanie celów i przedsięwzięć z budżetem LSR

L.P.	Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcia	Budżet	Razem
1.	1. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu	1.1. Wspieranie działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocja turystyki.	1.1.1. Realizacja działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocji turystyki.	243 835,20 PLN/60 958,80 EURO	3 152 982,80 PLN/788 245,70 EURO
		1.2. Zwiększenie dostępności do niekomercyjnej infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej.	1.2.1. Budowa, modernizacja i wyposażenie niekomercyjnej bazy m.in.: kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz infrastruktury turystycznej i drogowej. (z uwzględnieniem projektu współpracy)	2 909 147 PLN/727 286,90 EURO	
2.	2. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności	2.1. Wspieranie działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności.	2.1.1. Realizacja działań integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności.	227 015,12 PLN/56 753,78 EURO	347 442,76 PLN/86 860,69 EURO
		2.2. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych.	2.2.1. Realizacja działań, w tym edukacyjnych w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych. (z uwzględnieniem projektu współpracy)	120 427,64 PLN/30 106,91 EURO	
3.	3. Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD	3. 1. Poprawa warunków dla rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie podmiotów gospodarczych.	3.1.1. Tworzenie podmiotów gospodarczych i miejsc pracy.	2 367 320,80 PLN/591 830,20 EURO	4 148 974,44 PLN/1 037 243,61 EURO
		3. 2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.	3.2.1 Realizacja działań w zakresie podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw.	1 781 653,64 PLN/445 413,41 EURO	
	Razem:				7 649 400 PLN/1 912 350 EURO

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

Podsumowując, budżet Lokalnej Strategii Rozwoju wdrażanej poprzez RLKS został skonstruowany podczas spotkań Zespołu ds. opracowywania LSR oraz Zespołu ds. kryteriów wyboru i Regulaminu Rady, powołanych do celów: opracowania analizy SWOT, opracowania celów ogólnych, przedsięwzięć,

wskaźników oraz budżetu LSR. Podczas prac tych Zespołów roboczych, w których uczestniczyli przedstawiciele sektorów: społecznego, gospodarczego, publicznego oraz mieszkańców dokonano podziału środków w ramach działania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”. Podział ten uwzględnia wszystkie formy wsparcia z zachowaniem kwot minimalnych i maksymalnych na dane typy operacji. Reasumując, w opracowanym prowidzium budżetowym Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD POJEZIERZE RAZEM znajduje odzwierciedlenie przyjęta koncepcja zrównoważonego rozwoju oraz rozwoju wielofunkcyjnego na tym obszarze, co ma wyraz w podziale środków pieniężnych zarówno pomiędzy poszczególne zakresy wsparcia oraz pomiędzy poszczególne lata w okresie których LGD będzie realizowało założenia wynikające z wdrażania na swoim obszarze LSR.

8.2 Lokalna Strategia Rozwoju a linia demarkacyjna.

Termin „linia demarkacyjna” pojawia się w każdym programie regionalnym, zaznacza granicę pomiędzy programami oraz wyjaśnia sposób rozgraniczenia wsparcia pomiędzy nimi.

Linia demarkacyjna to swego rodzaju dokument. Dokument, który stanowi zestawienie zidentyfikowanych na etapie programowania wspólnych obszarów interwencji funduszy UE. Poprzez zawarte w nim kryteria demarkacyjne, rozdziela interwencje pomiędzy programami operacyjnymi. Linia demarkacyjna nie jest wyczerpującą listą wszystkich interwencji funduszy unijnych. Wskazuje ona tylko te obszary, w których istnieje potrzeba rozgraniczenia pomocy, aby uniknąć wielokrotnego finansowania tego samego typu projektów. Każdy program operacyjny posiada swoje kryteria wyboru projektów, które może dofinansować. Kryteria te muszą przestrzegać granic interwencji określonych właśnie przez linie demarkacyjne. Linia demarkacyjna to kryteria stworzone po to, aby nie doszło do sytuacji, w której jeden projekt finansowany jest ze środków różnych funduszy unijnych. Zasięg terytorialny, charakter projektu, koszty kwalifikowane, rodzaj beneficjentów - linia demarkacyjna odnosi się do wszystkich tych czynników.

Linia demarkacyjna to zestaw kryteriów wskazujących dla określonych typów projektów miejsce (program operacyjny) ich realizacji, w celu uniemożliwienia wielokrotnego finansowania ze środków różnych funduszy UE. Dokument stanowi tabelaryczne zestawienie zidentyfikowanych na etapie programowania wspólnych obszarów interwencji funduszy UE. Poprzez zawarte w nim kryteria demarkacyjne, rozdziela interwencje pomiędzy programami operacyjnymi. Kryteria odnoszą się do zasięgu terytorialnego/ charakteru projektów, rodzaju beneficjenta a w przypadku instalacji z odnawialnych źródeł energii podział w oparciu o moc zainstalowaną w elektrowniach/instalacjach.

Dokument Linia Demarkacyjna opracowało Ministerstwo Rozwoju Regionalnego pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej. W tym dokumencie można znaleźć szczegółowy wykaz linii pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej. Jest on wiążący dla wszystkich instytucji zaangażowanych w proces przydzielania dotacji z funduszy unijnych. Jest to źródło wiedzy na temat podziałów między poszczególnymi programami.

ROZDZIAŁ IX - Plan komunikacji

Plan komunikacji jest opisem celów, działań komunikacyjnych i środków przekazu (narzędzi) używanych w celu przekazywania informacji na linii LGD - społeczności lokalne, z którymi LGD zamierza współpracować na poszczególnych etapach wdrażania LSR.

Realizując plan komunikacji, LGD POJEZIERZE RAZEM zakłada systematyczne rozwijanie potencjału społeczności lokalnych, tworząc doskonałe warunki do aktywnego uczestnictwa we wdrażaniu strategii, świadomego osiągania założonych celów oraz kreowania lokalnych liderów. Zaangażowanie społeczności w trakcie wdrażania LSR jest tak samo istotne jak zaangażowanie w fazie jej opracowywania. Warunkiem tego zaangażowania jest stworzenie takiego planu komunikacji, który nie ogranicza się do jednostronnych komunikatów lecz określa poziom współpracy. Należy pamiętać, że włączanie społeczności lokalnych w realizację strategii przyniesie nie tylko efekty edukacyjne ale znacząco może polepszyć jakość operacji (zarówno operacji indywidualnych jak i przedsięwzięć wspólnych) zgłaszanych do LGD przez wnioskodawców.

Opracowując plan komunikacji LGD z lokalną społecznością, ujęto wyniki analiz z przeprowadzonych dyskusji z mieszkańcami na temat ich opinii o stopniu rozpowszechniania informacji o programie, o grupie i LSR w okresie programowania 2007-2013.

Wyniki tych dyskusji są zadawalające, jednak mieszkańcy twierdzą, że plan komunikacji przyczyni się do efektywniejszej współpracy między LGD a lokalną społecznością.

Celami głównymi realizacji planu komunikacji są:

1. bieżące informowanie społeczności o LSR, jej głównych celach, zasadach ubiegania się oraz przyznawania dofinansowania, o kategoriach preferowanych operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR,
2. informowanie o zbliżających się naborach wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny),
3. bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągania celów i wskaźników,
4. promocja dobrych praktyk (prezentacja operacji realizowanych w innych regionach),
5. zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność LGD,
6. uzyskanie informacji zwrotnej nt. satysfakcji potencjalnych wnioskodawców z jakości udzielanych porad pod kątem ewentualnych korekt,
7. uzyskanie informacji niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji strategii.

Realizując plan komunikacji jednocześnie realizować można kilka celów. Dobry plan wykorzystuje różnorodne rozwiązania komunikacyjne dostosowane do poszczególnych adresatów. Takimi rozwiązaniami są między innymi: kampanie informacyjne, spotkania, szkolenia, warsztaty tematyczne, konferencje, badania satysfakcji (np. ankietowe) itd.

LGD wykorzystuje wiele metod dotarcia do jak największej grupy odbiorców. Grupami docelowymi planu komunikacji są wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru. W trakcie realizacji planu grupa docelowa poszerzy się o beneficjentów, którzy uzyskają wsparcie w ramach programu.

Szczególną grupę stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (między innymi osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie) oraz defaworyzowane ze względu na dostęp do miejsc pracy. Sposobem dotarcia do grup docelowych są głównie strony www grupy oraz urzędów gmin i powiatu, portale społecznościowe, audycje radiowe, artykuły w lokalnej prasie, ulotki, informacje zamieszczane na tablicach informacyjnych (ogłoszeń), bezpośrednio spotkania, konsultacje i porady w biurze LGD. W przypadku osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub defaworyzującą ze względu na dostęp do miejsc pracy sposobem dotarcia do nich są informacje na tablicach informacyjnych (ogłoszeń) Powiatowego Urzędu Pracy, Miejsko Gminnych i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz informacje przekazane organizacjom pozarządowym funkcjonującym na rzecz takich osób w danym obszarze wsparcia. Informacje o spotkaniach, szkoleniach przekazywane są stowarzyszeniom drogą e-mailową.

W ramach bieżącego informowania społeczności o LSR, jej głównych celach, zasadach ubiegania się oraz przyznawania dofinansowania, o kategoriach preferowanych operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR, LGD zamieszcza ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej, w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy), na tablicach informacyjnych, na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych, podczas spotkań informacyjnych, szkoleń dla potencjalnych wnioskodawców (prezentacje), indywidualnych konsultacji i porad w biurze LGD oraz dystrybuując ulotki i materiały promocyjne. Podczas spotkań i szkoleń, LGD prezentuje przykłady operacji realizowanych w innych regionach (tzw. dobre praktyki).

Informacje o zbliżających się naborach wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny) zamieszczane są między innymi: na stronach www grupy oraz urzędów gmin i powiatu, na portalach społecznościowych, na tablicach informacyjnych (tablicach ogłoszeń) instytucji publicznych oraz tablicy samego LGD. Dodatkowo informacje o naborach przekazywane są w formie audycji w lokalnym radiu, artykułów w lokalnej prasie oraz podczas spotkań i szkoleń.

Na stronach internetowych zamieszczane są artykuły z bieżącymi informacjami o stanie realizacji LSR i stopniu osiągania celów i wskaźników.

Na etapie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy prowadzone jest badanie ankietowe, które pozwala na uzyskanie informacji zwrotnej nt. osiągania planowanych efektów planu komunikacyjnego, natomiast podczas spotkań oraz porad i konsultacji indywidualnych w biurze prowadzone jest badanie ankietowe, które pozwala na uzyskanie informacji zwrotnej nt. satysfakcji potencjalnych wnioskodawców z jakości udzielanych porad pod kątem ewentualnych korekt.

Natomiast uzyskanie informacji zwrotnej nt. funkcjonowania LGD i jakości wdrażania LSR możliwe jest dzięki badaniu ankietowemu które ogłoszone jest na stronach internetowych, podczas spotkań oraz konsultacji indywidualnych. Przewidziano również dodatkowe elementy komunikacji takie jak stoiska promocyjne oraz konferencje.

Prawidłowa realizacja planu komunikacyjnego ściśle związana jest z budżetem LGD. Na podstawie zaplanowanych przedsięwzięć realizujących plan komunikacji LGD przewidziano przeznaczyć na ten cel kwotę **77 500,00 PLN**. Wdrażanie planu komunikacji opisano szerzej w załączniku nr 6 do LSR.

ROZDZIAŁ X – Zintegrowanie

Podejście LEADER realizowane jest przez LGD dzięki realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. LSR to spójny zestaw operacji mających na celu osiągnięcie lokalnych celów i potrzeb., który przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu.

Zintegrowany charakter LSR pozwala na wykorzystanie endogenicznego potencjału terytorium, jego zasobów i wiedzy. Umożliwia realizację interwencji ukierunkowanych na wyzwania rozwojowe, a jednocześnie dostosowuje się do lokalnych uwarunkowań.

Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM uwzględnia zintegrowane podejście, jako jeden z ważniejszych elementów całości dokumentu jakim jest LSR. Określone cele ogólne, cele szczegółowe i poszczególne przedsięwzięcia oraz operacje są spójne i wzajemnie się uzupełniają. Podczas opracowywania LSR uwzględniono łączenie różnych sektorów i dziedzicznych interwencji jak również umiejscowienie szeregu problemów, tematów istotnych dla społeczności w szerszym kontekście rozwojowym.

Zintegrowane podejście LSR swoje odzwierciedlenie znajduje w doborze celów oraz przedsięwzięć. LSR uzupełnia swoimi działaniami wszystkie inne działania zawarte w dokumentach planistycznych gmin objętych LSR i województwa zachodniopomorskiego.

Cele LSR oraz przedsięwzięcia zgodne są oraz komplementarne z istniejącymi i wciąż obowiązującymi dokumentami na poziomie gmin, powiatu oraz województwa:

1. Strategią Rozwoju Turystyki w Gminie Borne Sulinowo na lata 2009-2015, której celem jest rozwój turystyki jako głównego czynnika stymulującego rozwój gospodarczy gminy oraz wydłużenie sezonu turystycznego. Uzupełnieniem działań zmierzających do realizacji tych celów mogą być działania zaplanowane w LSR i dotyczące między innymi tworzenia nowego całorocznego produktu turystycznego, rozwoju infrastruktury turystycznej oraz promocji turystyki;
2. Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Borne Sulinowo na lata 2004-2019, której głównymi celami komplementarnymi z LSR jest zapewnienie wysokiego poziomu rozwoju społecznego, kształtowanie lokalnej tożsamości kulturowej z zachowaniem przeszłości historycznej. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gospodarczego gminy poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zasobów ludzkich i specyfiki Bornego Sulinowa. Komplementarność przedsięwzięć polega na uzupełnianiu się działań obu dokumentów np. budowa obiektów sportowo rekreacyjnych, wspieranie inicjatyw budujących więzi lokalne, tworzenie warunków do zwiększonego udziału mieszkańców w życiu społeczno-gospodarczym gminy itd.;
3. Strategią Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Biały Bór na lata 2007-2015, w której cele drugorzędne takie jak: podejmowanie działań w kierunku wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców, wypuklenie walorów turystycznych i przyrodniczych gminy jak również podejmowanie działań w kierunku rozbudowy i poprawy infrastruktury publicznej i technicznej oraz tworzenie warunków mających na celu poprawę życia mieszkańców na terenach wiejskich poprzez budowę przestrzeni rekreacyjnej i wypoczynkowej, działania integracyjne w każdej miejscowości gminy oraz wykorzystanie szansy rozwoju gminy w oparciu o wielokulturowość i aktywność społeczną zdecydowanie spójne są z celami i przedsięwzięciami LSR;
4. Strategią Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Szczecinek z 1999 r., której celem komplementarnym z LSR LGD jest tworzenie systemu promocji gminy;
5. Strategią Rozwoju Gminy Grzmiąca do 2015 roku, w której w ramach funkcji rozwojowych uwzględniono między innymi rozwój różnorodnej działalności gospodarczej związanej głównie z lokalnymi surowcami, tworzenie warunków i sprzyjanie powstawaniu miejsc pracy, rozwijanie usług turystycznych dla turysty indywidualnego;
6. Strategią Rozwoju Powiatu Szczecineckiego do roku 2015, której celami operacyjnymi komplementarnymi z LSR jest rozwój infrastruktury technicznej oraz wszechstronny rozwój gospodarczy powiatu, małych i średnich przedsiębiorstw, sfery usług, turystyki, rolnictwa oraz jego otoczenia poprzez stymulowanie przedsiębiorczości, nowoczesności i innowacyjności gospodarki lokalnej, walkę z bezrobociem, tworzenie warunków dla rozwoju kultury, sportu, turystyki i wypoczynku oraz promowanie i wspieranie inicjatyw budujących więzi lokalne;
7. Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020. Trzy cele ogólne dokumentu strategicznego województwa są całkowicie spójne z celami ogólnymi LSR tj.: *Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu, Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności oraz Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD* oraz częściowo spójne z celami szczegółowymi i przedsięwzięciami takimi jak: rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich, kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych, wzmocnienie tożsamości społeczności lokalnej, popieranie rozwoju produktów i usług lokalnych, rozwój i promocja produktów turystycznych, wspieranie działań aktywizujących rynek pracy;

8. Koncepcją Kontraktu Samorządowego dla Powiatu Szczecineckiego, który aktualnie znajduje się na etapie oceny przez UM, a mianowicie z celem I KS: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru KS poprzez tworzenie i rozbudowę infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego.

Cele LSR spójne są z celami:

1. Powiatowego Programu Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy z roku 2002, którego wszystkie cele ukierunkowane są na rozwój gospodarczy i aktywizację zawodową mieszkańców powiatu między innymi poprzez kształtowanie wśród młodzieży postaw promujących przedsiębiorczość i innowacyjność;
2. Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Szczecineckim na lata 2011-2015, którego celem jest dążenie do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych oraz ich pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym poprzez inicjowanie warunków do aktywizacji zawodowej, zapobieganie bezrobociu oraz wyrównywania szans tych osób w dostępie do dóbr jak również zintegrowanie działań samorządów i organizacji pozarządowych na rzecz tych osób i ich rodzin.

W celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć niezmiernie istotnym elementem jest integracja różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej.

Przedsięwzięcia w ramach realizacji celów ogólnych i szczegółowych realizowane są przez beneficjentów reprezentujących wszystkie trzy sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy (w tym mieszkańców obszaru).

Cel ogólny pierwszy - *Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu* – realizowany jest przez podmioty publiczne, gospodarcze oraz organizacje społeczne. Wyjątek stanowi budowa, modernizacja i wyposażenie niekomercyjnej bazy m.in.: kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz infrastruktury turystycznej i drogowej, ponieważ realizatorem tego przedsięwzięcia powinny być tylko podmioty publiczne oraz organizacje pozarządowe.

Cel ogólny drugi - *Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności* - realizowany jest przez podmioty publiczne oraz organizacje społeczne.

Cel ogólny trzeci - *Wzrost efektywności gospodarowania na obszarze LGD* - realizowany jest przez osoby fizyczne podejmujące działalność gospodarczą oraz przedsiębiorstwa.

Przykładem zintegrowanego projektu w tym przypadku może być operacja polegająca na realizacji celu ogólnego pierwszego: budowa lub modernizacja bazy kulturalnej (świetlica), którą realizuje JST oraz operacja w ramach celu ogólnego drugiego: prowadzenie warsztatów np. kulinarnych dla lokalnej społeczności realizowanych przez NGO w tej zmodernizowanej świetlicy. W konsekwencji realizacji tych dwóch projektów uzyskuje się efekt synergii a tym samym częściowo rozwiązuje się dwa problemy zdiagnozowane w LSR: *brak dostępności infrastruktury kulturalnej oraz niedostateczna ilość działań integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności*.

Taki sposób podejścia daje szansę z jednej strony na współpracę różnych sektorów, która jest podstawą do rozwoju, z drugiej natomiast daje możliwości na integrację różnych środowisk, które funkcjonują w gminach objętych działaniem LGD POJEZIERZE RAZEM oraz zwiększa szanse na nową jakość życia na terenach wiejskich objętych LSR.

Podejmowane działania przez beneficjentów projektów konkursowych oraz projektów grantowych mogą również realizować jednocześnie kilka celów szczegółowych.

Zintegrowany charakter dotyczy również wielofunkcyjnego wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego, historycznego czy kulturowego np. operacje na rzecz rozwoju turystyki realizowane na bazie potencjału endogenicznego oraz zasobów ludzkich.

ROZDZIAŁ XI - Monitoring i ewaluacja LSR

11.1. Definicje pojęć

Monitoring – to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Ewaluacja – to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu, działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia. Jest próba odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły efekty lub czy je przyniosą. Podziału na poszczególne rodzaje ewaluacji dokonuje się ze względu na moment w którym ewaluacja jest realizowana.

Ze względu na moment uruchomienia badania ewaluacyjnego rozróżniamy:

- ewaluację *ex-ante* (przed rozpoczęciem realizacji interwencji) – celem takiego badania jest poprawa jakości planowanej do uruchomienia interwencji;

- ewaluację on-going (w trakcie wdrażania interwencji) – celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów w świetle wcześniej przeprowadzonej ewaluacji wstępnej, zwłaszcza pod względem dostarczonych produktów i osiągniętych rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno – gospodarczych;
- ewaluację ex-post (po zakończeniu realizacji interwencji) – celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy.

Funkcjonowanie LGD monitorowane jest na bieżąco oraz poddawane badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działań.

11.2. Planowanie i realizacja monitoringu i ewaluacji

Proces wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju będzie na bieżąco monitorowany w celu zbadania, czy realizacja i wdrażanie opracowanej strategii przebiega zgodnie z założeniami, czy są osiągane cele i wskaźniki określone w LSR oraz jak przebiega wydatkowanie środków przeznaczonych na poszczególne działania i operacje określone w LSR. Monitoringowi będą podlegać wszystkie aspekty działalności LGD, lecz największa jego część zostanie poświęcona kwestiom finansowym. W celu skutecznego prowadzenia działań monitorujących proces wdrażania LSR Lokalna Grupa Działania wdroży system monitoringu, który będzie obejmował:

- a) monitoring rzeczowej realizacji LSR polegającej m.in. na:
 - analizie stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii;
 - monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji;
 - wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji (tj. angażowaniu społeczności lokalnej w proces ewaluacji);
- b) monitoring finansowy, czyli badanie wielkości wydatkowanych środków finansowych w odniesieniu do harmonogramu i zaplanowanych działań.

Monitoring realizowany jest w dwóch typach: jakościowym i ilościowym. Typ ilościowy – dane ilościowe będą pochodziły ze źródeł danych zastanych takich jak: sprawozdania, wyniki monitoringu czy też audyt. Typ jakościowy – dane pochodzą z analiz opinii, ankiet, wyników obserwacji i z zastosowanych jakościowych technik badawczych.

Monitoring prowadzony na bieżąco, stanowi podstawę do przygotowania przez pracowników LGD zestawień i materiałów niezbędnych do wykorzystania w trakcie warsztatu refleksyjnego. Organem odpowiedzialnym jest Zarząd LGD POJEZIERZE RAZEM. Proces wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju będzie poddawany ewaluacji on-going.

Po zakończeniu wdrażania LSR zostanie ona poddana ewaluacji ex-post

Dokonując ewaluacji LGD ustala zakres prac - czyli plan ewaluacji i ustala kwestie kluczowe takie jak:

1. wskazanie elementów podlegających ocenie;
2. sformułowanie kryteriów według których będzie sporządzana ocena;
3. czas i okres przeprowadzenia oceny;
4. sposób pomiaru w tym za pomocą ankiet, statystyk lub rejestrów;
5. uwzględnienie wniosków i opinii pozyskanych podczas realizacji planu komunikacji.

Ewaluacja dotyczy zarówno realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, jak również funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania POJEZIERZE RAZEM. W odniesieniu do oceny funkcjonowania LGD ocenie podlegać będą:

- efektywność pracy biura i organów LGD;
- ocena przebiegu konkursów;
- sposobu przepływu informacji;
- efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności;
- efektywność współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej między LGD.

Natomiast w odniesieniu do realizacji LSR ewaluacja obejmować będzie w szczególności:

- stopień realizacji celów i wskaźników LSR;
- wykorzystanie budżetu;
- harmonogram;
- jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji;
- jakość stosowania procedur.

Spotkania wykorzystujące narzędzia o charakterze refleksyjno-analitycznym zwane warsztatem refleksyjnym odbywać się będą na początku każdego roku kalendarzowego począwszy od 2018 roku zgodnie

z obecnie obowiązującym stanem prawnym. W razie zaistnienia potrzeby, Zarząd LGD zleca przeprowadzenie warsztatu refleksyjnego podmiotowi zewnętrznemu. Wypracowane w trakcie trwania warsztatu refleksyjnego wnioski ujęte będą w sprawozdaniu rocznym z realizacji LSR za rok poprzedni.

Ewaluacja zewnętrzna ex-post odbędzie się jednokrotnie w latach 2020-2022 przez niezależnego ewaluatora. LGD dążyło będzie do tego, by badanie ewaluacyjne objęło kilka LSR z obszaru województwa zachodniopomorskiego, tj. by ewaluacja zlecona została wspólnie przez kilka LGD z tego obszaru.

Zaangażowanie i wpływ lokalnej społeczności na proces aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju stanowi niewątpliwie jeden z ważniejszych czynników w procesie realizacji oraz wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Założenia strategiczne zakładają znaczny udział lokalnej społeczności w procesie aktualizacji i ewaluacji LSR. Stowarzyszenie zamierza utworzyć, tzw.: „bank pomysłów” w którym gromadzone są pomysły na realizację operacji, wnoszone przez lokalną społeczność.

LGD pozyskuje informacje poprzez badania ankietowe, podczas spotkań, szkoleń, konsultacji indywidualnych itp.

Perspektywa realizacji LSR jest rozłożona na okres funkcjonowania projektu Programu Operacyjnego PROW 2014-2020. W tym czasie pojawić się mogą czynniki mające wpływ na założenia LSR. Jedynie poprzez proces stałego monitorowania i ewaluacji strategii, LGD jest w stanie szybko zareagować na zmiany i wprowadzić racjonalne i odpowiednie rozwiązania. W konsekwencji monitoringu i ewaluacji LSR może zostać poddana procesowi aktualizacji.

ROZDZIAŁ XII - Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Tworząc LSR na lata 2014-2020 LGD POJEZIERZE RAZEM ma świadomość, że projekt strategii, jako dokumentu, którego realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, może wymagać poddania jego treści przed zatwierdzeniem, strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Przepisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.); uzależniają jednakże konieczność przeprowadzenia takiej oceny, w odniesieniu do tej kategorii dokumentów planistycznych, w zależności od ich indywidualnej zawartości oraz zewnętrznych uwarunkowań ich realizacji. Przesłanką obowiązkowo kwalifikującą projekt LSR do przedmiotowej oceny jest stwierdzone ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 w związku z realizacją przedsięwzięć, bądź innych działań nim objętych.

Informacja o przeprowadzeniu przez LGD analizy LSR pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jak też informacja o wynikach tej analizy została podana do wiadomości publicznej i uwzględniała włączenie społeczności lokalnej w proces i przebieg realizacji postanowień wynikających z ww. ustawy poprzez zgłaszane uwagi i wnioski lokalnej społeczności podczas prowadzonych konsultacji społecznych w przedmiotowym zakresie.

LGD POJEZIERZE RAZEM zwróciła się do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) w Szczecinie z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu wyznaczającego ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, jakim jest Lokalna Strategia Rozwoju (LSR). Wniosek ten złożono w oparciu o informacje, o których mowa w art. 49. Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. W złożonym wniosku wskazano, że LGD pośredniczy jedynie w przekazywaniu i pozyskiwaniu środków przez potencjalnych beneficjentów, sama zaś nie realizuje projektów twardych. Działania beneficjentów, dofinansowane czy też nie, podlegają standardowym procedurom, jeśli to wymagane muszą zostać poprzedzone uzyskaniem wymaganych prawem pozwoleń (np. na budowę, na wykonanie prac konserwatorskich itp.). W związku z tym inwestycje te będą podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania takich decyzji/opinii, co wyeliminuje wystąpienie ewentualnego negatywnego wpływu np. na zachowanie dziedzictwa kulturowego czy na środowisko przyrodnicze. Ze względu na brak szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych (to jest zależne od wniosków przyszłych beneficjentów), takich jak ich lokalizacja, typ oraz skala czy też powierzchnia zabudowy inwestycji nie jest możliwe wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania Strategii na środowisko. Z tego względu również nie jest możliwa pełna kwantyfikacja oddziaływań. Niemniej każdy projekt starający się o dofinansowanie musi zgodnie z prawem przejść osobną, indywidualną procedurę badania jego wpływu na środowisko w ramach m.in. opracowywania raportów oddziaływania na środowisko, które badają wpływ konkretnego przedsięwzięcia na zdrowie, życie ludzi i na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie pismem z dnia 01 grudnia 2015 r., znak: WOPN-OS.410.300.2015.MK, działając na podstawie art. 47 oraz art. 57 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia

3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.) w odpowiedzi na pismo LGD POJEZIERZE RAZEM z dnia 10 listopada 2015 r. wydał opinię, w której uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) dla przedmiotowego projektu opracowanej dla potrzeb LGD POJEZIERZE RAZEM „Lokalne Strategii Rozwoju”. W tej sprawie również wypowiedział się Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie pismem z dnia 08 grudnia 2015 r., znak: NZNS.7040.1.84.2015 wydając opinię w treści, że nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu „Lokalne Strategii Rozwoju” opracowanej przez LGD POJEZIERZE RAZEM.

RDOŚ Szczecin w uzasadnieniu swego stanowiska zaznaczył, że zgodnie z art. 46 pkt 1,2 i 3 ww. ustawy przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają w szczególności projekty:

- a) projekty dokumentów z zakresu zagospodarowania przestrzennego, (koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plany zagospodarowania przestrzennego, strategie rozwoju regionalnego);
- b) projekty polityk, strategii, planów i programów sektorowych (w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu), opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- c) projekty dokumentów innych niż wyżej wymienione, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

Ponadto RDOŚ Szczecin przy rozważaniu konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) informuje, że wzięto pod uwagę uwarunkowania wynikające z zapisów art. 49 przedmiotowej ustawy, a mianowicie:

- a) charakter działań przewidzianych w dokumentach, w szczególności stopień, w jakim dokument LSR ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć;
- b) rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko – biorąc pod uwagę charakter przewidywanych w LSR działań można zdaniem RDOŚ Szczecin stwierdzić, że ich realizacja nie powinna spowodować wystąpienia trwałych i znacząco negatywnych oddziaływań na środowisko;
- c) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Opinia RDOŚ Szczecin podkreśla, że z uwagi na ogólny sposób formułowania planowanych działań, bez wskazania ich zakresu czy szczegółowej lokalizacji, w tym położenia względem obszarów chronionych, stwierdza się, iż brak jest danych, które wskazywałyby, że realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu, jakim jest Lokalna Strategia Rozwoju opracowana dla LGD POJEZIERZE RAZEM, spowoduje znaczące oddziaływanie na obszary chronione, w tym Natura 2000.

Wobec powyższego uzasadnionym jest stanowisko zarówno RDOŚ Szczecin, że projekt „Lokalne Strategii Rozwoju” nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ).

Podsumowanie LSR

Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju przez Lokalną Grupę Działania POJEZIERZE RAZEM będzie miała pozytywny wpływ na zrównoważony rozwój regionu i obszarów wiejskich objętych terenem działania LGD. Wpływ ten będzie uwidaczniał się w kilku sferach i aspektach wynikających z realizacji projektów w ramach inicjatywy Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wdrażanych w zakresie Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS), w szczególności:

- a) poprzez poprawę jakości życia mieszkańców, co jest możliwe do osiągnięcia dzięki realizacji operacji i projektów w zakresie infrastruktury sportowo-kulturalno-rekreacyjnej, poprawy stanu i wyposażenia świetlic wiejskich, dostępu do Internetu, czy też wzbogacenia oferty spędzania wolnego czasu oraz rozwijania zainteresowań artystycznych, kulturalnych i sportowych;
- b) poprzez waloryzację i popularyzację dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD, co może nastąpić poprzez wdrażanie projektów polegających na odnawianiu i urządzaniu miejsc i obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, oznaczanie i promocję tych miejsc i obiektów, a także kształtowanie poczucia odpowiedzialności mieszkańców za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze obszaru;

- c) poprzez rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej, co będzie się przewijać poprzez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej, rozwój firm małego i średniego biznesu, czy poprzez rozwój agroturystyki jako dodatkowego źródła dochodów gospodarstw rolnych;
- d) czy poprzez wzrost atrakcyjności turystycznej i konkurencyjności obszaru objętego LSR co może nastąpić np.: poprzez poprawę w zakresie usług turystycznych, rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej, wytyczanie nowych tras, np.: pieszych, konnych, kajakowych i rowerowych, odnowę i oznakowanie atrakcyjnych miejsc i obiektów oraz poprzez promocję terenu;
- e) oraz poprzez wzrost integracji społecznej i wzrost aktywności mieszkańców z terenu LGD POJEZIERZE RAZEM, co może się przejawiać poprzez zwiększenie aktywności lokalnej społeczności w realizacji różnych przedsięwzięć, wzrost liczby organizacji pozarządowych, zwiększoną liczbę imprez lokalnych, zwiększoną liczbę działań na rzecz dobra wspólnego.

Autorzy opracowania zakładają pozytywny przyszły wpływ w zakresie wdrażania i realizacji działań i przedsięwzięć wynikających z Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich oraz na rozwój Regionu objętego funkcjonowaniem LGD POJEZIERZE RAZEM w Szczecinku.

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014 - 2020
2. Strategia Rozwoju Turystyki w Gminie Borne Sulinowo na lata 2009-2015
3. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Borne Sulinowo na lata 2004-2019
4. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Biały Bór na lata 2007-2015
5. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Szczecinek z 1999 r.
6. Strategia Rozwoju Gminy Grzmiąca do 2015
7. Strategia Rozwoju Powiatu Szczecineckiego do roku 2015
8. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020
9. Koncepcja Kontraktu Samorządowego dla Powiatu Szczecineckiego
10. Powiatowy Program Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy z roku 2002
11. Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Szczecineckim na lata 2011-2015
12. Powiatowy Program Ochrony Środowiska na lata 2013-2016

Wykaz tabel ujętych w LSR

L.P.	Numer i określenie tabeli
1.	Tabela nr 2.1 – harmonogram spotkań z lokalną społecznością.
2.	Tabela nr 2.2 – wykaz metod partycypacyjnych zastosowanych w pracach nad LSR.
3.	Tabela nr 3.1 - ilość jezior wraz z ich powierzchnia występujących na terenie Gmin objętych LSR.
4.	Tabela nr 3.2 - dane statystyczne na dzień 31.12.2013 r.
5.	Tabela nr 3.3 - struktura według wieku. Dane statystyczne na dzień 31.12.2013 r.
6.	Tabela nr 3.4 - struktura według płci. Dane statystyczne na dzień 31.12.2013 r.
7.	Tabela nr 3.5 - struktura według wykształcenia. Dane statystyczne na dzień 31.12.2011 r.
8.	Tabela nr 3.6 - dochody podatkowe, wskaźnik G. Stan na 2013 r.
9.	Tabela nr 3.7 - dochody budżetów gmin według działów. Stan na 2013 r.
10.	Tabela nr 3.8 - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie LSR. Stan na 2013 r.
11.	Tabela nr 3.9 – struktura stopnia bezrobocia na terenie LSR. Stan na 31.12.2013 r. oraz 31.12.2014 r.
12.	Tabela nr 3.10 - stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym. Stan na 31.12.2013 r.
13.	Tabela nr 3.11 – ilość osób pracujących na obszarze LSR wg. podziału innego niż PKD. Stan na 2013 r.
14.	Tabela nr 3.12 – ilość gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. Stan na 2013 r.
15.	Tabela nr 3.13 – wykaz placówek wsparcia socjalnego na terenie LSR.
16.	Tabela nr 3.14 - wykaz głównych instytucji kultury na obszarze objętym LSR.
17.	Tabela nr 3.15 – struktura według typu użytków rolnych. Dane statystyczne na 2005 r.
18.	Tabela nr 3.16 – struktura obszarowa gospodarstw na terenie LSR.
19.	Tabela nr 3.17 – ilość gospodarstw na koniec 2014 roku w powiecie szczecineckim.
20.	Tabela nr 5.1 - cele i wskaźniki Lokalnej Strategii Rozwoju w zakresie wzajemnych powiązań.

21.	Tabela nr 5.2 - matryca celów, przedsięwzięć i wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju.
22.	Tabela nr 5.3 - wykaz projektów współpracy zaplanowanych w ramach LSR.
23.	Tabela nr 5.4 – projekty współpracy jakie LGD planuje realizować po roku 2018.
24.	Tabela nr 8.1 - szczegółowe powiązanie celów i przedsięwzięć z budżetem LSR.
25.	Tabela nr 8.2 - budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia.
26.	Tabela nr 8.3 - wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań.
27.	Tabela nr 8.4 - plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020.
28.	Tabela nr 8.5 - budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia uwzględniający wkład własny w ramach poszczególnych poddziałań.

Załączniki do LSR:

- Procedura aktualizacji LSR - załącznik numer 1 do LSR

Procedura aktualizacji LSR LGD POJEZIERZE RAZEM na lata 2014-2020

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania POJEZIERZE RAZEM w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju w okresie od 2016 r. do 2020 r. dopuszcza możliwość aktualizacji dokumentu planistycznego, który powstał z uwzględnieniem rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Dzięki konsultacjom społecznym i partycypacyjnym metodom pracy z przedstawicielami sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, dokument jest odzwierciedleniem realnych potrzeb mieszkańców obszaru LGD i takim pozostanie przez cały okres jego wdrażania. Proces koordynowany jest przez Zarząd LGD. LGD POJEZIERZE RAZEM przewidziało procedury monitoringu i ewaluacji funkcjonowania LGD oraz aktualizacji LSR.

1. Aktualizacja LSR dokonywana jest na podstawie:

- 1) wyników monitoringu opracowywanych w formie rocznych podsumowań, zgodnie z procedurami dokonywania ewaluacji i monitoringu,
- 2) wyników ewaluacji opracowanych w formie raportów, zgodnie z procedurami dokonywania ewaluacji i monitoringu.

Aktualizacja LSR dotyczyć może w szczególności:

- 1) budżetu,
- 2) planu komunikacji,
- 3) wskaźników,
- 4) planu działania,
- 5) kryteriów wyboru operacji,
- 6) procedur.
2. Wszystkie działania w ramach aktualizacji LSR poprzedzone są konsultacjami społecznymi z mieszkańcami obszaru z zastosowaniem metod partycypacyjnych. W procesie aktualizacji procedur oraz kryteriów oceny operacji udział biorą członkowie Rady LGD. Wypracowane podczas konsultacji wnioski pozwolą na wprowadzenie skutecznych i służących rozwojowi lokalnemu zmian.
3. Zarząd LGD zatwierdza zmiany.
4. Następnie Zarząd LGD składa wniosek do instytucji nadrzędnej o wyrażenie zgody na zmiany w dokumencie.
5. Po uzyskaniu takiej zgody, LSR przyjmowana jest uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.

- Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu LSR - załącznik numer 2 do LSR

1) Elementy funkcjonowania LGD, które podlegają ewaluacji

W odniesieniu do oceny funkcjonowania LGD ocenie podlegać będą:

- efektywność pracy biura i organów LGD,
- ocena przebiegu konkursów,
- sposobu przepływu informacji,
- ocena pracowników,
- efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności,
- efektywność współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej między LGD.

2) Elementy wdrażania LSR, które będą podlegać ewaluacji

W odniesieniu do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju ewaluacja będzie obejmować między innymi następujące zagadnienia:

- stopień realizacji celów i wskaźników LSR,
- wykorzystanie budżetu,
- harmonogram,
- jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji,
- jakość stosowania procedur.

3) Elementy, które LGD zamierza monitorować

Lokalna Grupa Działania wdroży system monitoringu, który będzie obejmował:

c) monitoring rzeczowej realizacji LSR polegającej m.in. na:

- analizie stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii,
- monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji,
- wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji (tj. angażowaniu społeczności lokalnej w proces ewaluacji),

d) monitoring finansowy, czyli badanie wielkości wydatkowanych środków finansowych w odniesieniu do harmonogramu i zaplanowanych działań.

4) Kryteria na podstawie których będzie przeprowadzona ewaluacja funkcjonowania LGD i realizacji LSR

Dokonując ewaluacji LGD ustala zakres prac, czyli plan ewaluacji i ustala kwestie kluczowe:

1. wskazanie elementów podlegających ocenie,
2. sformułowanie kryteriów według których będzie sporządzana ocena,
3. czas i okres przeprowadzenia oceny,
4. sposób pomiaru w tym za pomocą ankiet, statystyk lub rejestrów,
5. uwzględnienie wniosków i opinii pozyskanych podczas realizacji planu komunikacji.

Kryteria:

- 1) pierwszym etapem ewaluacji jest zestawienie pozyskanych danych do raportu ewaluacyjnego, przy czym wyniki analizy ankiet muszą wskazywać, że 60% badanych potwierdza zadowolenie i satysfakcję z metod zaproponowanych przez LGD w ramach funkcjonowania LGD oraz realizacji LSR,
- 2) raport ewaluacyjny zatwierdza Zarząd LGD,
- 3) po zatwierdzeniu raportu przez Zarząd, zamieszczany on jest na stronie internetowej LGD oraz gmin członkowskich,
- 4) wnioski stanowią podstawę do ewentualnych zmian i korekt.

5) Czas, sposób i okres objęty pomiarem

Monitoring realizowany jest na bieżąco na podstawie danych statystycznych z wniosków o płatność i sprawozdań składanych przez beneficjentów programu, danych pozyskanych z bezpośrednich spotkań indywidualnych i konsultacji z wykorzystaniem metod partycypacyjnych z mieszkańcami obszaru oraz na podstawie realizacji harmonogramu i budżetu. Podsumowanie monitoringu stanowi źródło informacji niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji.

Monitoring prowadzony jest przez biuro LGD, począwszy od stycznia 2016 r. na bieżąco, a dane z 12 miesięcy każdego roku kalendarzowego w formie podsumowania akceptuje Zarząd LGD w pierwszym kwartale roku następnego.

Ewaluacja odbywa się co najmniej dwa razy w trakcie wdrażania LSR (zakłada się drugie półrocze 2018 r. oraz drugie półrocze 2020 r.). Dane pochodzą z okresu od rozpoczęcia procesu wdrażania LSR (podpisania umowy ramowej) do procesu ewaluacji. Ewaluację w przypadku ewaluacji wewnętrznej wykonują osoby zaangażowane we wdrażanie LSR. W razie zaistnienia potrzeby, Zarząd LGD zleca wykonanie ewaluacji podmiotowi (ekspertowi) zewnętrznemu (ewaluacja zewnętrzna).

Ewaluacja funkcjonowania LGD prowadzona jest na podstawie:

- 1) analizy losowo wypełnianych ANKIET MONITORUJĄCYCH JAKOŚĆ UDZIELANEGO DORADZTWA oraz skuteczności udzielonego doradztwa za pomocą KARTY DORADZTWA (analiza na podstawie co najmniej 30 ankiet),
- 2) analizy losowo wypełnianych ANKIET OCENY DZIAŁAŃ LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA ORAZ REALIZACJI LSR w ramach prawidłowej realizacji planu komunikacyjnego (analiza na podstawie co najmniej 30 ankiet),

- 3) oceny własnej, dotyczy oceny przebiegu konkursów (prawidłowości zastosowania harmonogramu),
- 4) analizy losowo wypełnianych ANKIET BADANIA EFEKTÓW DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH I PROMOCYJNYCH (analiza na podstawie co najmniej 30 ankiet),
- 5) opinii Zarządu, dotyczy oceny pracowników,
- 6) analizy losowo wypełnianych ANKIET BADANIA SATYSFAKCJI DZIAŁAŃ ANIMACYJNYCH (analiza na podstawie co najmniej 30 ankiet),
- 7) statystycznej oceny własnej, dotyczy efektywności współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej między LGD.

Ewaluacja wdrażania LSR prowadzona jest na podstawie:

- 1) danych statystycznych z wniosków o płatność lub sprawozdań składanych przez beneficjentów, dotyczy stopnia realizacji celów i wskaźników LSR,
- 2) danych statystycznych z naborów wniosków (uwolnione kwoty z budżetu) oraz wniosków o płatność składanych przez beneficjentów, dotyczy wykorzystanie budżetu oraz realizacji harmonogramu,
- 3) analizy losowo wypełnianych ANKIET OCENY DZIAŁAŃ LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA ORAZ REALIZACJI LSR w ramach prawidłowej realizacji planu komunikacyjnego (analiza na podstawie co najmniej 30 ankiet),
- 4) rocznych podsumowań monitoringu, wyników konsultacji społecznych z wykorzystaniem metod partycypacyjnych w zakresie jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji oraz procedur.

- Procedury i zasady ustalania i zmiany kryteriów oceny - załącznik numer 3 do LSR

1. Kryteria wyboru operacji do poszczególnych przedsięwzięć zostają opracowane na podstawie diagnozy i analizy SWOT. W pracach nad ich konstruowaniem biorą udział mieszkańcy obszaru z którymi prowadzone są konsultacje społeczne z wykorzystaniem metod partycypacyjnych oraz powołany Zespół ds. kryteriów oceny. Dodatkowo zainteresowani mogą składać swoje opinie i propozycje bezpośrednio w biurze LGD gdzie prowadzony jest punkt konsultacyjny. Proces koordynowany jest przez Zarząd LGD.

Kryteria wyboru są:

1. obiektywne,
2. niedyskryminujące,
3. przejrzyste,
4. powiązane z diagnozą obszaru,
5. bezpośrednio przyczyniające się do wyboru operacji, które przyczyniają się do osiągnięcia określonych w LSR wskaźników produktu i rezultatu,
6. są mierzalne, a w przypadku kryteriów jakościowych zawierają pisemne uzasadnienie przyznanej liczby punktów,
7. sposób przyznawania wag nie budzi wątpliwości;
8. określają minimalne i maksymalne wartości wraz z opisem zasad przyznawania punktów.

Informacje o sposobie ustalania kryteriów obowiązujących aktualnie zawiera rozdział II LSR.

Partycypacyjny charakter LSR oraz rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru.

Dla każdego kryterium ustalono minimalny i maksymalny próg punktowy. Operację uznaje się za wybraną do dofinansowania przy uzyskaniu minimalnej liczby punktów określonej w karcie oceny według kryteriów wyboru, czyli co najmniej 50% wartości możliwych do zdobycia punktów. Operacje, które nie uzyskały minimalnej liczby punktów nie mogą zostać uznane za wybrane do przyznania pomocy i tworzą listę operacji niewybranych.

2. Tak przygotowane kryteria wyboru zatwierdza Zarząd LGD.
3. Po zatwierdzeniu przez Zarząd LGD, kryteria wyboru przyjmowane są uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.
4. W razie zaistnienia potrzeby wprowadzenia zmian w kartach oceny – kryteriach wyboru stosuje się tę samą procedurę, bez udziału Zespołu ds. kryteriów oceny z udziałem natomiast Rady LGD. Przesłanki do ewentualnej zmiany kryteriów wyboru mogą być następujące:
 - 1) na wniosek co najmniej połowy członków Rady LGD, po akceptacji Zarządu,
 - 2) na wniosek Zarządu LGD,
 - 3) na skutek przesłanek wynikających z rocznego podsumowania z monitoringu prowadzonego przez biuro LGD i po akceptacji Zarządu,
 - 4) na skutek przesłanek wynikających z ewaluacji na podstawie raportu ewaluacyjnego zatwierdzonego przez Zarząd LGD.
5. Po wprowadzeniu zmian w kartach przez Radę LGD z udziałem mieszkańców z obszaru LGD z którymi prowadzone są konsultacje społeczne z wykorzystaniem metod partycypacyjnych, Zarząd zatwierdza

nowe wzory kart oceny – kryteriów wyboru. W procesie zmian udział bierze biuro LGD, natomiast całość koordynuje Zarząd.

6. Następnie Zarząd LGD składa wniosek do instytucji nadrzędnej o wyrażenie zgody na zmianę kryteriów wyboru operacji.
7. Po uzyskaniu zgody nowe karty przyjmowane są uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.

Plan działania - załącznik numer 4 do LSR

Załącznik numer 1 do Planu działania LSR LGD POJEZIERZE RAZEM

Cel ogólny nr 1 Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu		Lata	2016 - 2018		2019 - 2021		2022-2023		Razem 2016 - 2023		Program	Poddziałanie w zakresie programu					
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie	Wartość z jednostka miary	%realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie	Wartość z jednostka miary	%realizacji wskaźnika narastająco			Planowane wsparcie	Wartość wskaźnika	Razem planowane wsparcie		
Cel szczegółowy 1 Wsparanie działań w zakresie zachowania i promocji dziedzictwa kulinarnego, kulturowego, przyrodniczego i historycznego regionu oraz promocja turystyki												PROW/ RPO					
				PLN	EUR			PLN	EUR			PLN	EUR				
Przedsięwzięcie 1 Dziedzictwo lokalne – promocja	Liczba wydarzeń/imprez	5	71,43%	148 716,24	37 179,06	2	100 %	95 118,96	23 779,74	0	100%	0	7	243 835,20	60 958,80	PROW	Realizacja LSR
	Liczba szkoleń	0	0%			2	100%			0	100%	0	2			PROW	Realizacja LSR
	Liczba operacji polegających na wydaniu publikacji materiałów promocyjnych/gadżetów	1	25%			2	100%			0	100%	0	3			PROW	Realizacja LSR
	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim.	0	0%			3	100%			0	100%	0	3			PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1				148 716,24	37 179,06			95 118,96	23 779,74			0		243 835,20	60 958,80		
Cel szczegółowy 2 Zwiększenie dostępności do infrastruktury, w szczególności infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i drogowej												PROW/ RPO					

				PLN	EUR			PLN	EUR					PLN	EUR		
Przedsięwzięcie 2 Przestrzeń publiczna	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	11	42,31 %	899 952,20	224 988,05	1	46,15 %	590 272,76	147 568,19	14	100 %		26	2 233 747,60	558 436, 90	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	5	21,74 %			7	52,17 %			11	100%					23	PROW
	Liczba realizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego.	0	0%				100%				100 %	743 522,64 zł/ 18588 0,66 EUR				5	PROW
	Liczba podmiotów wspartych w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego.	0											5			0	
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	2	100%	535 000	133 750	0	100%	0	0	1	100%	140 400 PLN/ 3 5 100 EUR	3	675 400	168 850	PROW	Projekt współpracy
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	2				0				1			3				
	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	9				0				3			12				

	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	1				0				0			1				
Razem cel szczegółowy 2				1 434 952,20	358 738,05			590 272,76	147 568,19	883 922,64	220 980,66		2 909 147,60	727 286,90			
Razem cel ogólny				1 583 668,44	395 917,11			685 391,72	171 347,93	883 922,64	220 980,66		3 152 982,80	788 245,70			
Cel ogólny nr 2 Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności	Lata	2016 - 2018				2019 - 2021				2022-2023			Razem 2016 - 2023			Program	Poddziałanie w zakresie programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie		Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie		Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie	Wartość wskaźnika	Razem planowane wsparcie			
Cel szczegółowy 1 Wsparanie działań społecznych, integrujących, aktywizujących i edukacyjnych dla lokalnej społeczności																PROW/ RPO	
Przedsięwzięcie 1 Edukacja – animacja				PLN	EUR			PLN	EUR					PLN	EUR		
	Liczba szkoleń	1	50%	150 000	37 500	1	100 %	77 015,12	19 253,78	0	100%	0	2	227 015,12	56 753,78	PROW	Realizacja LSR
	Liczba wydarzeń/imprez	5	83,33 %			1	100%			0	100%	0	6			PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1				150 000	37 500			77 015,12	19 253,78					227 015,12	56 753,78		

Cel szczegółowy 2 <i>Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych</i>														PROW/ RPO	
Przedsięwzięcie 2 Przedsiębiorcza społeczność	Liczba szkoleń	0	0%	0	3	100%			0	100%	0	3		PROW	Realizacja LSR/
	Liczba wydarzeń/imprez	0	0%	0	3	100%	100 427,64	25 106,91	0	100%	0	3	25 106,91	PROW	Realizacja LSR
	Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	0			2				0			2			
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	1	100%	20 000	5 000	0	0	0	0	100%	0	1	5 000	PROW	Projekt współpracy
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1				0			0			1			
	Liczba szkoleń	1				0			0			1			
Razem cel szczegółowy 2				20 000	5 000		100 427,64	25 106,91			0		30 106,91		

Przedsięwzięcie 2 Silna gospodarka	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	7	46,67 %	1 350 000	337 500	4	73,34 %	33 976,24	8494,06	4	100 %	397 677 ,40	99 419,3 5	15	1 781 653 ,64	445 413,4 1	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2				1 350 000	337 500			33 976,24	8494,06			397 677 ,40	99 419,3 5		1 781 653 ,64	445 413,4 1		
Razem cel ogólny				2 100 000	525 000			739 297,04	184 824,26			1 309 6 77,40	327 419 ,35		4 148 974 ,44	1 037 243, 61		
RAZEM:				3 853 668,44	963 417,11			1 602 131,52	400 532,88			2 193 6 00,04	548 400 ,01		7 649 400	1 912 350		

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

Budżet LSR - załącznik numer 5 do LSR**Załącznik numer 1 do budżetu LSR LGD POJEZIERZE RAZEM**

Tabela nr 8.2 - budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia.

L.P.	Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe								
		PROW		RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący		Razem EFSI	
		PLN	EUR	EFS	EFRR		PLN	EUR	PLN	EUR
1.	Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	6 954 000,00	1 738 500,00	X	X	X	6 954 000,00	1 738 500,00	6 954 000,00	1 738 500,00
2.	Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	695 400,00	173 850,00	X	X	X	695 400,00	173 850,00	695 400,00	173 850,00
3.	Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 318 480,00	329 620,00	X	X	X	1 318 480,00	329 620,00	1 318 480,00	329 620,00
4.	Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	100 000,00	25 000,00	X	X	X	100 000,00	25 000,00	100 000,00	25 000,00
5.	Razem	9 067 880,00	2 266 970,00	X	X	X	9 067 880,00	2 266 970,00	9 067 880,00	2 266 970,00

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM.

Tabela nr 8.3 - wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań.

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN) PROW 2014-2020	
	PLN	EUR
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013); w tym: <ul style="list-style-type: none"> a) Projekty indywidualne powyżej 50 tys. PLN/12,5 tys. EUR b) Projekty grantowe (3x300 tys. PLN/3x75 tys. EUR) c) Projekty własne (3x 50 tys. PLN/3x12,5 tys. EUR) 	6 954 000,00	1 738 500,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	695 400,00	173 850,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 318 480,00	329 620,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	100 000,00	25 000,00
Razem	9 067 880,00	2 266 970,00

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

Tabela nr 8.4 - plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020.

	Wkład EFROW		Budżet państwa		Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych		RAZEM	
	PLN	EUR	PLN	EUR	PLN	EUR	PLN	EUR
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 958 759,00	739 689,75	1 691 205,00	422 801,25	X		4 650 000,00	1 162 500,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych (JSFP)	572 670,00	143 167,520	X		327 330,00	81 832,50	900 000,00	225 000,00
RAZEM	3 531 465,00	882 866,25	1 691 205,00	422 801,25	327 330,00	81 832,50	5 550 000,00	1 387 500,00

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

Tabela nr 8.5 - budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia uwzględniający wkład własny w ramach poszczególnych poddziałań.

L.P.	Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe								Wkład własny					
		PROW		RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący	Razem EFSI		Publiczny		Prywatny		Razem wkład własny	
				EFIS	EFRR										
		PLN	EUR					PLN	EUR	PLN	EUR	PLN	EUR	PLN	EUR
1.	Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	6 954 000,00	1 738 500,00	X	X	X	X	6 954 000,00	1 738 500,00	327 330	81 832,50	410 000	102 500	737 330	184 332,50
2.	Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	695 400,00	173 850,00	X	X	X	X	675 400,00	1 738 500,00	0	0	12 500	3 125	12 500	3 125
3.	Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 318 480,00	329 620,00	X	X	X	EFROW	1 318 480,00	329 620,00	0	0	57 500	14 375	57 500	14 375
4.	Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	100 000	25 000	X	X	X	EFROW	100 000	25 000	0	0	5 000	1 250	5 000	1 250

5.	Razem	9 067 88 0,00	2 266 97 0,00	X	X	X	EFROW	9 067 88 0,00	2 266 97 0,00	327 330, 00	81 832,5 00	485 000	121 250	812 330	203 082,50
-----------	-------	------------------	------------------	---	---	---	-------	------------------	------------------	------------------------	------------------------	---------	---------	---------	------------

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

Plan komunikacji dla LGD POJEZIERZE RAZEM:

Plan komunikacji jest opisem celów, działań komunikacyjnych i środków przekazu (narzędzi) używanych w celu przekazywania informacji na linii LGD - społeczności lokalne, z którymi LGD zamierza współpracować na poszczególnych etapach wdrażania LSR.

Realizując plan komunikacji, LGD POJEZIERZE RAZEM zakłada systematyczne rozwijanie potencjału społeczności lokalnych, tworząc doskonałe warunki do aktywnego uczestnictwa wdrażaniu strategii, świadomego osiągania założonych celów oraz kreowania lokalnych liderów. Zaangażowanie społeczności w trakcie wdrażania LSR jest tak samo istotne jak zaangażowanie w fazie jej opracowywania. Warunkiem tego zaangażowania jest stworzenie takiego planu komunikacji, który nie ogranicza się do jednostronnych komunikatów lecz określa poziom współpracy. Należy pamiętać, że włączanie społeczności lokalnych w realizację strategii przyniesie nie tylko efekty edukacyjne ale znacząco może polepszyć jakość operacji (zarówno operacji indywidualnych jak i przedsięwzięć wspólnych) zgłaszanych do LGD przez wnioskodawców.

Opracowując plan komunikacji LGD z lokalną społecznością, ujęto wyniki analiz z przeprowadzonych dyskusji z mieszkańcami na temat ich opinii o stopniu rozpowszechniania informacji programie, o grupie i LSR w okresie programowania 2007-2013.

Wyniki tych dyskusji są zadawalające, jednak mieszkańcy twierdzą, że plan komunikacji przyczyni się do efektywniejszej współpracy między LGD a lokalną społecznością.

Celami głównymi realizacji planu komunikacji są:

8. bieżące informowanie społeczności o LSR, jej głównych celach, zasadach ubiegania się oraz przyznawania dofinansowania, o kategoriach preferowanych operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR,
9. informowanie o zbliżających się naborach wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny),
10. bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągania celów i wskaźników,
11. promocja dobrych praktyk (prezentacja operacji realizowanych w innych regionach),
12. zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność LGD,
13. uzyskanie informacji zwrotnej nt. satysfakcji potencjalnych wnioskodawców z jakości udzielanych porad pod kątem ewentualnych korekt,
14. uzyskanie informacji niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji strategii.

Realizując plan komunikacji jednocześnie realizować można kilka celów. Dobry plan wykorzystuje różnorodne rozwiązania komunikacyjne dostosowane do poszczególnych adresatów. Takimi rozwiązaniami są między innymi: kampanie informacyjne, spotkania, szkolenia, warsztaty tematyczne, konferencje, badania satysfakcji (np. ankietowe) itd.

LGD wykorzystuje wiele metod dotarcia do jak największej grupy odbiorców. Grupami docelowymi planu komunikacji są wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru. W trakcie realizacji planu grupa docelowa poszerzy się o beneficjentów, którzy uzyskają wsparcie w ramach programu.

Szczególną grupę stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (między innymi osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie) oraz defaworyzowane ze względu na dostęp do miejsc pracy. Sposobem dotarcia do grup docelowych są głównie strony www grupy oraz urzędów gmin i powiatu, portale społecznościowe, audycje radiowe, artykuły w lokalnej prasie, ulotki, informacje zamieszczane na tablicach informacyjnych (ogłoszeń), bezpośrednio spotkania, konsultacje i porady w biurze LGD. W przypadku osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub defaworyzowaną ze względu na dostęp do miejsc pracy sposobem dotarcia do nich są informacje na tablicach informacyjnych (ogłoszeń) Powiatowego Urzędu Pracy, Miejsko Gminnych i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz informacje przekazane organizacjom pozarządowym funkcjonującym na rzecz takich osób w danym obszarze wsparcia. Informacjeo spotkaniach, szkoleniach przekazywane są stowarzyszeniom drogą e-mailową.

W ramach bieżącego informowania społeczności o LSR, jej głównych celach, zasadach ubiegania się oraz przyznawania dofinansowania, o kategoriach preferowanych operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR, LGD zamieszcza ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej, w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy), na tablicach informacyjnych, na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych, podczas spotkań informacyjnych, szkoleń dla potencjalnych wnioskodawców (prezentacje), indywidualnych konsultacji i porad w biurze LGD oraz dystrybuując ulotki i materiały promocyjne. Podczas spotkań i szkoleń, LGD prezentuje przykłady operacji realizowanych w innych regionach (tzw. dobre praktyki).

Informacje o zbliżających się naborach wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny) zamieszczane są między innymi: na stronach www grupy oraz urzędów gmin członkowskich i powiatu, na portalach społecznościowych, na tablicach informacyjnych (tablicach ogłoszeń) instytucji publicznych oraz tablicy samego LGD. Dodatkowo informacje o naborach przekazywane są w formie audycji w lokalnym radiu, artykułów w lokalnej prasie oraz podczas spotkań i szkoleń.

Na stronach internetowych zamieszczane są artykuły z bieżącymi informacjami o stanie realizacji LSR i stopniu osiągnięcia celów i wskaźników.

Na etapie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy prowadzone jest badanie ankietowe, które pozwala na uzyskanie informacji zwrotnej nt. osiągania planowanych efektów planu komunikacyjnego, natomiast podczas spotkań oraz porad i konsultacji indywidualnych w biurze prowadzone jest badanie ankietowe, które pozwala na uzyskanie informacji zwrotnej nt. satysfakcji potencjalnych wnioskodawców z jakości udzielanych porad pod kątem ewentualnych korekt.

Natomiast uzyskanie informacji zwrotnej nt. funkcjonowania LGD i jakości wdrażania LSR możliwe jest dzięki badaniu ankietowemu które ogłoszone jest na stronach internetowych, podczas spotkań oraz konsultacji indywidualnych. Przewidziano również dodatkowe elementy komunikacji takie jak stoiska promocyjne oraz konferencje.

Prawidłowa realizacja planu komunikacyjnego ściśle związana jest z budżetem LGD. Na podstawie zaplanowanych przedsięwzięć realizujących plan komunikacji LGD przewidziano przeznaczyć na ten cel kwotę **77 500,00 PLN**. Wdrażanie planu komunikacji opisano szerzej w załączniku nr 6 do LSR.

- Plan komunikacji - załącznik numer 6 do LSR

Załącznik numer 1 do planu komunikacyjnego

Plan komunikacji jest opisem celów, działań komunikacyjnych i środków przekazu (narzędzi) używanych w celu przekazywania informacji na linii LGD - społeczności lokalne, z którymi LGD zamierza współpracować na poszczególnych etapach wdrażania LSR. Poniżej opisano jego zakres.

1. Plan komunikacji LGD POJEZIERZE RAZEM

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania (grupy docelowe)	Środki przekazu
I poł. 2016 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach ubiegania się oraz przyznawania dofinansowania, typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR	Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014 - 2020	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy) - artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych - newsletter
II poł. 2016 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane	- prezentacje pracowników biura LGD w trakcie spotkań lub szkoleń

	wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD)	i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja projektowa	(do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej - ogłoszenia w lokalnej prasie - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy) - stoiska promocyjne - artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych - newsletter
II poł. 2016 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. osiągania planowanych efektów planu komunikacyjnego,	Badanie ankietowe na etapie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy lub wniosków o płatność	- potencjalni wnioskodawcy w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- porady i konsultacje indywidualne w biurze LGD - spotkania lub szkolenia
II poł. 2016 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. 1. funkcjonowania LGD 2. realizacji LSR	Badania ankietowe na etapie realizowane podczas działań informacyjnych	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych - konsultacje indywidualne w biurze LGD - spotkania
I poł. 2017 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD)	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja projektowa	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- prezentacje pracowników biura LGD w trakcie spotkań lub szkoleń - ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej - ogłoszenia w lokalnej prasie - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy) - stoiska promocyjne - artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych - dystrybucja ulotek i materiałów promocyjnych - newsletter
II poł. 2017 r.	Bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągania celów i wskaźników. Prezentacja dobrych praktyk	Kampania informacyjna nt. stanu realizacji LSR	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych - stoiska promocyjne
II poł. 2017 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt.	Badanie ankietowe	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci	- porady i konsultacje

	osiągania planowanych efektów planu komunikacyjnego	etapie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy lub wniosków o płatność	w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	indywidualne w biurze LGD - spotkania lub szkolenia
II poł. 2017 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. 1. funkcjonowania LGD 2. realizacji LSR	Badania ankietowe na etapie realizowane podczas działań informacyjnych	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych - konsultacje indywidualne w biurze LGD - spotkania
II poł. 2017 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD)	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja projektowa	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- prezentacje pracowników biura LGD w trakcie spotkań lub szkoleń - ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej - ogłoszenia w lokalnej prasie - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy) - stoiska promocyjne - artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych - newsletter
I poł. 2018 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD)	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja konkursowa	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- prezentacje pracowników biura LGD w trakcie spotkań lub szkoleń - ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej - ogłoszenia w lokalnej prasie - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy) - artykuły na stronach internetowych oraz portalach - stoiska promocyjne społecznościowych - ulotki i materiały promocyjne - newsletter
II poł. 2018 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. 1. funkcjonowania LGD 2. realizacji LSR	Badania ankietowe realizowane podczas działań informacyjnych	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych - konsultacje indywidualne w biurze LGD - spotkania

II poł. 2018 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD)	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja konkursowa	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- prezentacje pracowników biura LGD w trakcie spotkań lub szkoleń - ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej - ogłoszenia w lokalnej prasie - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy) - artykuły na stronach internetowych oraz portalach - stoiska promocyjne społecznościowych - ulotki i materiały promocyjne - newsletter
II poł. 2018 r.	Bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągnięcia celów i wskaźników. Prezentacja dobrych praktyk	Kampania informacyjna nt. stanu realizacji LSR	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych - materiały promocyjne i reklamowe - stoiska promocyjne
I poł. 2019 r.	Bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągnięcia celów i wskaźników. Prezentacja dobrych praktyk	Kampania informacyjna nt. stanu realizacji LSR	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	
I poł. 2019 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD)	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja konkursowa	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- prezentacje pracowników biura LGD w trakcie spotkań lub szkoleń - ogłoszenia w lokalnej stacji radiowej - ogłoszenia w lokalnej prasie - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (np. urzędy) - artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych - stoiska promocyjne - ulotki i materiały promocyjne - newsletter
II poł. 2019 r.	Bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR	Kampania informacyjna nt. stanu realizacji	- beneficjenci i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych

	i stopniu osiągania celów i wskaźników. Prezentacja praktyk	LSR		-stoiska promocyjne
I poł. 2020r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. 1. funkcjonowania LGD 2. realizacji LSR	Badania ankietowerealizowane podczas działań informacyjnych	- beneficjenci i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych - konsultacje indywidualne w biurze LGD - spotkania
II poł. 2020 r.	Bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągania celów i wskaźników. Prezentacja dobrych praktyk	Kampania informacyjna nt. stanu realizacji LSR	- beneficjenci i mieszkańcy obszaru	- artykuły na stronach internetowych
I poł. 2021 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD.	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja konkursowa	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- porady i konsultacje indywidualne.
II poł. 2021 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. 1. funkcjonowania LGD 2. realizacji LSR	Badania ankietowerealizowane podczas działań informacyjnych	- beneficjenci i mieszkańcy obszaru	-spotkania; - konsultacje indywidualne w biurze.
II poł. 2021 r.	Bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągania celów i wskaźników. Prezentacja dobrych praktyk	Kampania informacyjna nt. stanu realizacji LSR	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- stoisko promocyjne; - spotkania;
I połowa 2022	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD.	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja konkursowa	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- porady i konsultacje indywidualne; - spotkania;

II połowa 2022	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. 1. funkcjonowania LGD 2. realizacji LSR	Badania ankietowe realizowane podczas działań informacyjnych	- beneficjenci i mieszkańcy obszaru	- konsultacje indywidualne w biurze; - stoiska promocyjne;
I połowa 2023	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminie naboru wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny używane przez LGD).	Spotkania oraz kampania informacyjna nt. procedury naboru, zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD, dokumentacja konkursowa	- potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- newsletter; - artykuły w lokalnej prasie; - porady i konsultacje indywidualne; - spotkania;
II połowa 2023	Bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągania celów i wskaźników. Prezentacja dobrych praktyk	Kampania informacyjna nt. stanu realizacji LSR	- potencjalni wnioskodawcy, beneficjenci w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane (do 25 lat i powyżej 50 lat) i mieszkańcy obszaru	- konferencja; - artykuły na stronach internetowych - newsletter; - ogłoszenia w lokalnej prasie - publikacje o zrealizowanych projektach - ulotki i materiały promocyjne.

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

2. Zakładane wskaźniki realizacji działań komunikacyjnych:

Działania	Wskaźnik	Budżet w PLN
spotkania lub szkolenia	40 spotkań/szkoleń, co najmniej 400 uczestników	2 500,00
informacje na stronach internetowych LGD, gmin członkowskich i portalach	w całym okresie realizacji LSR/co najmniej 5000 odbiorców
Newsletter	6 informacji
audycje w lokalnym radiu	4 audycje	7 000,00
ogłoszenia w lokalnej prasie	8 ogłoszeń w lokalnej prasie	12 000,00
ogłoszenia na tablicach informacyjnych (ogłoszeń)	7 ogłoszeń na tablicach każdej gminy członkowskiej i LGD
porady i konsultacje indywidualne	w całym okresie realizacji LSR/ co najmniej 200 osób
konferencja	1 konferencja/ co najmniej 70 uczestników	10 000,00
badanie ankietowe (efekty planu komunikacji)	co najmniej 60 osób badanych
badanie ankietowe (funkcjonowanie LGD, realizacja LSR)	co najmniej 120 osób badanych
ulotki i materiały promocyjne	zgodnie z zapotrzebowaniem	35 000,00

stoiska promocyjne	5 stoisk	0,00
publikacja o zrealizowanych projektach	1000 egzemplarzy	11 000,00
Razem budżet planu komunikacji		77 500,00 PLN

Źródło: opracowanie własne LGD POJEZIERZE RAZEM

3. Efekty działań komunikacyjnych:

- 1) bieżące informowanie społeczności o LSR, jej głównych celach, zasadach ubiegania się oraz przyznawania dofinansowania, o kategoriach preferowanych operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR,
- 2) informowanie o zbliżających się naborach wniosków o udzielenie wsparcia, limicie środków przeznaczonych na nabór, możliwych obszarach wsparcia w ramach naboru, głównych zasadach oceny wniosków (kryteria oceny),
- 3) bieżące informowanie społeczności o stanie realizacji LSR i stopniu osiągnięcia celów i wskaźników,
- 4) promocja dobrych praktyk (prezentacja operacji realizowanych w innych regionach),
- 5) zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność LGD,
- 6) uzyskanie informacji zwrotnej nt. efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu,
- 7) uzyskanie informacji niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji strategii.

4. Efektywność działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu

badana jest na podstawie ANKIETY BADANIA EFEKTÓW DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH I PROMOCYJNYCH. Ankieta wypełniana jest losowo przez grupy docelowe, mieszkańców obszaru, w tym wnioskodawców i beneficjentów programu.

5. W ramach planu komunikacyjnego LGD przewidziana działania mające na celu pozyskanie informacji zwrotnej o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR na podstawie ANKIETY OCENY DZIAŁAŃ LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA ORAZ REALIZACJI LSR. Ankieta wypełniana jest losowo przez grupy docelowe, mieszkańców obszaru, w tym wnioskodawców i beneficjentów programu.

6. Opinie i wnioski uzyskane w trakcie działań komunikacyjnych są niezbędne do prowadzenia monitoringu oraz przeprowadzenia ewaluacji strategii.

7. Budżet przewidziany na działania komunikacyjne to kwota 77 500,00 PLN.

Załącznik numer 2 do planu komunikacyjnego: ankieta badania efektów działań komunikacyjnych LGD

Ankieta badania EFEKTÓW DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH I PROMOCYJNYCH

Celem udoskonalenia oferty działań komunikacyjnych i promocyjnych oraz dostosowania ich do Państwa potrzeb i oczekiwań prosimy o wypełnienie ankiety

1. Proszę ocenić **w skali od 1 do 5** (gdzie 1 – ocena najniższa, 5 – ocena najwyższa) czy Pani/Pana zdaniem plan komunikacji realizowany przez Lokalną Grupę Działania POJEZIERZE RAZEM jest adekwatny do potrzeb lokalnej społeczności

☐

2. Proszę dokonać oceny, która z wymienionych form realizacji planu komunikacyjnego według Pani/Pana przynosi największe efekty **w skali od 1 do 5** (gdzie 1 – ocena najniższa, 5 – ocena najwyższa)

UWAGA: należy ocenić każdą formę w skali od 1 do 5, w sytuacji kiedy nie było kontaktu z daną formą należy **wstawić znak X**)

strona internetowa

☐

gadżety

☐

strony internetowe gmin członkowskich

☐

publikacje - ulotki i wydawnictwa

☐

portale społecznościowe

☐

artykuły prasowe
prezentacje pracowników biura LGD w trakcie spotkań i szkoleń

☐
☐

spoty radiowe

☐

porady i konsultacje indywidualne w biurze LGD

☐

spotkania informacyjne
lub szkolenia ☐

konferencja ☐

stoiska promocyjne ☐

tablice informacyjne (ogłoszeń) ☐

3. Proszę ocenić **w skali od 1 do 5** (gdzie 1 – ocena najniższa, 5 – ocena najwyższa) w jakim stopniu przekazane treści są przydatne Państwu ☐

4. Jakich form komunikacji i promocji oczekuje Pan/Pani w przyszłości? /krótki opis/

.....
.....
.....

METRYCZKA

Płeć /podkreślić właściwe/

Kobieta

Mężczyzna

Wiek /podkreślić właściwe/

18-25 lat

26-50 lat

powyżej 50 lat

Sytuacja zawodowa /podkreślić właściwe/

1. przedsiębiorca

2. przedstawiciel JST

3. rolnik

4. przedstawiciel sektora społecznego

5. osoba bezrobotna

6. emeryt/rencista

7. uczeń/student

8. posiadający zatrudnienie

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!

Załącznik numer 3 do planu komunikacyjnego: ankieta oceny działań Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji LSR

ANKIETA OCENY DZIAŁAŃ LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA ORAZ REALIZACJI LSR

Celem ankiety jest ocena działań LGD i sposobu realizacji LSR

1. Proszę dokonać oceny jakości funkcjonowania biura LGD w procesie wdrażania LSR w skali od 1 do 5 (gdzie 1 – ocena najniższa, 5 – ocena najwyższa)

☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....

2. Proszę dokonać oceny jakości funkcjonowania poszczególnych organów LGD w procesie wdrażania LSR w skali od 1 do 5 (gdzie 1 – ocena najniższa, 5 ocena najwyższa)

a) Zarząd LGD

☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....

b) Komisja Rewizyjna LGD

☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....

c) Rada LGD

☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....

3. Proszę dokonać oceny jakości zasad realizacji LSR w skali od 1 do 5 (gdzie 1 – ocena najniższa, 5 ocena najwyższa)

a) działalność informacyjna i promocyjna LGD ☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....

b) cele LSR są adekwatne do problemów obszaru LGD ☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....

c) procedury do projektów konkursowych, grantowych i własnych są jasne i pozwalają na

skuteczną realizację LSR ☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....

d) karty oceny operacji (kryteria wyboru) do projektów konkursowych, grantowych i własnych są

spójne z LSR i gwarantują że wybrane operacje przyczyniają się do jej realizacji ☐

Ocena poniżej 3 wymaga uzasadnienia

.....
.....
.....

4. Proszę wskazać jakie zmiany Pani/Pan proponuje w działaniach LGD oraz w sposobie realizacji LSR

.....
.....

Płeć /podkreślić właściwe/

Kobieta

Mężczyzna

Wiek /podkreślić właściwe/

18-25 lat

26-50 lat

powyżej 50 lat

Sytuacja zawodowa /podkreślić właściwe/

1. przedsiębiorca

2. przedstawiciel JST

3. rolnik

4. przedstawiciel sektora społecznego

5. osoba bezrobotna

6. emeryt/rencista

7. uczeń/student

8. posiadający zatrudnienie

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!